ॐ जाति भेदः

अर्कोऽर्कपर्णे स्फटिके रवौ ताम्रे दिवस्पतौ कर्कः कर्कटके वह्नौ शु
क्लाश्वे दर्पणे घटे तर्कः कांक्षावितर्कौ ना कर्मभेदे ऽपि कीर्त्यते श्लो
को यशसि पद्ये च लोकस्तु भुवने जने स्तोकोऽल्पे चातके तोकमप
त्यपुत्रयोरपि कोकश्चक्रे वृके प्येष्ठा खर्जूरीद्रुमभेदयोः शोको
दीप्तौ विलेशांके शकः ऋषणभेदयोः छेको विदग्धे छेकश्च विश्वस्त
मृगपक्षिणोः रेको विरेके शंकायां रेकः स्यादधमेऽपि च काकः स्या
द्वायसे वृत्तप्रभेदे पीठसर्पिणि शिरोवक्षालने मान् विशेषद्वीपभे
दयोः काका स्यात्काकनासायां काकोली काकजंघयोः रक्तिका
यामलक्ष्यां च काकमाच्यां च कीर्तिता काकं स्त्रीरतबंधे स्यात्काका
नामपि संहतौ पाकः शिशौ जरानिष्ठपचने क्लेदनेऽपि च शाको द्वी
पांतरे शक्तौ नृपद्रुमविशेषयोः शाकं हरितके चापि नाकः स्वर्गांत
रिक्षयोः मूकोऽप्यवाग्ग्ने दीने शूकोऽनुक्रोश शूगयोः भूकश्छिद्रे च
कालेऽपि च भेको मंडूकमेघयोः एकं तु केवले श्रेष्ठ इतरस्मिंश्च वाच्यवत्
शोकं शुकसमूहे च स्त्रीणां च करणांतरे अंकः स्थाने ततके मतो रूप
कोत्संगलक्ष्मसु नाटकादिपरिच्छेदे चित्रयुद्धे च भूषणे कंकश्छद्मद्वि
जे स्यात्ताल्लोहपृष्ठे कृतांतयोः चंकः पर्याणभाजे स्यान्नदीपात्रे चमं गु
र टंकः कपित्थभेदे स्यान्मा... नोंत खनित्रयोः कोपेऽसि कोशे ज्ञ

कुक्कुट

पं गौ

ॐ घी

नजोदृ पत्र

अपरा घे

गुरीणां १६ काशीचक्रशास्त्रकटप्रभावसंभावितानर्घ्यगुणः स एवः
संपादयन्नेष्यति वांछितार्थान् कथं न चिंतामणितां कवीनां १७
आमित्रशैलान्नरमाचलमेकलाद्रिकैलासभूमिवलयाद्यदिकास्ति
किंचि. एकत्रसंभृतमगोचरशब्दरत्नमालोक्य तां तदरिवत्सुधियः
कवींद्राः १८ यद्यास्तिवाङ्मममताश्रिवं मेघने छात्राः सुपदं कल्पितेर्थे
दिकौतुकं वः विश्वप्रकाशमनिशं तमिमं निषेव्य संभाव्यतां परम
शाब्दिकशेखरश्रीः १९ सतां पुस्तकसंभारभारमोक्षः कृतो मया
नामानुशासनमिदं संपूर्णितत्वतान्तुतं एकद्वित्रिचतुःपंचषड्वर्णा
नुक्रमात्त्वलैः कांतादिवर्गैर्नानार्थसंग्रहोयं वितन्यते नानार्थ
प्रपंचोत्र सर्वत्रादौ प्रदर्शितः सप्तम्यंतेषु शब्देषु वर्त्तमानः सुनिश्चि
तः दृष्टांतेन समस्तापि सप्तम्याधार एव च स्पष्टाय लिंगभेदाय क्वा
प्यत्र पुनरुक्तता २० कोव्रह्मात्मानिलार्केषु शमने सर्वनाम्नि च
पावके च मयूरे च सुरवर्शीर्षजत्तेषु कम् दूकम् आकं पापे च दुः
खे च शकोराजन्यदेशयोः वकस्तु वकपुष्पे स्यात् कंके श्रीदवरक्षसि
शुको व्यासस्तुते कीरे रावणस्य च मंत्रिणि ग्रंथिपर्णे शिरीषे च शुकं
स्याच्छेणकेकवचित् पिकः काके च कोकिले च शूकोवाणाग्नेन्तोसले

घायाँ टंकणे ग्रावदारणे रंकस्तु कृपणे मन्दे पंकः कर्दमपापयोः
स्त्रं कुम्भिगे ऊष्ठे नाकु वीमल्लूरे कीरे मुनौ शंकुः कीले शिवे स्त्रे
वसंख्यायादः प्रभेदयोः कल्कः पापाशये पापे दंभे विट्किट्ट
योरपि वल्कं तु वल्कले खंडे शल्कं शकल कल्कयोः शुल्कं
घट्टादिदेये स्याज्जामातुर्बंधकेपि च निष्कमष्टाधिकेस्व
र्णशते दीनारकर्षयोः वर्णोलंकरणे हेमभात्रे हेमपलेपि च
शुक्लं डकोशे संघाते शुल्को मात्रुकपादपे किष्कुर्हस्तो वितस्तौ
च प्रकोष्ठे कुत्सितेपि च त्रिका कूपस्य नेमौ स्यात्त्रिकं पृष्ठाधरे
त्रये लंकारक्षः पुरी शाखा शाकिनी कुलटासु च शंकाशा
सेवितर्के चराकानुसरि दंतरे कछूनवरजः कन्यापूर्स दुपूर्स
मासु च कर्बुरे कनकं चंपकेस्वर्णे किंशुके नागकेसरे ध
त्तूरके च नारं च कालीये चक्रं चेन्नातं करकस्तु करंके स्याद्दा
डिमे च कमंडलौ पक्षिभेदे करे चापि करका च घनोपले नरको
निरये दैत्ये सरकः सीधु भाजने अच्छिन्नाद्ध्वगपंक्तौ च सीधु

विवाहाय वरात्तुग्राह्य

चो ररवी

पानेचसीधुनि खनकःस्यान्मृतवत्से संधिचौरेचमूषके जनकःपि

तरिराजर्ष्यो धुतकंसंशयेयुगे मोतकेचरणत्रेवास्त्रीवस्त्रांच

लपुत्रयोः कृषकःकर्षकेफाले धूतकोधावकेंशुके मधुकोवं

दिभेदेस्याद्यष्ट्यंगेविहगांतरे मधूकोमधुपर्ण्यांस्याद्दंडको

नेपुणाल्पयोः वस्तुकःशिवमल्ल्यांस्यादर्कपर्ण्यांचरोमके शिशु

कःशिशुमारेस्याद्बालकोलूपिनोरपि क्रमुकःपट्टिकारोध्रेभद्र

मुस्तकपूगयोः फलेकार्पासिकायांचकमुकोब्रह्मदारुणि वम्रुक

ःकर्कोटकेचदात्यूहेजलखादके धनिकःसाधुधन्याकधवेषु

धनिकास्त्रियां प्रियकःपीतशालेस्यान्नीपेचित्रमृगेऽलिनि कुं

कुमेचप्रियंगौच पृथुकश्चिपिटेशिशौ यमकंयमजेशब्दालंका

रेसंयमेपिच मशकःकथ्यतेक्षुद्ररोगजंतुविशेषयोः कुलकं

तुपटोलेस्याच्छ्लोकसंबंधगुच्छके कुलकश्चकुलश्रेष्ठेव

ल्मीकेकाकतिंदुके तिलकंचित्रकेप्रा॰ कुल्लोमेतिलकालके

रोगाश्वद्रुमभेदेचलोम्निसौवर्चलेपि कुलिकोनागभेदेस्यात्

द्रुमभेदेकुलसत्तमे कुशिकःस्यान्मुनौतैलशेषेसर्जार्जुनद्रुमयोः ३

चषकं तु सुरापात्रे मधुमद्यप्रभेदयोः चटकः कलविंकेपि चटका
स्त्रीस्वपत्ययोः कटकं वलये सानौ राजधानीनितंबयोः ग
~~जान्ने पिंडे रोमांचे हरिताले शिलांतरे~~ सामुद्रलवणे दंतमंडने
दंतिनामपि कटुकं कटुरोहिण्यां घोषेपि कटुकं स्मृतं चुलुकः
प्रसृतौ भांडभेदे चुलुकश्च स्मृतः पुलुकः कृमिभेदे स्यादन्नकर्म
णि दोषयोः गजान्ने पिंडे रोमांचे हरिताले शिलांतरे रुचकं मंग
लद्रव्ये ग्रीवाभरणदंतयोः उत्कटे वीजपूरे च सौवर्च्चलविडंगयोः
रोचनायां रुचक मश्वाभरणमाल्ययोः तुरुकः कोकिलादेस्या
ज्ञो तुरे तिकद्रुमे कामुकः कमने शोकपादपे चातिमुक्तके पातुक
ः पतयालौ स्यात्प्रपाते जलहस्तिनोः आनकः पटहे भेर्यां मृदंगे
ध्वनदंबुदे आढकं मानभेदे स्यात्तुवर्यामाढकी मता कारकः
कर्त्तरि प्रोक्तः कर्मादावपि कारकं चारकः पालकेऽश्वादेः स्यात्संचा
रकबंधयोः तारकः कर्णधारे च दैत्ये च दृशि तारकं कनीनिका
यां नक्षत्रे तारकं तारकेपि च नारकोऽस्वगतावस्वविशेषे च निषेचके
जाहको घोषमार्जाररवताकांतुंडिकास्तु च पावकोऽग्नौ सदाचारे
वह्निमंथे च चित्रके भल्लातके विडंगे च सायकः शरखड्गयोः नाय

कोनेतरिश्रेष्ठेतारमध्यमणावपि प्राणकः सत्वजातीयेजीवकद्रु
मचालयोः जालकंकोरकेप्रोक्तंकुलायेजालिनीफले आनाये
दंभभेदेचवस्त्रभेदेचजात्तिका वालको/त्रशिशोकेशवाजिकार
णवालधौ अंगुलीयकह्रीवेरपारिहार्येषुवालकं वार्द्धकंवृद्ध
संघातेवृद्धत्वेवृद्धकर्मणि मामकंममतायुक्तेमातुलेमामकःस्मृ
तः याज्ञिकोयाज्ञिनिरखातोयाजकोराजकुंजरे ग्रामकोघातिवि
हगेव्याल्लानौचगत्रमीतरे दारकोभेदको/पत्येरात्रकंपंचरात्रि
के येनवेश्यागृहनीतोवत्सरस्त्रिरात्रकः लासकोलासकेला
स्याकारिण्यपिमयूरके श्यार्ककः शार्करापिंडेदुग्धफेनेचशा
र्ककः हारकःकितवेचौरेगद्यविज्ञानभेदयोः स्यासकारव्याच्चवा
र्विकेजलादरपिवुद्बुदे द्रावकस्तुशिलाभेदेविदग्धेघोषकेपिच
श्वामकेजंवुकेधूर्तेसूर्यावर्ताश्मभेदयोः पिण्याकःशिल्हकेहिंगौ
तिलचूर्णेचकुंकुमे पिनाकोहरकोदंडेपांशुवर्षेत्रिशूलयोः काव
कःकूटकवाकोस्यात्पीतमुस्तकवाकोकयोः हारकःपट्टमत्स्यादि
पिटकेजालकेपिच पाटकःस्यान्महाकिष्कौकरटौतरवाद्ययोः
अत्तादिलोढकेमूलद्रव्यापचयरोधसोः वराकःसंगरेशोच्योप

राको व्रतखड्गयोः पुलाकस्तुच्छधान्ये स्यात्संक्षेपे भक्तसिक्थ
के विपाकः कीर्त्यते स्वादोपरिणामे च दुर्गतौ निपाकः पवने
स्वेदे व्यसले कर्म्मफलेपि च लंपाको लंपटे देशे किंपाकः फल
मूर्खयोः संपाकस्तार्किके धृष्टे संपाकश्चतुरंगुले मोचकः
कदलीशिग्रुनिर्मोचकविरागिषु पेचको गजलांगूलमूलेप
र्य्यंकयूकयोः मेचको वर्णभेदे स्यान्मेचकः श्यामलेपि च तिमि
रकृष्णवर्णे तु मेचकं वाच्यवद्भवेत् सूचकः सीवनद्रव्यबोधके
दुष्टदंशके पिशुनेश्वनि काके च सेचकः सेकृमेघयोः लोचको
मांसपिंडे स्याद्दलितारे च कज्जले ललाटाभरणे स्त्रीणां कद
लीनीलवस्त्रयोः निर्बुद्धौ कर्णपूरे च मौर्व्यां तु स्नायुचर्म्मणि
मोदको मिष्टकोद्भेदः खाद्यभेदे च मोदकं खोल्लकः पाकवल्ली
क पूगकोशशिरस्त्रके गोलको विधवापुत्रे जाराच्च मणिकांगु
ल्ये कूपको गुणवृक्षे स्यात्तैलपात्रे कुकुंदरे उदपाने चितायां च
कूपकं भागतोपल्ले कूलकं कृमिशैले च प्रतीरस्तूपयोरपि स्तूप
के नाटके धूर्त्ते का व्याल्ले करणे विदुः चूतकः कूपके पाले सूतकं

रसज्ञन्मनोः लूनकः स्यात्पशौ भिन्ने चूककः प्रावटे रसे कीचको
दैत्यभेदे च शुष्कवंशे द्रुमांतरे कीटकः कृमिभित्तौ स्यान्निष्कु
रकीटकोन्यवत् जीवकः पीतशाले स्यात् कृपणे च क्षपजीवि
नि सविनि प्राणके व्यालग्राहि तुंडिके पादपांतरे आजीवे जीविका
मा तु जीवंत्यामपि कुत्रचित् दीपकं वाग्नलंकारे दीपको दीप्ति
कारके चीरको विक्रियाले रवे पतंग्यां चीरिका मता सेवकस्तु
प्रसेवे पतु जीविनि वाच्यवत् अशोको वंजुले माने द्रुमनिःशो
कयोर्मतः अशोकाकटुरोहिण्यामशोकं पारदे स्मृतं आलो
को दर्शने द्योते आलोको वंदिभाषणे पेटकं पुस्तकादीनां मं
जूषायां कदंबके सेतुको वृक्षभेदे स्यान्महाकालगणेपि च धे
नुकं करणे स्त्रीणां धेनूनामपि संहतौ विवेकः स्याज्जले द्रो
ण्यां विचारेपि रहस्यपि गैरिकं कनके धातौ प्रसेकः श्च्युतौ
वेत्तिकं रोगमुत्तैले च सितोसद्योंकुरेपि च कोरकं कुड्मले हिंद्या
न्कक्कोलमृणालयोः कौतुकं चाभिलाषे स्यादुत्सवे नर्महर्ष
योः परंपरसमायातमंगले च कुतूहले विवाहसूत्रगीतादि भो
भकाले च स्मृतं कौशिको नकुले व्यालग्राहि गुग्गुलशक्रयोः

विश्वामित्रेचकोशज्ञोलूकयोरपिकौशिकः कौशिकीचंडिकायां
चनदीभेदेचकौशिकी प्रतीकोवयवेप्रोक्तः प्रतिकूलविलोमयोः
भूतीकमपिभूनिंबेदीप्यकर्पूरकतृणे अभीकःकामुकेक्रूरकवौ
चभयवर्जिते वाल्मीकोवामलूरेस्यान्मुनेरोगविशेषयोः अनीकं
तुरणेसैन्येव्यलीकोनागरेस्मृतः व्यलीकमप्रियाकार्यवैलक्ष्ये
ष्वपिपीडने नालीकंपद्मखंडेब्जेनालीकःशरशल्ययोः अली
कमप्रियेप्रोक्तमलीकमनृतेदिवि अनूकंतुकुलेशीलेप्यनूकोग
तजन्मनि उलूकःकुरुयोधेस्यात्पेचकेजंभभेदिनि शंबूकोगजकुं
भांतेदैत्यभेदेपिशंबूके बंधूकंबंधुजीवेस्याद्बंधूकःपीतशालके
मंडूकंबंधभेदेपिदर्दुरेशोणकेविदुः मंडूकपर्ण्यांमंडूकीवल्मीकः
स्वारणेस्मृतः विलेपनेचंदनेचवल्मीकंस्यादधार्मिकः पुंडमेमूर्खे
कृशमूले वर्तकोश्वखुरेखगे पुष्पकंरीरिकानेत्ररोगयोरत्न
कंकणे कुवेरस्यविमानेचकासीसेचरसांजने लोमकंस्यान्मृदंगा
रसकद्यामपिपुष्पकं चूलिकःस्वर्णचूडस्यान्नासाछिन्नांतुचूलि
का दर्शकःस्यात्प्रतीहारेदर्शयितृप्रवीणयोः पद्मकंपद्मकाष्ठे
भविंदुजालकयोर्मतं दीप्यकंचाजमोदस्याद्यवानीवर्हिचूडयोः

संस्यकः स्यान्मलैरवक्रे नालीकेलस्यचांतरे रक्तको म्लानवंधूकर
क्तवस्त्रानुरागिषु चित्रकः स्यात्तरुव्याघ्रभेदयोर्भवजांतरे वृश्चिक
स्तु द्रुमे राशौ शूककीटे तथौषधे अंशुकं सूक्ष्मवस्त्रे स्याद्वस्त्रमात्रोत्त
रीययोः अंतिकं निकटे चुल्ल्यामंतिकारी तल्लौषधौ तथात्येलछ
भगीन्यां च नाट्योक्तौ कीर्त्यते तंतिका स्वस्तिको मंगलद्रव्ये चतुष्कग
हभेदयोः पिष्टकस्य विकारे च स्वस्तिको रतनालिके कंचुको वार
कारे स्यान्निर्मोके च काचवेऽपि च वर्द्धापकाहृतांगे श्वेतवस्त्रे च चो
लके ऽौषधौ कंचुकी चाथ वंचकः खलधूर्त्तयोः जंबुको गृहवभ्रौ
च गृहलकश्छेकनेघ्नयोः वंधकः स्याद्विनिमये पुंश्चली स्याद्बु
वंधकी गाधिकं लेखके प्राहुः स्तुगंधव्यवहारिणि ग्रंथिकं पिप्प
लीमूले ग्रंथिको गुग्गुलद्रुमे दिमाद्रौ करवीरे च देवज्ञे च प्रकीर्त्ति
तः वाल्हीको देशभेदे स्याद्वाल्हीकं वीरहिंगुनोः अनयोरपि
वाल्हीको पातको यास्तिके कुशे वार्षिकं त्रायमाणस्याद्वर्षाका
लभवेन्यवत् खट्टिको मत्स्यघाती रफेनशोनकयोरपि आह्नि
कं दिननिर्वर्त्ये भोजनेऽन्नित्यकर्मणि कुंडको मनने धूलौ कुल्लो
तिस्नेहपात्रयोः गंडकः खड्गिनि ख्यातः संख्याविद्याप्रभेदयोः

अवछेदे ॥ नृराये च गंडकी सरिदंतरे दंडकः खंजने फेने समासप्राय
वाछिवा ॥ नृत्यदारोत रुस्कंधमायावबुलयोरपि कंटकः क्षुद्रशत्रौ
च कर्म्मस्थाने प्रकविद्योः रोमांचे द्रुमांगे च कंटको मकरेपि च तंद
कः फणिभेदे च वर्द्धकि द्रुमभेदयोः पत्तकः पार्श्वमात्रे च पत्तदारे च
पत्तकः शंखकं वलये कंबौ शिरोरोगे च शंखकः नंदको हरिख
ड्गे च तर्षके कुलपालके शीतकः शीतकाले च सुस्थिते दीर्घसूत्रि
णि उष्णकस्तु निदाघे स्यादातुरे क्षिप्रकारिणि दुष्कको गंधकु
टुं स्यान्निगराध्यवकाशयोः टुंटुकः शोणके क्रूरे तुल्लकः स्वल्प
नीचयोः पिछको नेत्ररोगे स्यात् धान्यादि च मसेपि च मस्तकं रो
गभेदेपि विडंगकलधौतयोः चुंबकः स्याद्बहुगुरुधूर्तायस्कां
तकार्मुके जंबुकः फेरवे नीचे प्रतीचीदिव्यतावपि कार्मुकं बंधु
धनुषोः कर्णपाके तु वाच्यवत् निर्म्मोको मोक्षके व्योम्नि सन्नाहे सर्प
कंचुके मुडुक्को वाद्यभेदे स्याद्दात्यूहे मत्तके रुरुष्कः संप्रा
के ह्लो छत्रातो श्रीवासके काचित् इक्ष्वाकुः कटुतुंब्यां तु सूर्यवंश
न्रपेपि च कराकुः सुदुराधर्षे दुःशीले च पिलेशये कुशाकुर्म्मवरे
भानो परोक्षापि पावके एदाकु वश्रके व्याघ्रे चित्रके च सरीसृपे

स्यदांकुरनिले वज्रे दावाग्नौ प्रतिसूर्य्यके गोरंकः पक्षिजातौ च भ
वेन्नग्नकवंदिनोः त्रिशंकुः शलभे राजविशेषे च वंशके पल्यं
को मंच पर्य्यंकष्ठीपर्य्यस्तिकासु च करंको मस्तकेस्यस्पे नारि
केलफलास्थिनि कलंकोऽंके पवादे च कालायसमलेपि च
भल्लांकः करपत्रे स्याच्छाकभेदे च रोहिते मतालद्वपणसंपूर्णि
पुरुषेकछपे मरे वृषांकः शंकरे साधौ भल्लातकसमल्लयोः
आतंको रोगसंतापशंकासु मुरजध्वनौ पालंकः शल्लकीशाक
भेदयोर्जातिपक्षिणि अलर्क्को धवलार्क्के स्याद्योगोन्मादिनि कु
कुरे उदर्क्कः पुष्यक्वालीयफले मदनकंटके संपर्क्कः सुरते यु
क्तौ वितर्क्कः संशयोहयोः अंबिका पार्वतीपांडुजनन्योरपि मात
रि अंबिका केतवे सिद्धे शर्वर्य्यामपि कीर्त्यते अंबिका तिंतिडीका
ल्लोहार चांगेरिकासु च यूथिका भल्लातके पुष्पविशेषे च यूथि
का राजिकापि च केदारे राजसर्षपरेखयोः रसिकापि रसाला
यां कांचीरसनयोरपि खटिका लेखनद्रव्ये कर्णरंध्रे च वीरण
तुंडिकाद्वारपिंड्यां च दूषिका योरलाक्षितौ भूमिका रचनायां स्या
त्मूर्त्यंतरपरिग्रहे कर्णिका करिहस्ताग्रे करमध्यांगुलावपि

क्रमुकादिच्छतो रोचकर्णिकाकर्णभूषणे बीजकोशे सरोजस्य कुट्ट
न्यामपि कुत्रचित् कर्णिका कथ्यते ल्यंतसूक्ष्मवस्त्रादिनर्मणयोः
गालिकायूथिकावेण्यातर्क्कारीकरिणीषु च गालकोपि च देवद्रोका
रिकानटयोरिति कृतौ विवरणश्लोकेयातनायां च कारिका ना
पितादिकशिल्पेपि जालिका जालिनी फले भटानाम श्मरिचा
तां गरद्विण्यामपि जालिका कीरिका च जलौकायामपि स्यान्द्र
घवास्त्रियां जालिकः पुनरुद्दिष्टो ग्रामकूटे च धीवरे नालिका
नालिनी तु द्रोगशो फालिका स्वपि कालिका योगिनीभेदका
र्षिगोच्छा घनावलौ क्रमदेये वस्तुमूल्ये नूतनीनवमेघयोः प
टोल शारखारोमालीमांसीकाकीषु कालिका तथा टश्कीकप
त्रेपि मालिका सरिदंतरे ग्रैवेये पुष्पमालायां पंक्तिमल्लिवमा
लिका वालिका वालुका वाला पिच्छोलाकर्णभूषणे तूलिका
कथितालेख्यकुंचिका तूलशास्त्रयोः चूलिका नाटकसंयोगेक
र्णमूले च दंतिनां मल्लिका तृणमूलेपि मीनभस्त्रात्वात्रभेदयोः
मल्लिका हंसभेदे च वल्लिका मल्लिकापि च विलेपनमलेपि
ल्यामातपस्यरुचे स्मृता वालुका सिकता च स्यान् वालुक

त्वेलवालुके नग्निकापिकुमार्य्यांस्यादयक्षपण्यवेदिनोः नग्नको
धेनुकाधेनौस्त्रीकरेणुप्रसूतयोः रेणुकापिहरेण्वोस्याज्जम
दग्निस्त्रियामपि जतुकाजिनपत्रायांजतुकंहिंगुलाक्षयोः कू
र्च्चिकासूच्चिकायांचतूलिकायांचकुड्मले कपाटांकुशकक्षीर
विकृतावपिकूर्च्चिका मातृकाधातृकामात्रोर्मात्रिकाकरणेव
रे पताकावैजयंत्यांचसौभाग्यंकेध्वजेपिच स्यात्पुत्रिकापुत्त
लिकादुहित्रोर्यांचतूलिके पुत्रकःशरभेधूर्त्तेशैलेचवृक्षप्रभेद
योः उष्ट्रिकामृत्तिकाभांडभेदेपिकरभस्त्रियां पिंडिकाजल्ल
विंदेस्यान्मोनकेकामुकास्त्रियां स्याभीकानीलिकायांचस्पमी
नाकुक्षयोः दूषिकातूलिकायांचदूषिकानेत्रयोर्मले ऊर्मि
कात्वंगुलीयेस्याद्वस्त्रभंगांतरेणयोः तर्षोद्वातुलकेपिस्याद्भूर्मि
कामधुपध्वनौ स्याच्छल्लकापिमदनसारिकाशल्ययोःशर
छत्रपंजरकायांचशल्लकीपशुवृक्षयोः नर्त्तकीलासिका
यांचकरेण्वामपिनर्त्तकी नर्त्तकःकेवलेपोटगलवारणयोर्न
टे चुलुकीशिशुमारेपिकुंडीभेदेकुलांतरे चतुष्कीमशकाना
र्यांचतुष्कीयष्टिकांतरे कच४ श्यामलकःपिकेभेकेमल्लूके-

पद्मकेसरे भवेद्दीपको भृंगे कोकिले रतहिंडके स्मृतः कुरु
वकः शोणम्लानकंटकिभेदयोः भवेन्मरुवकः पुष्पविशेषम
दनद्रुमे वलाहको गिरौ मेघे दैत्यनागविशेषयोः भ्रमरकोंवु
भ्रमे भृंगे गिरिके चूर्णकुंतले वराटकः स्थूलरज्जौ पद्मवी
वीजे कपर्दके शृंगाटकं भवेद्वारि कंच चतुःपथे गोकंटको
गोक्षुरके खपुरे च गवां खुरे आकल्पकस्तमोमोहग्रंथावुत्क
लिकामुदोः आक्षेपकोऽनिलव्याधौ व्याधे निंदाकरेपि च प्रणा
लकः शरघाते दंदशूके भुजंगमे वृंदारकः सुरश्रेष्ठमनोज्ञे
पुनरन्यवत् नियामकः कर्णधारे पोतवाहे नियंतरि विनाय
कस्तु हेरंबे तार्क्ष्ये च विघ्ने जिने गुरौ निष्कारकः पुरीषे स्यात्तथा
स्वैरसमीरणे महारकः कुररान्हे कथितः क्षतपाधने दासेर
कः स्यात्करभे दासीपुत्रे च धीवरे शृंगारकः कुंजे विद्यादुल्मुको
राकुसुंभके शृंगारिक तु कांडे स्यात्कोरके किंशुकस्य च दलाढ
कस्तु कुंदे स्यात्करिकर्णशिरीषयोः स्वयंजाततिले फेने चात
के नागकेसरे वात्यायां पृश्निकायां च गैरिके मध्यमांतरे भवेत्सू
चीतकं पृथुलपात्रे पटलपात्रयोः प्रकीर्णकं ग्रंथभेदे चामरे वि

स्तेरमये स्मृतः पुष्कलको गंधमृगे कृपणकीलयोः कोशातक
ः कचे ज्योत्स्नीपटोलीघोषकेषु च कोशातकी वाणिजके वा
डवाग्नौ वणिज्यपि निर्ग्रंथिकः स्यात् क्षपणे निष्फलेप्यरिछ
दे स्यादस्मानकमुद्दाने मालुकाछादनेपि च कविलुकस्तु प
र्णासे वर्षाभू कारवेल्लयोः कपर्दको वराटे स्याज्जटाजूटे च धू
र्जटेः गोमेदकं पीतमणौ काकोल्लपत्रके पि च मंडोदके चैत्र
रागे भवेदालवाले पि च शतानीको मुनेर्भेदे वृद्धे चाथ खुरंत
कः ग्रामणीभांडिनाराश्चापधानेषु प्रयुज्यते लेखवीलको
लेखहारे यः स्वहस्तलिखितेलेखयेत् लेखेषु परहस्तेन तत्राप्यक
प्रदर्शितः भवेत्मंडलकं बिंबे कुष्ठभेदे च दर्पणे पिप्पलकं स्त
नेवृन्तेन तसीवनसूत्रयो पिंडीतकः स्यान्मरुवे मदनद्रौ फणि
ज्झके त्रिवलिकं गोक्षुरके त्रिफलायां कटुत्रिके शालाटकः श
ालेपि स्वारमेये वलीमुखे कौलेयकः कुलश्रेष्ठे स्यादिंद्रमक
कार्मुके सुप्रतीकः शोभनांगे भवेदीशानदिग्गजे जैवातृकः
कृशे चंद्रे भैषज्यायुष्मतोरपि रतकिं स्याद्दिवसे सुखस्था
ने षष्ठमंगले वैनाशिकः स्यात्तालिकपरंतंत्रोर्णनाभयोः

वैदेहको वाणिजे शूद्राद्वैश्यासुतेऽपि च विनुन्नकं तु धान्याके त
या क्षारमल्लौ वधौ गोकुण्डकः केकरे तु कस्था गव्युपेन्द्रके
भार्याजितको भवेद्ज्ञार्थ्यानेर्ज्जितनरिणान्तरे कार्पटिकोन्यमर्म
न्नै छात्रे स्यात्कान्लदंशिनि कौकुटिको दाम्भिके स्याददूरप्रेरितेक्ष
णे लालाटिकः प्रभोर्भालदर्शिन्याशंरणान्तरे कार्यान्तमेव्या
कुत्सितः शिलाटकभिल्लाद्र्योः कर्कोटकः स्यान्मालूरकाद्रवय
प्रभेदयोः वरण्डकस्तु मातंगगवघो वनकण्टके वतुन्ले खारव
रिकरवोरक्रोडे च मूषिके वेतालिको बोधकरे खण्डिताल्लेव्यु
दीरितः तिक्तशाकस्तु खदिरे वरुणेऽप्यल्लकं तु दरे मयूरकोऽप्यपा
मार्गेऽथ तुत्थके तु मयूरकं विरोचकः स्यात्तिलके विरोचावानके पि च
विदूषकश्चाटुचेटो परनिन्दाकरेऽपि च भवेत्सौकतिकं मात्रयात्रा
मंगलसूत्रयोः तथासंन्यस्तसंदेहजीर्णिद्वपलकेऽप्यपि एडमू
कः स्फुटतो घोरे सवेवाकूश्रुतिवर्जिते व तैरूक्कोनदीभेदे काक
नीडे जलावटे काकरूकोऽप्युलूके स्यान्नैवेस्त्रीजितदंभयोः दिगं
बरे भीरुके च दंदमूकोऽपीरतसोः मवेष्टरुकोवदान्योऽपि मत्साऽरि
न्यतिक्लिष्टिकिट कूरुवाकुर्मयूरे पिशरे चरणायुधे राधरंकुस्तु

नासीरे --- पिघनोपले कलविंकः स्मृतो ग्रामचटकेपि कु
लिंगके सौगंधिकं तु कह्लारे पद्मरागे च कत्तृणे । गंधोपले गां
धिके तु सौगंधिकद्रुतिध्वनिः सोमवल्कस्तु धवलखदिरकट्
फलेपि च भयानकः स्मृतो व्याघ्रे संदिके यपि भीमके । पुंडरीकं
सितांभोजे शीतच्छत्रेपि भेषजे कोषकारांतरे व्याघ्रे पुंडरीकोऽग्नि
दिग्गजे जर्जरीकं बहुच्छिद्रे जर्जरीको जरन्नरे वर्बुरीकोपि काका
ले केशविन्यासशाकयोः तर्वरीकं वर्धिते स्यात्तर्वरीकस्त्वपार
ते फर्फरीकस्त्वपरे स्यात्फर्फरीकं तु मर्दने भवेदुत्कलिकोत्कः
कंठा हेलास लीलावीचिषु शृंगालिका शिवायां स्यात्त्रासादपि
पलायने चंडालिका किन्नरायामुमायामोषधीभिदि पंचालि
का भवेद्वस्त्रपुत्रिका गीतभेदयोः कनीनिका तारका दृगः स्यात्क
निष्ठांगुल्यावपि भवेद्गुणनिका नर्त्तने तु धांगे पाठनिश्चिते संता
निकापि क्षीरादिसरे मर्कटजालके संदर्शिका तु चुकुटी लोमयंत्र
विशेषयोः संघाटिका तु युग्मे स्यात्कुट्टनी घ्राणयोरपि जीवंति
कापि जीवाख्या शाकवंदागुडूचिषु विंघाहृन्नलिकाभिख्यामुस्त
वस्त्रप्रभेदयोः ढक्का तु कावल्लिकाभिघाता जर्जित शास्त्रयोः स्मृ

तावर्द्धरिकानुद्रघंटिकाभ्रच्छधान्ययोः वाद्यप्रभेदवादित्रदंडयोश्च
पर्गांतरे कपं ५ स्यादाच्छुरितकं हासनखाघातप्रभेदयोः प्रति
सूर्ष्यिकम्भिछंत्ति कृकलासोपमूकयोः अनेडमूकम्भिछंत्ति वाचाश्रु
तिविवर्जिते राजपदस्यकाचस्यागडुकेकाचवर्तिकः गोजागारि
कम्भित्याहुर्मंगल्लेकंदुकारकं स्यात्कृमिकरटकं चैत्राविदंगोदु
वरबुच सुवसंतकइत्येवबासंत्यामदनोत्सवे कंदावेदकम्भि
छंत्ति शुण्ठंतोद्यानपाल्लयोः हारपालेरबोशृंगरंगाजीविन्यपि
कश्चित् नागचारिकउद्दिष्टोराजकुंजरहस्तिपे गणस्यराजेग
रुडे चैत्रमबल्लकेकश्चित् स्याद्रीतिराजिकः कामल्लिकाथौचीन
धान्यके शीतचेपकशब्दोपि स्यादातपित्तदीपयोः अथोजल्ल
करंकः स्यान्नालिकेरफल्लेबुदे शंखे जल्लतायांचकथ्यते जल्ल
नायकः ककवीराजशफरमत्स्ययोः कटखादकः खादवे काच
कान्तारे वल्लीपुष्टेच जंबुके स्याद्दीलमीलिकाकंठीमेदेखद्यो
तविद्युतोः स्यान्नवफलिकानव्येनवजातरजःस्त्रियां स्या
रुष्टतपर्णिकादूर्वीवबयोरुपकारिका पिष्टभेदेगरेनराज्ञाम्नु
पकश्चैमपीदयते स्याच्छावनारिकान्नोकयात्रासंमार्जनीगु

द स्यादर्धमणुष्पिकायूथ्यां चंपके तु मणुष्पकः   कबडुं ६ न्तुताम
कंटकः पुष्यां नवमाल्यां ऽऽवंगमे सिंदूरतिलको नागे सिंदूरतिल
कास्त्रियां वल्लीविलोलकः श्लोकः छायामारिलीकुंभिले मातु
लपुत्रको धूर्तफले स्यान्मामकान्तते गामनहुरिकाऽस्यांगा
मधुद्धिप्रकीर्त्यते स्यान्मदनशलाकापि भार्टीकामोदयोधौ कां
तवर्गः ॥ खपिंडेद्वयेसुखेस्वर्गे शून्येविंदो विनायसि
पुरेसंवेदनेदवे कुलालफलफले क्वचित् खदिर नखः करजे
ऽरंढगंधद्रव्ये नखं नखी मुखं निःसरणे वक्त्रे प्रारंभोपायोर
पि सुखं शर्मणि नाके च सुखा पुर्यां प्रचेतसः लेखो लेख्येसुरे अतिसु
लेखा लिपि राजिकयो र्मता न्युंखः सम्यङ्ञानोक्तेपि सास्नः बदृत्र दरे
॥ णवेऽप्यपि शंखो निध्यंतरे कंबुललाटास्थि नखी बुच शिखाशि लामवे
कायां चूडायां ज्वालायामग्रमात्रके लांगल्यां च शाखायां चू दुस्पृ
डायां च शिखंडिनः सखा मित्रे सहाये च शाखा पक्षांतरे भुजे शा जाकोरे
खा वेदविभागे च पादपांगेपि तिक्तेपि च प्रेंखा पर्यटने न्त्यभवेद मु
कैरवा श्वगतावपि विखा गतिविशेषेपि शूका शिख्यां च नर्तने खदिर
त्रिशिखः शखरे विंध्या त्रिशूले राहुसातरखे सुमुखस्तार्क्ष्ये तन
यफ[illegible] दुर्मुखो नागराजे पि मुखरो नाना खयोः
सस्यासिद्धा
11

मानात्म्यज्ञानवैरव्ययोनिषु यशोवीर्यप्रयत्नैश्चाश्रीधर्मर
विमुक्तिषु युग्मस्त्वचतुष्कपिरयसीरंगयोर्युग्मं युग्मकृता
दौ युग्मलेखद्वितीयामौद्यघेपि च स्मृतः पशौ कुरंगे च करिनके
त्रभेदयोः यात्रायां मृगयायां च मृगीनुवर्तितान्तरे भुजः
शुक्रेप्रयातेच जमदग्नौ पिनाकिनि भार्गोस्तुपार्श्वकेप्रो
क्तो भागघेयैकदेशयोः नागं तु सीसके रंगे स्त्रीवंघेक
रणान्तरे नागपन्नैमातंगक्रूराचारे वृतोपदे नागकेस
रपुन्नागनागदन्तकमुस्तके दमानेल्लप्रभेदेषु श्रेष्ठस्या
दुत्तरे स्थितः रागोऽनुरक्तौ मात्सर्ये क्लेशादौ लोहिता
दिषु गांधारादौ न्रपेरागस्तथामौ वर्ज्जे...नयोः भोगः
सुखेधनेचाहेः शरीरफणयोर्मतः पालनेभ्यवहारे च
निर्वेशे पण्ययोषितां योगोऽपूर्वार्थसंप्राप्तौ संगतिध्यान
युक्तिषु वपुःस्थैर्ये प्रयोगे च विष्कंभादिषु भेषजे विस्रब्ध
घातिनि द्रव्योपायसंनहनेष्वपि कौमिततिपि च योगाः स्या

विश्वासघाति कवच ... उषधे २।

वल्मीके
पुन्नागके
सरमेयः
नागदंते
गांधारसा
लेखमाल
केसमेरे
कादिषु

सिक्का
कली
स्त्रीकर
णविशेषः
शरीरवा
युषु वंचस्य
नागो नाम
नागः
नागविधा
दि पंचके
शाखुरागः
शुक्रोपाः
१२

गोमुखं कुटिलागारे वाद्यभांडे वलेपने । प्रमुखः प्रथमे श्रेष्ठे
विशिखस्तोमरे शरे । शाखा नेत्रयोर्विशिखा नालिकायामपि
क्वचित् । विशाखस्तु कुकेस्कंदे विशाखर्द्देयकंठिल्लके । मयूख
स्त्विट्करज्वाला वैशाखो राधमंथयोः । खच ४ अग्निमुखोग्नि
जे देवे भल्लाते चित्रके क्वचित् । पंचनखो गजे कूर्मे शल्लीमुखौ
लिकाणयोः । मेघव्याघ्रनखः कंदगंधद्रव्यविशेषयोः । मता
शंखो नरास्थिस्यात् निधिसंख्याप्रभेदयोः । इंदुलेखा स्मृता
सोमल्लताकलामुच शशिलेखाकलाभेगे वाकुचीवटभे
दयोः । अग्निशिखा लांगलिक्यां कुंकुमे हिंनशिखं मतं वज्रशि
खो घटायांस्याद्वाले वज्रशिखो मतः । खपंच ५ स्यान्माल्लिन
मुखः प्रेते लांगूले खल्ल्यं नले । अथ शीतमयूखोपि शशांकघन
सारयोः । सर्वतोमुखमाख्यातं मतं तरि ह्वेच ब्रह्मणि । शिघिद्वे
वनेरुद्रचतुर्मुखेतः सर्वतोमुखः । खांतवर्गः । ग्रंथ ७ ग १
गीः स्वर्गेषु वभे रश्मौ वज्रे चंद्रमसि स्मृतः । अर्जुनी नेत्रदेग्गा
ण भूकाग्वाविषुगोर्मतः । गदि अगः शैलेद्रुमे भानौ न गोवत्य
वनाशने खगाः सूर्यग्रहे देवमार्गणेचविहंगमे भगमेश्वर्य

श्रीमानश्री
लपवनापा
नेसर्पे

सुपारी

द्रागः कुष्ठौषधे गदे वेगो जवे प्रवाहे च महाकालफलेऽपि च शृग
स्तु कैमुकन्दे वङ्गः शोभनदन्तयोः अङ्गः गात्रान्तिकोपायप्रती
केष्वप्रधानके अङ्गा देशविशेषे स्यु रङ्ग संबोधनेऽव्ययम् इङ्गः
स्यादद्भुते ज्ञाने जङ्गमेङ्गनयोरपि टङ्गः कृपाणभेदे च जङ्घायां
च खनित्रके तुङ्गः पुन्नागयोस्तुङ्ग स्तुङ्गः स्यादुन्नतेऽन्यवत् वङ्ग
राशिनाथोस्तुङ्गी वङ्गो सीसकरङ्गयोः वङ्गः कर्पासवृन्ताकुदेश
भेदेषु भाषितः लिङ्गः संज्ञे च पिङ्गे च व्यङ्गो हीनाङ्गभेकयोः भङ्ग
स्तरङ्गे रुग्भेदे भङ्गो जयविपर्ययो भङ्गा शाणाख्यसस्येऽपि भृङ्गो
धूम्याटभिङ्गयोः मधुव्रतेऽपि भृङ्गं तु केशराजगुडत्वचोः रङ्गो
रणखलेरागे नृत्ते रङ्गं त्रपुण्यपि लिङ्गं चिह्नानुमानेऽपि सांख्यो
क्तप्रकृतावपि शिवमूर्तिविशेषेऽपि मेहने च प्रचक्षते शृङ्गं प्रभुत्वे
शिखरे चिह्ने क्रीडाम्बुयन्त्रके विषाणोत्कर्षयोश्चाथ शृङ्गः स्यात्कू
र्चशीर्षयोः शृङ्गी त्वषाद्याम् ऋषभे स्वर्णमीनविशेषयोः गाङ्ग
स्तु गङ्गासंभूते भीष्मे शक्तिधरेऽपि च पिङ्गः पिशङ्गे पिङ्गी तु श
म्यां पिङ्गं तु बालके शमेठे नाडिकायां च पिङ्गो गोरोचनामयो
ः खङ्गो गण्डकटङ्गासिबुद्धभेदेषु गण्डके दुर्गः स्याद्दुर्गमे दु

श्वेताक
३ ३
शाणनाम धान्यविशेषः
तूप ४।।
कूर्च शीर्ष
शाकविशेष
उमा अतसी
ऊर्ण्डी
गैंडा
हिंडु

गणगौरीनीलिकयोरपि सारंगस्तुनेश्चयाध्यायमोक्षोत्सा
हात्मस्त्वछिन्नु मार्गोमृगमदेमांसप्रदे ऽन्वेषणाध्वनोः
शार्ङ्गं कार्मुकमात्रेपि शरासने वल्गुछागेमनोज्ञे च वल्गु
भाषितमन्यवत् फल्गुःप्रोक्तामलक्यां च निःसारफल्गुवा
च्यवात् शृंगीवटाम्रातकयोः पर्कटयामपिविश्रुता नागेरु
पन्नगः पद्मकाष्ठेस्यात्पन्नगोपिभुजंगमे प्लवंगोवानरेमे
केसारथौ चोष्मदीधितौ त्रिलिंगोभेदोसर्पविहगश्चखेग
खगे सर्वगंसलिलेख्यातंसर्वगः संगरे विभौ आभोगोवरु
णछत्रेपूर्णतायत्नयोरपि आभोगो व्यावृतौगंधमाल्योप
मारसाधयोः अयोगोविधुरेकूटे विश्लेषे कठिनोद्यमे आ
शुगोमारुतेवाणे प्लुतेगंकमुकीफलम् उद्वेगोप्लुबाकुल
कोद्वेजनोद्गमने बुच संभोगः सुरते संभोगोजिनशासने परा
गः पुष्परजसि धूलिस्नानीययोरपि कौरैप्रभेदे विख्याता
वुपरागे च चंदने प्रयागस्तीर्थभेदे स्याद्यज्ञेशतमखाश्वयोः
प्रयोगः कर्मतिप्रोक्तः प्रयुक्तौ च निदर्शने वागिनः कथितो
वंध्याधातुवादिनिवागिनः तडागस्तुजलाधारविशेषप 13

त्रकूटके पुन्नागः पुरुषश्रेष्ठे पांडुरोगासिफालके जातीफलेपु
न्नागो निसर्गः शीलसर्गयोः विसर्गस्त्यागवद्दाने विसर्गो मल
निगमे विसर्जनीयेप्ययनप्रभेदेपि विभावसौ उत्सर्गो वर्ज्ज
नेत्यागे सामान्यन्यायदानयोः त्रिवर्गो धर्मकामार्थे त्रिफला
यां कटुत्रिके वृद्धिस्थानक्षयेसत्वरजस्तमसिचक्षते तातगु
ःन्नुद्रतातेस्याज्जनयित्रीपितेपिवा अनंगोमदनेनंगमाका
शमनसोःस्मृतं मृदंगः पटहेघोषे भुजंगः सिंहसर्पयोः
पतंगः शलभेशालिप्रभेदे विहगे रवौ पतंगः पारदे काष्ठ
नरंगंतुवरंडके शेफेनरंगमित्याहुर्निषंगः संगतूणयोः
विडंगाकृमिसंघघ्ने विडंगोनागरेप्यवत् कलिंगः पूतकरंजे धू
म्याटेनीवदंतरे कलिंगं कोटजफलेकलिंगायांश्रिते स्मृता
अपांगमंगहीनेस्यान्नेत्रांतेतिलकेपिच वरांगं योनिमातंग
मस्तकेगुडत्वचि पत्रांगं पद्मकेभूर्जे पत्रांगं रक्तचंदने रथांग
श्चक्रवाकेपि रथांगं चक्रउच्यते रक्तांगंतद्द्रुमेभौमेविद्यात्कं
पिल्लधीरयोः रक्तांगमपिजीवंत्यां मातंगः श्वपचेगजे कलिं
गो भूमिकर्कारोदंताव लभुजंगयोः कलिंगीराजकर्कट्यां

धारांगः खड्गतीर्थयोः फिरंगो द्रुफिरे तार्द्ध्येनारंगं पिप्पली
रसे नारंगे च विटे जंतौ यमजेपि प्रकीर्तितम् सारंगश्चातके
भृंगे कुरंगे च मतंगजे पक्षिभेदेपि सारंगः सारंगः शबलोन्य
वत् प्रियंगुः फलिनी कंगु पिप्पली राजिकासु च नीलंगुः कृमि
जातौ स्याद्भ्रमराली नु सारयोः तुरंगी च श्वगंधायां तुरंगश्चि
त्तवाजिनोः चक्रांगी कटुरोहिण्यां चक्रांगो मानसौकसि गत्र
३ दुःप्रान्तेतावकेजंतौ प्रभेदे रूपकस्य च मल्लनागो भ्रमातं
गे वात्स्यायनमुनावपि उपरागः परीवादे राहुग्रस्तार्कचंद्र
योः दुर्नये ग्रहकल्लोले ऽपवर्गस्त्यागमोक्षयोः क्रियावसा
नसाफल्येप्यपवर्गः प्रयुज्यते उपसर्गः स्मृतो रोगभेदो
पद्रवयोरपि समायोगस्तु संयोगे समवाये प्रयोजने संप्रयो
गे रते विद्याधरे त्वितो कामिलोपिच दीर्घाध्वगः श्रृंखलवेलो
खत्वारे तु भेद्यवत् श्लापिभंगो पराप्येस्यादाक्रोशे परा भवे
छत्रभंगोपि वैधव्ये स्वातंत्र्ये न्टपनाशयोः कटभंगस्तु
शस्यानां हस्तच्छेदे न्टपात्यये गपं ४ कपोगसंगोवात् १४

ले विषवैद्ये च वाच्यवत् नाडीतरंगः काकोले हिंडके रतहिंडके
ङांतवर्गः ॥ ग्रंथ ५८ घांतं ॥ अघं नाशने प्रोक्तमघं दुरितदो
षयोः अर्घः पूजाविधौ मूल्ये पंघ्रिः पादद्रुमूलयोः उद्घाद्र
दपयोर्वेगद्रुतनृत्योपवेशयोः ओघः परंपरायां च मेघः स्यान्मु
स्तके घने लघुर्मनोज्ञे निस्सारागुरुबुप्रष्टितोलघुः कृष्णा
गुरुणि शीघ्रे च स्पृक्कानुस्यूतालघुः लघुस्यात्त्वाचके हस्त
पुटके दहज्ञानिले मघाप्यपाटलायां स्यान्मोघो निः फलदी
नयोः मघा मघी च नक्षत्रभेदे त्रैवयशाकमम श्लाघा मता
प्रशंसायां परिचर्याभिलाषयोः घत्रि २ अनघो निर्मलापाप
मनोज्ञेषु च मेध्यवत् परिघः काचकलशे घट प्राकार गोपुरे
परिघा योगभेदे स्त्रम्मुद्गरे गल्लघातयोः प्रतिघः प्रतिविघाते
रोषे च प्रतिघो मतः कारिघः कांचने प्रोक्तः स्थमंडूषकेपि च
महार्घस्तु महामूल्ये तथा लावकपक्षिणि निदाघो ग्रीष्मका
ले स्याद्घर्मस्वेदांबुनोरपि उल्लाघोपि शुचौ हृष्टे दक्षे नीरोग
योरपि संघो गुरुवेगाग्निसर्वसंनहनार्हयोः अमोघः सफ

ञ्झा घा विडंगा भयवयोः स्मृता चांतवर्गः अथ चांद्वि कच
ः केशे गुरोः पुत्रे वं ध्रे शुष्कव्रणे कचः कचा करिण्यां काचस्तु म
णौ शिक्यमृदंतरे नेत्ररोगे च नीचस्तु वामने पामरे स्मृतः
मोचः शोभांजने प्रोक्ता मोचा शाल्मलितरंभयोः पिचुस्तूले
च कर्पूरे च कुष्ठरोगे सुरांतरे भैरवस्यास्य भेदे च पिचुः क्वा
पि प्रदर्शितः कूर्चो विकत्थने मध्ये भ्रुवोः श्मश्रुणि केतव
क्रौंचः खगनगद्वीपप्रभेदे शुभ्रयुज्यते चंचो नल्वादिने मी
णे चंचा तृणपूरुषे चंचुः पंचांगुले ग्रोधो ग्यां गोनाडीचे पिप
15 ठ्यते श्रुचिः शुद्धे नुपहते शृंगारापाढयोः सिते ग्रीष्मे रु
तवहि पिस्यादुपधा शुद्धमे त्रिलि रुचिर्नियूषे शोभायामाभि
ध्वंगाभिलाषयोः वीचिः स्वल्पतरंगे स्यादवकाशे सुखे पिच
सूचीकराद्यभिनयेनारीणकरणांतरे सूचीचसीवनद्र
व्ये शाची द्राण्यांशतावरे कांची स्यान्मेखला दाम्नि गुंजा
यां नीवृदंतरे वचा स्यादुग्रगंधायां सारिकायां शुके वचः अ
र्चा पूजा प्रतिमयोः अर्च्चा स्यासकचे त्रयोः चर्चिकायां च सकूशा 74

माकरेणछासुकथ्यते त्वक्चर्मवल्कयोस्त्रीचेन्यग्नीचेनिम्नका
र्त्स्न्ययोः वाग्वचनेसरस्वत्यांभाषायामभिरतीक्षुच चत्रि २
कवचोगर्दभांडेस्यात्सन्नाहेपटहेपिच विकचःक्षपणकेतुग्रहेव
स्फुटितेन्यवत् क्रकचःकरपत्रेपिग्रंथिलाख्यद्रुमेपिच सं
कोचमपिकाश्मीरेसंकोचोमीनबंधयोः नाराचोलोहबाणेस्या
न्नाराचोजलहस्तिनि नाराच्येषणिकायांच सम्यक्संगतहृद्य
योः प्रपंचःसंचयेप्रोक्तोविस्तारेचप्रतारणे मरीचिःकृपणेदीप्ता
वृषिभेदेपिदृश्यते मारीचोरक्षोभेदकक्कोलयाजकेद्विपे मा
रीचोदेवताभेदेनमुचिःस्मरदैत्ययोः कनीचिःपुष्पितालतागु
ंजयोःशकटेपिच अवीचिर्नरकानूर्म्योर्विपंचीकेलिवीणयोः
प्रागुदक्प्रत्यगित्येतेदिग्देशकालतोव्ययम् प्राच्योदीच्यप्रती
च्यानांवाचकंस्यादनव्यये चच ४ मलिम्लुचोनलेचोरेजलासृ
चिजलौकसि शृंगारेशिशुमारेचकंकेज्ञोविमुखेपिच चपंच ५
रतनारीचइत्येषकथितोरतिवल्लभे कुक्कुटेरतनारीचःसी
त्कारेचयोषितां चांतवर्गः ग्रंथः छद्वि अच्छःस्फटिकभल्लूक
निर्मलेष्वच्छमव्ययम् आभिमुख्येथकच्छःस्यादनूपेतुन्नकद्रु

म नौकांगेपरिधानस्य -- दंचलपल्लवे कछा तु वीरिकायां
च वाराह्यां च निगद्यते स्यात्कुछस्तु वके स्तवके हारभेदकलापयो
: पुछः पश्चात्प्रदेशे स्याल्लांगूले तु छमिष्यते म्लेछः पापरते
जातिभेदे स्यादपभाषणे पिछा तु शाल्मलीवेष्टे मंडे चाश्वप
दामये पंक्तौ पूगघटाकोशे मोचावितयोरपि च पिछं पुछे मता
कछः समुद्रे च श्रचेतासि छांतवर्गाः ग्रय ५ जूरा कारोसरस्व
त्यौ पिशाचां तवने पि च जद्वि २ कंजः केशे विरिंचे च कंजं पीयूष
पद्मयोः अब्जो हरोद्भरे कामे विधौ छागे रथोः स्मृते व्रजो गोष्ठा
ध्ववृंदेषु निजमात्मीयनित्ययोः ध्वजं चिह्ने पताकायां ध्वजः
शौंडिकशेफयोः खड्गो गे च स्वजं रक्ते स्वजः प्रस्वेदपुत्रयोः द्विजो
विप्रांडजो दंते भार्गीरेणुकयोर्द्विजा बीजं रेतसि तत्त्वे च मेताव
कुरकारणे आधाने पि च सज्जः स्यात्संनद्धे संभृते पि च वाजं
घृते पि यज्ञान्ने वाजो निस्वनपक्षयोः वाजं जले मुनौ वाजो व्या
जः शापदेशयो भुजः पाणौ च वाहौ च कुजः स्यान्न-कारयोः अं
ब्जो धन्वंतरौ चंद्रे निचुले शंखपद्मयोः अब्जं स्यादपोकु ब्जो पि
न्युब्जे स्यात्पादपांतरे निकुंजं तु कंठरोगे स्यात्तु न्युब्जः प्रोक्तः कृ॰

मुनिः अधोमुखेचकुब्जेचन्युब्जोवाच्यवदिष्यते आजिःसमावनौयु
द्धे राजिःस्यात्पंक्तिरेखयोः लाजाःस्युर्भृष्टधान्येषु लाजःस्यादार्द्र
तंडुले उशीरेलाजमुद्दिष्टंप्रजासंततिलोकयोः गुंजापिपट
हेप्रोक्ताकाकचिंच्यांकलध्वनौ गंजास्वनौसुरागेहे स्याद्गंजा
गारनीडयोः गंजकुंजोनिकुंजेपिहस्तिनोदंतचदंतिनां संजःप्रजाप
तौरुद्रेसंजःस्यात्पदकच्छयोः ऊर्जोबलेमहोत्साहे खंजामंथप्रम
स्तयो पिंजातूलेहरिद्रायांपिंजस्तुव्याकुलेन्यवत् पिंजोवधेवल्ले
पिंजेरजुर्वेत्सोमुलेस्मृता खर्जूःकंडूंचकीटेचखर्जूरीपादपेपि
च सर्जूःस्याद्वजके हौ सर्जूर्वेत्तिजिवेद्युति जर्जर करंजस्तु
करंजेस्यान्नखेव्या--खेपिच कुटजोवृक्षभेदेस्यादगस्त्यद्रो
णयोरपि सहजंतुलिसर्पो स्यात्सोदरेपुनरन्यवत् नीरजंक
मलेकुष्ठेजलजंशंखपद्मयोः वल्लजंगोपुरेद्वेत्रेसस्यसंगरयो
रपि वरजावरयोषायांवसुमत्यामपिस्मृता कारजःशिल्पिनां
चैवकलभेनागकेसरे स्वयंजाततिलेफेनेवल्मीकेगैरिकेपि
च वाकुजः हत्रियेकीरे स्वयंजाततिलेपिच वनजोमुस्तकेपद्मेवने

जं वनजेऽम्भोजे वनजा मुद्गपर्ण्यां च वारिणि ग्वारिणि त्यजीवने वारिणि कर
णभेदे च वारिण्यायामपीष्यते सामजस्तु गजे प्रोक्तः सामगो — पुन
रन्यवत् भूमिजो नरके ऽंगारे सीतायामपि भूमिजा गिरिजं चाभ्रके
रव्यातं शिलाजतु स्तु गणधयोः लोहेपि गौरिजा गौरीमातुलुंग्यारु
क्षीरिता कंबोजो हस्तिभेदेपि — — शंखविशेषयोः श्रेगजा घरं
णकरे पुत्रभेदे गजः कांबोजस्तु रंगे सोमवल्के पुन्नागपादपे
कांबोजी माषपर्ण्यां च हिंगुपत्र्यामपि क्वचित् अंडजः कृकला
से स्यात् खगे मीने भुजंगमे कस्तूर्यामंडजा प्रोक्ता परंजस्तैलयं
त्रके फेणे च करवाले च परंजः छुरिकाफले हिमजापि सटी
तोयी मेना नाके हिमजः स्मृतः ज च ४ जघन्यजोऽनुजे शू
द्रे भरद्वाजः स्मृतो मुनौ द्रोणे च वनकर्पास्यां भारद्वाजी तु कथ्य
ते भरद्वाजो गुरोः पुत्रे व्याघ्राटाख्यविहंगमे काश्मीरजा ख्या
ति विषा कुष्ठ कुंकुमपौष्करे क्षीराब्धिजं च सामुद्रलवणे मो
क्तिके क्वचित् क्षीराब्धिजातां श्रियां प्रोक्ता चंद्रे क्षीराब्धिजो भवेत्
द्विजराजः शशधरे सोपर्ण्यां नंतभोगिनि धर्मराजो यमे बुद्धे १७

धर्मराजोयुधिष्ठिरे राजराजः कुवेरेपिसार्वभौमेसुधाकरे अंगरा
जस्तुमधुपेमार्कवेविहगांतरे गजराजोरवौचंद्रे प्याहिभुकूकेकिता
द्रयोः पक्षराड्गरुडेवकसखेमल्लानांरंगवाटिरे जपंच ५ मुनि
भेषजमागस्थनदीतकंयांचलंघने जखमध्वजताळोसोशंकरेवा
लिदंतरे जांतवर्गः ग्रंथः ३३ मुंभ्राध्वनिविशेषेपिकंज्ञातु
जलवर्षिले जांतवर्गः ज्ञोविरंचेबुधेसोम्ये तार्क्ष्य पडूत्सु
जडमूर्खयोः प्रज्ञाबुद्धौपंडितेतुप्रज्ञावान्व्यवदिष्यते संज्ञानाम
निगायत्र्यांचेतनायोरविस्त्रियां अर्थस्यसूचनायांचहस्ताद्यै
रपिकथ्यते ज्ञत्रि ३ सर्वज्ञः शंकरेबुद्धे कृतज्ञः कुक्कुरेपिच देव
ज्ञोगणकेपिस्यात् देवज्ञः देवज्ञात्मनि ज्ञांतवर्गः ग्रंथ २
टद्वि करटः श्राद्धक्रियाकारे किल्लितेनिशायेशवे समयोगतगंड
चपिपल्यंकरीमता करटोत्रेकूकयोः प्रक्रांतरतरटंकयोः भटः
पामरभेदेचवीरेचप्रगामेभटिः घटः समाधिभेदेचशिरः कू
टकरेषुच घटाघटनगोष्ठीत्तघटनासुचदृश्यते कुटः कोटे
घटेगेहे शैलाकुट्टकपूरुषे स्यात्कुटीकुंभदास्यांचसुरायांश्चैव
गुत्सके पटः प्रियालवृक्षेचसुचेलेचपुरस्कृते लटः प्रमादव

चनदोबयोः -- उदाहृतः वटः कपर्द्दिन्यग्रोधसंदुबर्त्तिकयोर्वटी
वटो गोलवने स्त्रियां जम्बूरे खरकरखदिरे पि च स्फुटो व्यक्ते प्रफुल्ले
च व्याप्ते च कल्लितेऽन्यवत् निर्भिन्नकर्क्कटीसस्यपादस्फोटे स्फा
टिमिता कूटं यंत्रेऽन्तते राशौ निश्चले लोहमुद्गरे मायाद्रिशृं
गयोस्तुच्छे सीरावयववदंभयोः पुरद्वारे च एं सं तिल्लाटो देशभु
क पि च भुटो निकुंजे कांतारे ब्रुण संमार्ज्जनेऽपि च वाटो वृतौ
च मार्गे च वाटी तु गृहनिःकुटे वटु रोऽपि चेंडे च वृत्ते नामासनां
तरे कटुः सुगंधे तीक्ष्णे स्यादकार्य्ये मत्सरे रसे कटुः प्रियंगुक
टुकारोहिकात्यदूषणे कटुप्रोक्तं पटुस्तीक्ष्णे नीरोगे च तु
रेऽन्यवत् पटुः पटोलपत्रेऽपि छत्रालवणयोः पटुः खटः कफ
-ग्रामभेदे निंदिते च सुनंदके श्रद्धे भक्ते च तुच्छे च कौमे त्वष्ठी
ग्रन्थांतरे पटः पटवणपाबाणे ब्रणादीनांच्छन्नघरे चतुःपथे च
राजादिशासनांतरपीठयोः पट्टी ललाटभूषायां पट्टी लाक्षा
प्रसादने कुट्टं च राधने रावे कटं गमनकृच्छ्रयोः दुष्टमांस
गिते पूत्यनमे प्रियतमेऽन्यवत् दुष्टं संस्कारयोगे च योगे च क्रन्तुके

मौलौ रिष्टं त्वेमाशुभाभावकृपणेष्वपि च दृश्यते दिष्टं दैवे च काले
स्याद्दिष्टः स्पष्टं तु निर्मिते युक्तानिश्चितयोः प्राप्ये हृष्टो हृषि-
तवन्मतः रोमांचिते प्रहसिते जातहर्षे च विस्मिते पुष्टं देनेप्र-
भाते च फले पर्युषितेपि च त्वष्टा शिल्पिनि देवानां तथा वर्द्धकि-
सूर्ययोः इष्टिः स्यादभिलाषेपि संग्रहे षेकयागयोः विष्टिः क-
र्मकरे भद्रे प्रेषणे च तनेपि च दृष्टिः परिमाणमुदार्हष्टिदर्शना-
क्षिषु रिष्टिः खड्गे समष्टौ च कृष्टिः स्यात्कर्षणे बुधे सृष्टिः स्व-
भावे निर्माणे पुष्टिर्वृद्धौ च पोषणे यष्टिर्हारलताशस्त्रभे-
दयोर्ध्वजदंडके भार्यां च मधुयष्टी च मुष्टिर्बद्धकरे फलेस्ते तु-
ष्टिरुक्ता संतुष्टौ च नियमादिफलेपि च भ्रष्टः स्यात् भ्रज्जने शू-
न्यवाटिकायां च भाषिता गृष्टिरेकप्रसूता च रामुणक्रांतयो-
रपि घंटा स्याद्बदरे पूगे घटीखंडे च चासलः परीक्षार्थे तुला-
यां च घटः सूरिभिरिष्यते पटिः पटविशेषे स्याद्वल्लुल्लौ कुंभि-
कासुमे स्यात्कोटिरश्रौ चापाग्रे संख्याभेदप्रकर्षयोः स्यात्त्रु-
टिः संशये लेशे सूक्ष्मैला कालमानयोः त्रोटिः स्यात्कट्फले
चंचुखगमीनविशेषयोः खाटिः किरे च खाटिरेक ग्रहे स्कृतः

नटीनटविलासिन्यांशोभांजनेनर्त्तकेनटः टत्रि ३ अवटः
स्यात् खिलेगर्त्ते कूपेकुहकजीविनि विकटःसुंदरेप्रोक्तो
विशालविकरालयोः करटोगजगंडेस्यात् कुसुंभेनिं
द्यजीवने एकादशाहश्राद्धेपिदुर्दुरूढेपिवायसे करटो
वाद्यभेदेपिनिर्दयेनिर्दशेस्मृतः परापवादसंरक्तेनि
र्दयेनिःप्रयोजने चिपिटःखाद्यभेदेपिविचटेविस्मृ
तेस्मृतः यत्कटोमल्लघेरम्यातोवार्त्ताकुकुम्भुमेसुनि निः
कुटस्तुग्रहाद्यानेकेदारककपाटयोः मुकुटःकच्छपस्त्र
च्योपुलकटस्तीव्रमत्तयोः चपिटःस्याद्विपुलेचपेटपटि
टेपिच पर्प्पटःपिष्टविकृतौपर्प्पटोभेषजांतरे पिच्चिटः
नेत्ररोगेपिपिच्चिटंसीसकेत्रपो शृंगाटःशैलभेदेपिघो
तांजन्यामपिस्मृते कर्कटःकरनाटेस्यात्तंकर्त्तृकारयो
रपि कृपीटमुदरेनीरेकार्प्पटोजतुकार्प्पिलेः कुक्कुट
स्ताम्रचूडेकुक्कुभेवह्निकणेपिच निषादशूद्रयोःपुत्रेतालु

19 १२

मध्ये तु कुक्कुटी रसोनस्य प्रभेदे स्यात्कुक्कुटा दंभवज्रयोः केराटः
श्रीणके विष्णवर्णै टौ तर्णले र्णल्ले कर्कटः करणस्त्रीणां राशि
भेदकुलीरयोः शाल्मलीफलवालुक्योः कर्कटी कर्कटः खगे
कीकटस्तुरगे निःस्वे देशभेदे मितंपचे गोम्भाटः कूपतीरेऽपि
रंभास्तम्भनल्लयोर्ध्रुवे चक्राटो विषवैद्येऽपि धूर्तदीनारयोर
पि वर्णाटो गायने चित्रकरे स्त्रीकृतजीवने भावाटो भावकेसा
धुनिवेशकामुकेऽपि च शैलाटो देवते सिंहे स्युल्लकाचकि
रातयोः ग्रानाटः कथितो गाथाप्रभेदे स्यात्गलुब्धके वेराल
ब्रातकेऽपि स्याद्धाराटवातकाश्वयोः मोरटं तु भवेदिक्षुमूल
काण्टप्रसूनयोः सप्तरात्रात्परं क्षीरे मूर्विकायां तु मोरटा वै
कटः स्याद्दैकटिके तथा संजातयौवने वेरटो मिश्रिते नीव
वैरटं वदरीफले त्रिकूटं सिंधुलवणे त्रिकूटस्तु सुवेलके
भाकुटः कथितो मीनभेदे शैलान्तरेऽपि च अरिष्टः फेनिले निं
वे लशुने काककंकयोः अरिष्टं सूतिकागारे तक्रे चिह्नेऽशु

ण्यस्तु भे सैरठः संगते विद्यासंयुक्ते वमनादिना अवटुः क
ण्ठिताघाटाकूपगर्त्तेषु सूरिभिः परीष्टिः परिचर्यायां प्राका
म्येपि गवेषणे वराटकं स्याद्योषायां गंधोल्यां वरटापि च
त्रिपुटा मल्लिकायां च सूक्ष्मैलायां त्रुटेरपि सतीनके वल्लीने
च त्रिपुटः समुदाहृतः वर्वटी व्रीहिभेदे स्याद्वर्वटी पण्ययो
षिति पर्कटी नूतने पर्कटं पूगादेः प्लक्षपादपे मर्कटी वान
री शूकशिंब्योः स्यात्करजांतरे मर्कटस्तूर्णनाभेपि कपौ
स्त्रीकरणेपि च कुरंटी दारुपुत्र्यां च कुरंटो झिंटिकांतरे
चेरंटी तु स्ववासिन्यां स्याद्वितीयवयःस्त्रियां टचतुष्क
४ कृतिकटः स्रोतन्नोभे प्रायश्चित्तमुतंगयोः उत्कटो गतो
मीनभेदे तथा कोपनपूरुषे कुटंनटस्तु श्योनाके कैवर्ती
मुस्तकेपि च स्यात्खंजरीटः फलकासिधाराव्रतचारिणि
: कुंडकीटस्तु चार्वाके वचनाभिज्ञपूरुषे जारजब्राह्मणी
पुत्रे दासीपुत्रकयोरपि नरकीटो धमकूरे स्यात्स्वदत्ताशा
विहंतरि कार्यपुटः स्यात्क्षपणोन्मत्तानर्थकरेषु च २॰

कामकूटस्तु वेश्यायाः प्रिये विभ्रमयोर्मतः चक्रवाटः क्रियाया
रांभपर्यंते च शिखातरौ कर्कराटः कटाहे स्यान्नतु णादि
त्यरोविधि स्त्रीणां पयोधरोत्संगकांतदन्तनखेपि च क
रकाटेत्यर्कंदे स्यात्तुच्छत्वकद्भेदयोः परपुष्टापर
णास्त्रियां प्रतिकष्टमतं गुत्येष्टरात्वत्यायकांपिष्टे त प्रति
स्पष्टः प्रपिष्टे स्यात्प्रत्याख्याते च वाच्यवत् शिपिविष्टस्तु
खल्वतेष्टिवदुश्चर्मणि स्मृतः चतुर्वक्त्रे वेह्नचे स्याद्वृ
तुःबष्टिः कलास्वपि स्याद्घात्मुष्टिः कृपणे कृपाणादि
बुच स्यात्तेष्टितच्छटात् पुन्नागे केसरे नागकेसरे पावके
अद्य स्याद्द्दशनोच्छिष्टान्निश्वासे धस्तुवने लोमधास्य
ष्टेदंगारशाकट्यारत्नकंकले पावके पट[illegible]स्यापि वा
दरे पात्रचर्पटः टांतवर्गः टेष ठस्कंधे [illegible]
न्योरकरेप्युच्चशब्दे ते ठद्धि कठः स्वरे [illegible] चांभेदे स्यात्ते द
घोत्तवन्दिनोः मुनावपि मठो वा रिप [illegible] स्यात् कलमेपि च
शठो मध्यस्थपुरुषे शठो धतूरधूर्तयोः शठ्योत्पसे च

मूर्खेच कुंठाकर्मण्ये मूर्खयोः पाठः स्यात्पठने विद्धकर्ण्यो
यामपि पठ्यते कंठो गले सान्निधाने ध्वनौ मदनपादपे
वंठः स्यादकृतोद्वाहे खर्वे कुंठायुधेपिच पृष्ठं चरम
मात्रे स्याद्देहस्यावयवांतरे कोष्ठः कुशूले चात्मीये कुक्षे
रंतरगेहस्य च कुष्ठं रोगे सुगंधे च गोष्ठं गोस्थानकं म
तम् गोष्ठी सभायामालापे दुष्ठः स्याद्दुर्बले धमे श्रेष्ठः
श्रेष्ठो नृपे नृतेः प्रष्ठा चंडालिकोत्तमयो उपष्ठः श्रेष्ठे
ति वृद्धे च ज्येष्ठो मासांतरेपिच गृहगोधिकयोर्ज्येष्ठा
श्रेष्ठी वैश्यवणिग्वरे काष्ठा दारुहरिद्रायां कालमान
प्रभेदयोः स्याद्दिशि स्थानमात्रे च काष्ठमाख्यातमिंध
ने निष्ठा निष्पत्तिनाशांतयाच्ञा निर्वहणेषु च वष्ठीष ७१
संज्ञाभूरण्यपाकात्यायन्यामपीष्यते ठत्र्य ३ कमठः कच्छ
पे भांडभेदे च कमठं मतं जरठः कर्कशे पांडौ कठिने प्यनेवतू
नमठश्च चुके रिंगे वे कुंठः कृष्णशाखयोः श्रीकंठः खंड
परशौ श्रीकंठः कुरुजांगले वरिष्ठः स्यादुरुतरे प्रचेरतित्तिरा
वपि वरिष्ठं मरिचे ताम्रे स ... स्यात् दृढो धृषेः श्रवष्ठादे २१

शाभेदेपि विप्राह्वे स्यात्सुतेपि च ज्येष्ठा भ्रात्री लोण्या स्यात्पा
ठायूथिकयोरपि कनिष्ठोऽल्पेऽनुजे यूनि कनिष्ठा दुर्बलां
गुलौ कनिष्ठा त्वल्पके भेदे पथ्यः कालबालयोः प्रकोष्ठो
विस्तृतकरे भूपकक्षांतरेपि कूर्परादधरे चापि प्रतिष्ठा स्था
नमात्रके गौरवे यागनिष्पत्तिचतुरपद्ययोः मुकुष्ठो
व्रीहिभेदे स्यान्मकुष्ठो मंथरेन्यवत् ठतुर्थ ४ दत्तशठः स्या
त्कुंडीरकपित्थकनिरंगके नागरंगेपि चांगंधीसन्ता दंत
शठावुधैः स्तनकंठो द्विजे प्रोक्तः खंजरीटकपातयोः हरि
कंठः परभृते पारावतगलेपि च कालकंठस्तु दात्यूहे कल
विंके च खंजने शितकंठो हरे पीतसारे नीलकंठवत् कल
कंठः कलध्वाने हंसे पारावते पिके पूतिकाष्ठं तु सरले देव
दारुमहीरुहोः कालपृष्ठं भवेत्कर्णचापे कादंडमात्रके का
लपृष्ठस्तु सारंगविशेषके वकपक्षिणि ठांतवर्गः [illegible]
डद्वि गुडः स्याद्गोडके हस्तिसन्नाहेक्षुविकारयोः गुडास्नु
गुडिकयोर्गुडो मीनांतरायपयोः जडो मूर्खे हिमग्रस्ते मूक
स्त्रियां जडा मता गडुः पृष्ठगडे कुब्जे खंडः भेदे व्याडो हिंस्रपशौ
सर्पे ताडस्ताडनघोषयोः मुष्टिमेये तृणादौ च ताडी तालीदल

द्रुमे नीडं स्थाने कुलाये च सकारपूर्वकं तिके क्रोडः शूकरपोते
ड्यौः क्रोडं क्रोडा च वक्षसि चोडो देशविशेषे स्याच्चूडः प्रावरणो
त्तरे क्ष्वेडः कर्णामये ध्वाने गरले कुटिलेपि च लोहितार्कफले
क्ष्वेडं घोषस्तु घोषदुरासदे योधानां सिंहनादे च क्ष्वेडा स्याद्वंशशल्य
के ग्रंडं खड्गादिदेशे स्यान्मुखे वीर्येपि च क्वचित् स्यात्खंडः श
कले चेक्षुविकारे मणिदोषयोः गंडः कपोले पिटके योगभेदे च
गंडके गंडः प्रवीरे चिह्ने स्यादश्वभूषणे बुद्बुदे चंडो दैत्यांतरे ती
व्रे चंडो दासेयमस्य च चंडा धनहरी शंखपुष्पी चंडोतिकोपने चंडी
कात्यायनीहिंस्राकोपनस्त्रीषु सम्मता खंडं पद्मादिसंघाते षं
डः स्यात्क्लीबपतावपि कुंडं देवजलाधारे पिठरे स्थालिकमंडलौ कुंडी
कुंडः स्यात् जारात्पतिवत्नीसुतेपि च दंडो यमे मानभेदे लगुडे दम
सैन्ययोः व्यूहभेदे प्रकांडे स्यात्कोणे मंथानयोरपि अभिमाने ग्रहे
दंड स्त्रीकाराः परिपार्श्विके गोंडः पामरजातौ च वृद्धनाभौ च वाच्य
वत् पिंडं सांद्रे बले चोडे गृहैकदेशे जीवनायसोः पिंडो देहे यवापुष्प
सिल्हाप सिल्हके पि च पिंडी स्यात्तगरलाबू खर्जूरीभेदयोरपि पं
डः षंढे धियां पंडा पांडुः कुंतीपतौ सिते मंडमस्तुनि शाके च मंडः
स्यात्स्फारपिच्छयोः एरंडे भूषणे चापि मंडा धात्र्यामुदीरिता मुंडो
दैत्यांतरे राहौ मूर्धि मुंडितयोरपि शोंडो मत्तेपि विख्याते शोंडीपि २२

ष्पत्तिचव्ययोः कांडं नाले तरुस्कंधे धेवा र्गावसरनीलयोः कुत्सि
ते रहसि स्तंवे कांडं वर्ग्गेप्युदाहृतम् भांडं भूषणमात्रेपि भांडं
मूलवणिग्धने नदीपात्रे तुरंगाणां भूषणे भाजनेपि च रूडा वा
चिकविद्गोणा विडा विबुधयोषिति क्रीडा केलिप्रकारे स्याद्धेला
वज्ञानयोरपि चूडा शिखायां वडभौ चूडा वाहुविभूषणे पीडाव्य
थाशिरोमाला कामार्त्तिसरलद्रुषु नाडी नाडे शिरा गंड दूर्व्वयोः
स्याद्व्रणांतरे नाडीवहृत्तुलकाले पिचर्यायां कुहनस्य च रंडा
मूषिकपर्ण्यां च रंडा विधवयोषिति चंडापि पांशुलायां स्याद्दं
डा मस्ता शिवर्त्तिते शुंडापि तु न्मनहास्ति स्यां मद्दिरा करिमस्तयोः न
लिन्यां वरयोषायां शुंडस्तु मदनिर्झरे ३ डत्रिक गारुडं स्यान्मर
कते विषशास्त्रेपि गारुडम् द्राविडः स्याज्जनपदे वधामुख्यक
शंखयोः प्रचंडो दुर्व्विषहश्वेतकरवीरप्रतापिनि पिचंडमुदरे विंद्या
त्पशोरवयवेपि च तरंडो वडिश सूत्राग्र ध्रुवस्तु नेमलके वरं
डा पंक्तवयवेदीसंदोहमुखरोगयोः प्रतंडो गंधकीटे पितथा गंध
मुनेरस्टतः मार्त्तंडस्तपने क्रोडे शीखंडो वर्हिचूडयोः ~~प्रकांडो~~
प्रकांडो विटपे शस्ते मूलस्कंधांतरे तरोः काचंडो मूत्रता वा
स्याद्दृशाभेदे च कार्मुके सरंडः सरटे धूर्त्ते पांडो भूषणांतरे मा

रंडोंडुभुजंगानांमोर्हिमोमयमंडले कारंडोमधुकोशेपिकारंडोम
दयोरपि गाली म्लपराजेवातुंडीहारपिंडाभुदीरिता तितिंडीभू
रुहेकालदासेदैत्यांतरेपुनः तितिंडातितिंडीनुस्याद्विंगाढका
म्लयोरपि वरंडासारिकावर्त्तिरवद्ध घेनुघुकस्यते वितंडावाद
भेदेस्यात्कान्वीशाकेशिलाकये वितंडाकरवीर्यांचविंर्गुडी
सिंधुवारके नीलसेफालिकायांच वरणारपिकुत्रचिन् डच ४
भेवहातगुडोवात्यावातयोर्कतशोणिते पिच्छिलस्फोटिकायां
चदेवताडस्तुघोषके सेंह्निकेयग्रहेचापिदेवताडोहुताशनेच
क्रवाडोद्विभेदेस्याच्चक्रवाडंनुमंडले जलतुंडोजलावर्त्तेपयोरा
शोभुतंगमे श्रयोगंडस्तुरिष्टुके विकल्लांगेतिभीरुके डांतव
र्गः ॥ वर्ग ३९ ढ २ दृढःस्थूलेभ्रशशक्तेप्रगाढेपिदृढं
मतः वाढंदृढेप्रतिज्ञायांमूढस्तंद्रितवालयोः गूढंरहसिगुह्ये
चसंवृतेपुनरन्यवत् व्यूढःसंहतविन्यस्तपृथुलेषुचमेघावत्
मेढोवर्षवरक्लीवेगोपतौवंध्यपूरुषे वोढास्याद्वाहिकेसूतेसा
ढामर्षणशक्तयोः रीढास्तुस्थिषुशोभायांदाढादंष्ट्राभिलाषयोः
माढिःपत्राद्यभंगेस्यात्माढिर्दैन्यप्रकाशने ढत्रि ३ आषा
ढोब्रह्मतिनांदंडेमासेमलयपर्वते वारूढःशवलेपिस्याद्वस्तुभ्राच
लकपारदयोः पंजरेपापकेचाप्यप्ररूढोजठरेपिच वद्धमूले

विरूढस्तु संजाते कुटिलेन्यवत् समूढः पुंजिते भुग्ने सद्योजा
तेनुपप्लुते उरूढः उढ़ते पि स्यादुपोढो निकटोढयोः विरू
ढा गर्हिते नुन्ने प्रमीढा मूत्रिते घने संरूढोंकुरिते प्रौढ प्रगा
ढा दृढकृच्छ्रयो ढान्तवर्गः णद्वि अथ धूघ्रातीरक्तद्वयो
ः कणा नक्रस्य मक्षिकायां चरणकोणक्वणाज्जिषु गुणोप्र
धाने रूपादौ मौर्व्यां सूत्रे वृकोदरे शुक्लसत्वादि संध्यादि
विद्यादि हरितादिषु पणो वराटमाने स्यान्मूल्ये कार्षापणेग्ल
ले क्रणः शाकटिकद्यूतव्यवहारेषु तो घने गणः समूहेप्र
मथे संख्यासैन्यप्रभेदयोः घ्राणं घ्राते च नासायां काणः का
के च तनुषाः वाणः स्यात्केवले कांडे कांडावयवदेत्ययोः वा
णो ग्रीं ह्रीं ममताधीरेः शाणा माषचतुष्टये कषणे करपत्रे च
शाणी प्रावरणांतरे त्राणं तु त्रायमाणायां रक्षिते रक्षिणोपि च
प्राणो हृन्मारुते बोले काव्यजीवे निलेवले वाच्यवत्पूरिते प्रा
णं प्राणास्त्वसुषु कीर्तिताः द्रुणं चापे च खड्गे च द्रुणो वृश्चिकभृंगयोः
द्रुणी कच्छपिकायां च तल्लद्रोण्यामुदाहृता द्रोणः कृपीपतौ कृष्ण
काके स्यादाढकेपि आढकाद्य चतुष्के च द्रोणी स्यान्नीवृदंत

रे द्रोणी काष्ठांबुवाहिन्यां गवां वासभुवि स्थितौ मणः स्तुष्क
फले नक्रमाल्लिकाफिकरंडयोः काणो वाद्यप्रभेदे स्यात्कोणो
शोलगुलेकेते वीणादिवादनोपाय एकदेशगृहस्य च शो
णः श्योणाकनदयोः शोणः कोकनदच्छवौ लोहिताश्वे कृशानौ
च भ्रूणः स्त्रीगर्भडिंभयोः तीक्ष्णः समुद्रलवणे विषलोहाजि
मुष्कके तीक्ष्णं क्षारे च तिग्मात्मत्यागिनोर्वाच्यवद्भवेत् क
णिः पृथ्वात्येष्ठस्तु ते सुवर्णलोहस्रुतावपि चूर्णिः क्षौद्रे च ऊढे च
वर्णिः कंचनयज्ञयोः वर्णो द्विजादौ शुक्लादौ स्तुतौ रूपयशो
क्षरे विलेपने कुथायां च वर्णः स्याद्गुणभेदयोः पर्णः किंशुके स्यात्
पत्रे शीर्णा तनु विशीर्णयोः पूर्णः शब्दे समग्रे च पूरिते वापि
वाच्यवत् चूर्णिः क्षोदे क्षारभेदे चूर्णानि वासयुक्तिषु कीर्णं छि
न्ने परिक्षिप्ते हिंसिते कीर्णमिष्यते जीर्णं पक्के पुराणे च दीर्णं
दारितभीतयोः उष्णः स्यादातपे ग्रीष्मे दक्षे कृष्णस्तु केशवे व्या
सेऽर्जुने कोकिले च कृष्णं मरिचलोहयोः कृष्णा तु द्रौपदी नीली
कास्रद्राक्षासु कणास्वते वाच्यवन्मेचके कृष्णं जिष्णुः शक्रे धनंजये
जित्वरे चाथ जिष्णुः स्यान्नात्यच्छे वसुदेवते जिष्णुर्नरे गायने २४

चंदे घुर्दातरिदुर्द्दमे ऊर्घिस्तु यादवे मेषे ऊर्घिः पारंवडे चंडयोः पा
र्ष्णिः पाश्चात्यपादभागे स्यात्पादमूलोन्मदास्त्रियोः सेनापृष्ठे च कुंत्यां
च तृष्णा लिप्सापिपासयोः ऊर्णा मेषादिलोम्नि स्यादंतरावर्त्तके
भ्रुवोः मणिर्गोलस्त्रे मेहनाग्रे रत्ने चाजागलस्तने श्राणि राणिर्वदंता
ग्रेकीले स्यादसिसीमयोः कुणिस्तु नकवृक्षेपि कुणिः स्यात् कुकु
रेन्यवत् कृणः कणुकभेदेपि दुष्टदेवस्मृतावपि श्रेणिः पंक्तौ से
कपात्रे श्राणिः स्यात्कारुसंहतौ वाणिः स्याद्व्यूतिभारत्योर्व्याणिः
ल्पेवलाहके वेणीकेशस्य संबंधः स्यान्नदीनां मेलकेपि च देव
ताडे च तूणीरे नील्यां तूणी निषंगके घृणा जुगुप्सा कृपयोः फ
णिर्भुजंगकरयोः प्राणायवगवायपक्षे तु प्राणं स्थूणा यःसूता
प्रतिमायां गृहस्तंभे वीणा वल्लकि विद्युतोः वेणुर्भूपांतरे वंशे
स्थाणुः कीले स्थिरे हरे रेणुः पर्पटके धूल्यां मल्ल्यांणु व्रीहिसू
क्ष्मयोः णत्रि अरुणो व्यक्तरागे स्यात्संध्यारागेर्कसारथौ निःश
ब्दे कपिले कुष्ठद्रव्ये वाच्यवदिष्यते अरुणातिविषा श्यामा मंजिष्ठा
त्रिवृतासु च करुणस्तु रसे वृक्षे कृपायां करुणा मता वरुणः स
मतानीरस्वर्लोकपरमेष्ठिनि तरुणः स्यान्नवे यूनि कुब्जपुष्पे
रुबूकयोः वरुणा तरुभेदस्युः प्रतीचीपतिसूर्ययोः वरुणस्ति

कः शाकेपि प्राकारवेष्टनेरणे। चरणो वह्वृचादौ स्यात् मूले गोत्रे पदे
ऽपि च चरणं भ्रमणे राज्ञो रवणं रासभध्वनौ लवणं रसरक्षोब्धिभे
दे पुल्लवणं त्विषि करणं साधकतमे क्षेत्रकायस्थकर्मसु गीतांग
हारसंवेशक्रियाभेदेंद्रियेषु च वाडवादौ च करणः स्मृतः शूद्राविं
शोः सुते जरणं जीरकाजाजि हिंगुसौवर्चलेष्वपि धरणं मानभे
देपि धारणे धरणी भुवि रमणं स्यापटोलस्य मूलेपि रमणः प्रि
ये शरणं गृहरक्षित्रोः शरणं रक्षणे गृहे कत्तृणं तृणभेदे स्याद्धा
रिपण्यां च कर्तृणे। पंचत्रणास्थौ स्यान्निशमने वंधने रतृणोपि च प्र
घणस्त्राम्रकुंभे स्यादलिंदे लोहमुद्गरे द्रुघणो मुद्गरेपि स्याद्द्रुहि
णे च परश्वधे प्रवणः क्रमनिम्नोर्व्यामायत्ते च चतुःपथे प्रगुणोपि
गुणेपि स्यादीरणं शून्यमूषरं ग्रहणं स्वपल्लवौ स्यादादरे ग्रह
णं करे ग्रहोपरागस्वीकारवंदीषु ग्रहणं मतम् ईक्षणं दर्शने
दृष्ट्यौ प्रोक्षणं सेचने वधे लक्षणं नाम्नि चिह्ने स्यात्सौमित्रेचापि ल
क्ष्मणः लक्ष्मणं लांछने नाम्नि रामभ्रातरि लक्ष्मणः लक्ष्मणोऽब
धिसारस्योः सश्रीके त्वभिधेयवत् दक्षिणः सरलावामपरछं
दानुवर्तिषु वाच्यवद्दक्षिणा चापि यज्ञदानप्रतिष्ठयोः द्रविणं कांच
ने वित्ते द्रविणं च पराक्रमे प्रस्रवणः कक्षिरे स्निग्धे हृमायां प्रस्रवणा
भवेत् श्रवणं नरीश्चेरस्यात्तेकर्णायमुश्रवणा भवेत् धिषणास्त्रीदणा

चार्व्यां धिषणा धियि सम्मता घर्षणं स्यात्परिभवे रतौ सत्यां तु
घर्षणी भीषणो दारुणे गाढे भीषणं सल्लकीशरे हरणं यौत
कद्रव्ये भुजेऽपि हरणं हृतौ हिरण्यं रेतसि स्वर्णे वराटे च हिर
ण्यवत् हरिणः स्यात्कुरंगेऽपि हरिणः पांडुरेन्यवत् हरिणी ह
रितायां च वारस्त्री वृत्तभेदयोः सुवर्णप्रतिमायां च हषणं
द्विरुक्तरे हषिके योगभेदे च श्राद्धदेवेऽपि च क्वचित् श्रवणं
स्यादृक्षभेदे श्रवणं श्रुतिकर्णयोः श्रावणो मासि पाखंडे द
ध्याज्ञा श्रावणसंमता श्रावणो यतिभेदेऽपि श्रमनो निंद्यजीवि
नि सुदर्शना मुंडितिका मांसी बुश्रवणं विदुः कल्याणमक्षये
स्वर्णे कल्याणं मंगलेऽपि च कृपाणोऽस्यौ कृपाणी तु छुरिका
यां च कर्तरी रोसिंहाणं काचपात्रे स्याल्लोहनासिकयोर्मले पुरा
णं त्वाख्यवस्त्रे तने पुराणं पंचलक्षणे प्रमाणं नित्यमर्यादासत्यवा
दि प्रमातृषु पंकतायामियत्तायां हेतुशास्त्रेषु च स्मृतं नि
र्याणं वारणापांगदेशे मोक्षे च निर्गमे निर्माणं निर्मितौ सारे वि
माणं च समंजसे निर्वाणमस्तंगमने तत्त्वहीनो गजमज्जने अपव
र्गे च कुर्वाणो भृत्यकारकयोरपि दोर्वणं द्रव्यपर्वे स्याद्वीयाः स्व

रसेपि च वारणं प्रतिषेधे स्याद्वारणस्तु मतंगजे कारणं करणे हेतु
वधयोरपि कारणं कारणा यातनायां च कृपणः कुत्सिते कृतौ का
र्मणं मंत्रतंत्रादियोजने कर्मकारके मार्गणं प्रार्थनान्वेषे मार्गणो
याचके शरे मत्कुणो निर्विषेभे निःश्मश्रुपुरुषेपि च उद्दंशे ना
लिकेरे च चर्मणो भिदुमभेदयोः कौंकणो देशभेदे च शस्त्रभेदेपि
कौंकणी कंकणं शेखरे हस्तसूत्रमंडनयोरपि पूरणः पूरके पिष्ट
भेदे पूरणमुच्यते पटारंभकसूत्रे च शाल्मलौ पूरणी मता सुषे
णः करमर्द्दे स्याद्विष्णुसुग्रीववैद्ययोः शोणः कारदे स्याद्व
ह्निणोपतयोस्तथा शोणोपि विषाणं तु क्रोडद्विरदंतयोः प
शुश्रृंगे विषाणी च मेषश्रृंग्यां च कीर्तिता करेणुर्गजहस्तिन्यो
ः कर्णिकारेपि च ब्रह्मचैत हरेणुश्च सतीने स्याद्रेणुकाकुलयो
षितोः सुवर्णं स्वर्णमात्रे स्यात्सुवर्णः कर्षवित्तयोः सुवर्णश्च सु
वर्णालुः कृष्णागुरुसमरवांतरे सुपर्णः स्वर्णचूडे स्यान्नगस्ते
कृतमालके सुपर्णी कमलिन्यां च सुपर्णी तार्क्ष्यमातरि पर्णी
पर्णमग्निमंथे श्रीपर्णी शाल्मलीतरौ दुर्वर्णं च कुवर्णे स्याद्वा
लुके रजतेपि च पत्रोर्णं धौतकौशेये पत्रोर्णः शोणकेपि च

ततः सकलवैद्यकतन्त्ररत्नाकरश्रियमवाप्य च केशवो भूत् वै
द्विकतनमनिंद्यपदप्रमाणवाक्यप्रपंचरचनाचतुराननश्रीः ९
यस्य तस्य च सुतः स्फीतपुंडरीकखंडातपत्रपरभागयशःपताक
श्रीव्रजनिद्रुत्यविकलातमुखारविंदसोल्लासलासितरसार्द्रस
तीकः १० तस्यात्मजः सरसकैरवकांतकीर्तिः श्रीमान्महेश्वर
ति प्रथितः कवींद्रः निःशेषवाङ्मयमहार्णवपारदृश्वा शब्दाः
बुरुहखंडरविर्बभूव ११ यः साहसांकचरितादिमहाप्रबंधनिर्म
णनैपुणगुणगतगौरवश्री यो वैद्यकत्रयसरोजसरोजबंधुर्वै
: सतां च कविकैरवकुंदलेंदुः १२ इयं कृतिस्तस्य महेश्वरस्य वै
दग्ध्यसिंधोः पुरुषोत्तमानां देदीप्यतां हृत्कमलेषु नित्यमाकल्प
माकल्पितकौस्तुभश्रीः लब्धैः कथंचिदभिजातसुवर्णकारलील
नकोपशातरलविशब्दरत्नैः विश्वप्रकाशद्युतिकांचनवद्दशोभां
विभ्रन्मयात्र घटितामुखखंडलेखः १४ फणीश्वरोदीरितशात
शरत्नाकरालोडनलालितानां सेव्यः कथं नैव सुवर्णरेखे
काशो विबुधाधिपानां १५ भोगींद्रकात्यायनसाहसांक
...गुरुः सरणि ...

(7)
शिव
५।४।२।१।५।३
Sams
483
V829

त्रउः सकलवै
न्नि केतनमन्नि
घ्नस्यतस्य
श्रीब्रह्मदुत्वविक
तीकः १ तस्य
ते प्रथितः कवी
बुरुमरवंडरविकी
ण नैपुणगुण
: सतं च कविकै
दग्ध्वसिंधोः पु
माकल्पितकौस्तु
न कोशशतर
विभ्रन्मया त्रय
शरत्नाकरालोड
काशोविबुधा
यानी पुरः सरा

॥ श्रीगणेशायनमः स्तुवीमहिमामोहक्लेशशांतकमिभवक्त्रं श्रे
यस्कंदनहंसद्वंद्वंदुःखहानये १ कलाविलासानुमकरंदविंदु
[illegible] विनिर्देहृदयारविंदे याकल्पयन्नीरमतेकवीनांदेवीनम
[illegible] मसारस्वतीतां २ कवींद्रकुमुदानंदकंदोन्नमसुधाकरं वा
स्पतिमतिस्पर्द्धिरामुखीचंद्रकोज्वलं ३ [illegible]
नालोल्लासियशःश्रियं गुरुंवंदे जगद्वंद्यंगुणरत्नैकरोहणं
श्रीसाहसांकनृपतेरनवद्यविद्यावैद्यात्तरंगपदचक्रनिवेश
यस्कुर्वन्चरितोत्तरं हरिश्चंद्रनामास्वव्याख्यावरकतत्रैमल्ल
कार ५ आसीदसीमवसुधाधिपवंदनीयेतस्यान्वयेसक
वैद्यकुलावतंसः शाकस्यदस्त्रटुवगाधिपुराधिपस्यश्रीकृ
[illegible] तुल्यमल्लकीर्तिलतावितानः ६ सेकालसंभिन्नदलल्लति
व्यप्रान्यकल्याननल्लाकुलितवादिसाम्राज्यविधुः तदंगजपति
[illegible] नरत्नतनयस्तदीयोदामोदरःसमभवद्भिषजांवरेण्यः ७ त
पसिनत्स [illegible] सुदारवरो [illegible] वस्पतिःश्रीलालनाविलासी सर्वे
लोकेरजोतिनाशिनेशः श्रीमल्ल [illegible] कुमुदाकरेंदुः ८ य [illegible]

ह्लादनी स्याद्वरवर्णिनी लाक्षाताम्र हरिद्रा रोचनासु च सुरत्ने च फलिन्यां च द
रयते वरवर्णिनी नघट् अंतावसायी श्वपचे च मुनिभेदे च नापिते
जायानुजीवी तु नटे दुर्गतास्विनयोर्बले सहस्रवेधी स्यादम्लवेतसेरा
मठेपि च कलानुनादी रोरंबे कलविंके कपिंजले नांतवर्गः
पाद्वे· रूपं प्रभावसौंदर्य्ये तानके पशुशब्दयोः गंधाढ्य तौ नाटकादावा
कारश्लोकयोरपि रेपः स्यान्निंदिते क्रूरे रोपो रोपणबाणयोः सूपो व्यं
जनभेदे स्यात्सूपकारे च कीर्त्तितः लुपः लुपस्पर्शनयोश्चुपः पवनमुद
योः कूपः कूपकगर्त्ते तु मृन्मानगुणवृक्षके तापोभिताघे दविशोता
पी तु सरिदंतरे शापः शपथ आक्रोशे त्रपुसीसकरंगयोः स्वापः स्प
र्शाज्ञता निद्राशयने ज्ञानमात्रके नीपो धूलीकदंबे स्यान्नीलाशोके च
धन्वनि गोपो गोष्ठे गोष्ठाधिकृतयोर्वल्लभेन्द्रपे गोपी गोपालम
हिलासारिवारिद्विकासु च द्वीपो विलंबे निंदायां गिलाप्ररणलं घने ग
वेपि तल्पस्तु सुधा जेमनाल्पने चु च तल्पं च शयनीये स्यात्तल्पमट्ट
कलत्रयोः कल्पः स्यात्प्रलये न्याये शास्त्रे ब्रह्मदिनावधौ दर्पो गिका
रकस्तूर्य्योः कार्ष्यो नेत्रजल्लोप्प्रमणाः पुष्पं विकासे कुसुमे स्त्रीरजे च र
जस्यपि स्मृतं शेष्पं स्यात्प्रतिभा मतानो शष्पं वालतृणेपि च शष्पं शुभे

क्रियायोग्यशब्दः क्रोधे बलाकृतौ कृपा दयायां व्यासर्षौ कृपो भारतपूरु
षे त्रपा लज्जा कुटुपयोर्दपा विवरभेदयोः पत्रि कुतपः स्यात्कुशे वा
द्येनपने छागकंबले कुतपो भागिनेये स्यादष्टमांशे दिनस्य च कुट
पो मानभेदे स्यात्कुटुपो निष्कुटे मुनौ विटपः पल्लवे वर्रवंगे विस्तारे स्तं
बशाखयोः उलपस्तृणभेदे स्याद्गुल्मिन्यामुलपं मतं उडुपस्तु प्लवे
चंद्रे प्रतापः स्वेद तेजसोः रक्तपो रक्तसि प्रोक्तो जलौकायांतु रक्तपा
जिकापः शुनि मार्जारे व्याघ्रचित्रकयोरपि कश्यपः स्यान्मुनौ मीनभे
दे भूमौ तु काश्यपी पादपः पादपीठे द्रौ पादुकायां च पादुका अनूपम
हिषे विंघ्याज्जलप्रायेनुवाच्यवत् आवापो भांडपवने परिक्षेपालवा
लयोः आक्षेपो भर्त्सनाकृष्टिकाव्यालंकृतिषु स्मृतः एकोत्तयाक
र्षणे गुर्भक्ता छादने च द्वयोः पृथक् आकल्पः कल्पने वेषे विकल्पो भ्रां
तिपक्षयोः कच्छपी वल्लकीभेदे दुल्लोदसुद्रगदांतरे वल्लवंधविशेषे च
कच्छपः कुणपी पुनः विस्फोटिकायां कुणपः पूतिगंधभवेपि च पच
प्राप्तरूपो बुधे रम्येप्यभिरूपः स्वरूपवत् बहुरूपः शिवे विष्णौ धून
के सरटे स्मरे द्रवधूपस्तु सरलद्रवकृत्रिमधूपयोः परिवापस्तु प
५७ र्यापौ जलस्थाने परिच्छदे उपतापस्तु रोगे स्यादुत्तापगदयोरपि

२

अनलोपस्तुगर्वेस्याज्ज्ञानेनेदूषणेपिच विप्रलापोविरोधोक्तावपार्थक
वनेपिच वृषाकपिःशिवेकृष्णेज्वलनेचवृषाकपिः परिकंपोभवेत्कं
पप्रलापःप्रेम्णयपह्नवे नीजपुष्पमेरुवकेतथादमनकेपिच हेमपु
ष्पंजपापुष्पेचंपकाशोकयोर्मितं नागपुष्पस्तुपुन्नागनागकेसर
चंपके पिंडपुष्पमशोकाचजपायांचकुशेशये मेघपुष्पंतुपिंडा
भ्रेनादेयजलयोरपि जलकूपःकूपगर्भेपुष्करिण्यांचकथ्यते
पपं भवेच्चामरपुष्पंतुचूतकेतककाशयोः फांतवर्गः फडि
रफोरववर्णेकथितःकुत्सितेवाच्यवत्पुनः शफंमूलेतरूणांस्यात्क
वादीनांखुरेपिच गुंफःस्याद्गुंफनेवाहे अलंकारेचकीर्त्यते शि
फाजटायांसरितिमांसिकायांचमातरि फांतवर्गः बवि पूर्वोरव्या
पूर्वजेंबुस्यादग्रेप्राच्येचवाच्यवत् विंबफलेविंबिकायाःप्रतिविंबे
मंडले डिंबःस्याद्विग्नेवझीकारेरेडेकुंकुमेभये स्तंबोगुल्मेतृणा
दीनामप्रकांडद्रुमेपिच शंबःस्यान्मुशलाग्रस्थलोहकुंडलकेपवौ
शुभान्वितेचखर्वस्तुह्रस्वेसंख्यांतरेपिच कंबुःशंबूकगजयोर्ग्रीवा
नलकशंखयोः जंबूःसुमेरुसरितिद्वीपद्रुमविशेषयोः कंबिरंश
चवंशस्यखजाकायामपीष्यते दर्वीभवेत्खजाकायांफणायामुर

गस्य च दार्वी दारुहरिद्रायां देवदारुहरिद्रयोः चार्वी तु शोभना
बुद्ध्यौर्ल्वाश्नीतिकान्तुवयोः बत्रि कदंबमाहुः सिद्धार्थनीप
पिनिकुरंबके कादंबः कलहंसे स्याद्विजिह्मो भुजगे खले ग
जाकारपिप्पल्यां गजांके हस्तिनापुरे नितंबो रोधसि स्कं
धे शिखरेपि कटीटके हेरंबो विघ्नराजे स्यात्कासारे शौर्य
गर्विते कलंबः सायके नीपे नालीशाके कलंब्यपि प्रलं
बो दैत्यभेदे स्यान्नालांकुरकशाखयोः प्रालंबो हारभेदेपि
त्रपुसेपि पयोधरे गंधर्वो मृगभेदे स्यात् तुंबुरुः कोकिलतुरं
गयोः अंतराभवसत्वे च गायने खेचरेपि च गोडुंबः श्रीफ
टे स्याद्गवादन्याः फलेपि च भूजंबूरपि गोधूमे विकंकत
फलेपि च ब४ लल्लज्जिका मतोधिंस्त्रे कामेत्तककुभावपि
शतपर्वा च दूर्वायां भार्गवस्यास्त्रियामपि राजजंबूस्तु जंबूभि
त्पिंडखर्जूरयोर्मता ब५ धूलीकदंबो नीपे स्यात्तिनिशो वरु
णद्रुमे गौरजंबूर्गोधूमे तथा गौरक्ततंडुले शृगालजंबू
५८ र्गोडुंबे क्कापि घोंटाफलेपि च बांतवर्गः भैकः भास्यान्न ३

वूरवेप्युक्तोनुभंनक्षत्रेप्रकीर्त्तितं भूः पृथिव्यांस्थानमात्रेस्वयंभूर्वेधसि
शार्ङ्गिणि शंभौ शुंभोयोगेप्युभंद्वेमेनिभोव्याजसदृक्षयोः ऋभुः
शिवेप्रभौनित्यैशंभुर्वृष्णाजितोर्हरे दंभस्तुकैतवेकल्केइंभोगा
लिशपोतयोः जंभोदैत्यांतरेजंभोजंबीरेभक्ष्यणेपिच कुंभःस्या
त्कुंभकर्णस्यसुतेवेश्यापतौघटे राशिभेदेद्विपांशेचकुंभंत्रिवृ
तिगुग्गुलौ कुंभीनुपाटलावारिपर्ण्यौपिठरकटकोत्ले गर्भोभ्रूणे
ऽर्भकेकुक्षेःसंधौपनसकंटके जृंभोजृंभाविकाशेच स्तंभःस्थू
णाजडत्वयोः रंभाकदल्यप्सरसोरंभोवेणौवंशदंडके सभास्त
म्भाजकेद्यूतेगोष्ठीमंदिरयोरपि शोभाकांतीछयोरुक्तादृम्भूः
:पन्नगवज्रयोः नाभिःप्राण्यंगकेक्षेत्रेचक्रांगमचक्रवर्त्तिनोः ना
भिःप्रधानेकस्तूरीमदेचक्वचिदीरितः मत्रि करभोमणिबंधा
दिकनिष्ठांतेतथोष्ट्रके करभःसरभेवाष्टापदेप्रोक्तोम्लगांत
रे ऋषभःस्वरभेदेस्यादष्टवर्गौषधेवृषे श्रेष्ठार्थेचवराहस्य
पुच्छरंध्रेकर्णयोः ऋषभीःशूकशिंब्यांस्यान्नरकारस्त्रियामपि
विधवायांशिरालायांवृषभःपुंगवेवृषे वल्लभोदयितेऽध्य

द्वेकुलीनेऽप्येपि वल्लभः दुर्ल्लभः कच्छुरे द्वयो दुःप्रापे वल्लभेपि च
नीकुंभः कथितो दंत्यां कुंभकर्णसुतेपि च कुसुंभो हेमनीमतार्ज्ञ
ने च कमंडलौ विष्टंभः प्रतिबंधे च वैदर्भे च प्रयुज्यते विस्रंभः के
लिकलहे विश्वासे प्रणये वधे विष्कंभो योगभेदे स्यात्क्षेस्तार
प्रतिपन्नयोः रूपकांगप्रभेदे च बंधभेदे च योगिनां ककुभो रा
गभेदपि वीणार्गर्जुनपादपे आरंभस्तु त्वरायां स्यादुद्यमे
वधदर्पयोः सुरभिश्चंपके स्वर्णे जातीफलवसंतयोः गंधो
पलेसौरभेय्यां शल्लकीमातृभेदयोः सुगंधो च मतो द्वे च वा
च्य वत्सुरभिस्मृतं सनाभिः सदृशे ज्ञातावालभूर्वंधसि स्मरे
वल्मीभूः पुनर्नवायां स्याद्वे किंचुलकेपि च दुंदुभिर्दितिजे भेर्यां
मक्षविंदुत्रिकद्वये वैदर्भवाक्यवक्रत्वे वैदर्भ्यस्त्रन्तरे ग
र्द्दभो गंधभेदे स्याद्गर्द्दभे कैरवेपि च गर्द्दभो गर्द्दभी त्वप्रशेगजं
तुविशेषयोः ककुभे शोभादिरोः शास्त्रप्रवेण्यां चंपकस्रजि
भव आवष्टंभः सुवर्णे च स्तंभप्रारंभयोरपि शातकुंभं सुवर्णे
५८ स्याच्छातकुंभोऽश्वमारके भांतवर्णाः भेकः मः शिवे मारमायां
च मानिषधे व्ययं मतं किमुवितर्कपरिप्रश्नेक्षेपनिंदाप्रकार

योः मध्ये दमस्तु दमने दंडे कर्दमे मदनेपि च गमो द्यूतप्रभेदे स्या
दपर्यालोचिते ध्वनि द्रुमस्तरौ पारिजाते द्रुमः किंपुरुषेश्वरे
भ्रमो भ्रांतौ कुंदाख्ये मेधातौ कुंदारख्या स्त्री लिपियंत्रके भ्रमरी ते नुया
रेवचंदने पि विदुः रमः कांते रमाल दृस्यो रक्ताशोक द्रुमे स्मरे
यमो दंडधरे ध्वांक्षे संयमे यमजे पि च शरीरसाधनापेक्षा नित्य
कर्मणि चोच्यते क्रमः शक्तौ परिपाट्यां क्रमस्खलनकंपयोः क्षौ
मं मट्टे दुकूले स्यादतसी वसने पि च क्षेमं स्यान्मंगले लब्धरक्ष
णे चौरके पि च क्षमा धन हरी गोर्य्योः क्षमः क्षातः क्षमान्विते क्षि
ति क्षांत्योः क्षमा प्रोक्ता क्षिते शक्ते च वाच्यवत् आमो रोगे तद्विरोध
आमाय पक्वे पि वाच्यवत् कामः स्मरे अभिलाषे च कामं रेतो विला
स अव्ययं तव्यनुज्ञायां यामस्तु प्रहरे व्रते श्यामः स्यान्मेचके
वृद्धदारके हरिते घने वटद्रुमे प्रयागस्य श्यामः श्यामा कगुग्गु
लौ अप्रसूतांगनायां च तथा सोमलतौषधौ त्रिवृत्ता सारिवा दू
र्वा नीनीरा कृष्णा प्रियंगुषु श्यामा नील्यां पिके श्यामं मरिचे लवणे
तरे ध्यामो दमनके गंधतृणे श्यामे मेघे यवत् गुल्मः स्तंबप्लीह
घट्टसैन्ययोः सैन्यरक्षणे गुल्मी स्यादामलक्यां लावनिकावस्त्रवे

श्रमस्तु जाल्मः स्यात्पामरे क्रूरे जाल्मोऽसमीक्ष्यकारिणि ग्रामः स्वरे
संवसथे वृंदे शब्दादिपूर्वकः भीमोम्लवेतसे शंभौ घोरे चापि वृको
दरे भौमः स्यान्नरकेंगारे सामो दंडपलाकयोः भामः क्रोधे रवौ दी
प्तौ धूमो नगारदग्धयोः युग्मः संग्रामधनुषोरिध्मः कामवसंतयोः
तोकं तु कर्णभूषणे तोकन्ता हरिते च हरिद्वर्णे रुक्मं च कांचने लोहे वर्म्म
दंशे च पौरुषे धर्म्मः पुण्ये यमे न्याये स्वभावाचारयोः क्रतौ उपमा
यामहिंसायां चापे चोपनिषद्यपि घर्मः स्यादातपे ग्रीष्मेऽप्युष्मस्वेदां
भसोरपि जिह्मस्तु कुटिले मंदे जिह्मं तगरपादपे सूक्ष्मं स्यात्कतके
ध्यात्मे चाणौ सूक्ष्मोऽल्पके न्यायवत् भीष्मस्तु भीषणे भद्रे गांगेये च
निशाचरे सुष्मं तेजोर्कयो रुक्मं सूक्ष्मं क्षीरे नभस्यपि दमस्तु यमा
ने स्याद्दपि चौरे तु तापने रामः पशुविशेषे स्याज्जामदग्न्ये हलायुधे
राघवे वासिते स्वेते मनोज्ञेपि च वाच्यवत् रामांगना हिंगुलिन्यारा
मे वास्तुकं कुष्ठयोः वामं सव्ये प्रतीपे च द्रविणे जातु सुंदरे पयोधरे
हरे कामे विंध्या वामा मापि स्त्रियं वामी श्रृगाली वडवा रासभी करभी
षु च पद्मः स्यात्पद्मनागव्यूहनिधिसंख्यांतरं वुजे पद्मके विंदुजालेपि
६० पद्माभाग्यालिस्त्रियोरपि सोमः कुबेर पितृदेवतायां वसुप्रभेदे च सुधा

60

करेच दिव्यौषधीश्यामलतासमीरकर्पूरनीरेषुचवानरेपि भूमिः
स्थितौस्थानमात्रेवमितीतौहुताशने रश्मिरंगेप्रग्रहेचयामिःस्वस
कुलस्त्रियोः नेमिस्त्रिकायांकूपस्यचक्रांतेतिनिशाद्रुमे नेमःकालेव
धौगर्तेप्रकारेकैतवैपिच कृमिःस्यात्क्रिमिवत्कीटेलाक्षायांकि
मिलेरवेरे कामिःस्यात्कामुकेरन्यांतोऽमिःस्त्र्यग्निपावके ऊर्मिस्त्र
रंगेपीडायांवेगेभंगप्रकाशयोः उत्कंठावस्त्रसंकोचेत्लेखयोरपि
कीर्तिता लक्ष्मीःश्रीरिवसंपत्तिपद्माशोभाप्रियंगुषु कर्णीफलासे
पद्माधीत्लोल्मुञ्चामुदीरिता शमीसक्तुफलायांचशंवायामपिवाखु
रो ब्राह्मीभारतीसोमवल्लरीब्रह्मशक्तिषु फंजीकापंकगण्डिकाश
कभेदेषुचस्मृता सामावर्षसमंतुल्येसाद्योचसदृशेन्यवत् मध्यम
~~:स्यात्स्वरेमध्येमध्यदेशेचमध्यजे~~ सीमाघाटस्थितौक्षेत्रेमर्यादावेल
योरपि हुमातसीनीलिकयोरुमानाम्निपरिष्कुतो उमातसीहैमवती
नारिद्राकीर्तिकांतिषु रुमासुग्रीवदारेषुविशिष्टलवणाकरे मत्रे
उत्तमादुग्धिकायांस्यादुत्कृष्टेचोत्तमेन्यवत् मध्यमःस्यात्स्वरेम
ध्येमध्यदेशेचमध्यजे वाच्यवन्मध्यमातूक्ताराकाद्रष्टरजास्त्रियोः
कर्णिकाज्यहरंछदःकरमध्यांगुलीषुच अधमःकुत्सितेन्यूनेप्रक

मोवसरे क्रमे विक्रमः क्रांतिमात्रे स्याद्विक्रमः शक्तिसंपदोः संक्रमः क्रम
णे सम्यग्ग्रादिसंचारिपंत्रके निःक्रमो बुद्धिसंपत्तौ निष्क्रमे दुःकुलेपि
च आगमः शास्त्रसंघाते विभ्रमो भ्रांतिहावयोः संभ्रमः साध्वसेपि
स्यात्संवेगादरयोरपि विद्रुमो रत्नवृक्षेपि प्रवालपल्लवेपि च आ
श्रमो ब्रह्मचर्यादिचतुष्केपि मठेपि च सत्तमश्चान्यवत्पूज्ये श्रेष्ठसा
धीयसोरपि नियमो यंत्रणायांच प्रतिज्ञायांच संयमे निगमो वाणि
जे पुंसि कटे वेदे वणिक्पथे नैगमः स्यादुपनिषद्वणिजे नापिते
शालिकालक्रमोश्च
पि च कलमो लेखनी चौरसलिलाहारकेषु च तल्लिमं कुट्टिम
तल्पे चंद्रकांतासे वितानके परमं स्यादनुज्ञानेव्ययं परमः परो परमं
स्यात्प्रधानाद्योरोंकारेपि तथाच्युते कुसुमं पुष्पफलयोः स्त्रीर
जोनेत्ररोगयोः कृत्रिमं रचिते प्रोक्तं सिल्हके लवणांतरे सुष
मं चारुसमयोः सुषमा परमद्युतौ सुखीमः शिशिरे चारो सु
खीमः पन्नगांतरे पंचमो रागभेदे स्यात्पंचानामपि पूरणे पं
चमश्चतुरे हृद्ये पंचमी पांडवस्त्रियां गौतमः शाक्यसिंहेपि मु
निभेदे च गौतमी रोचन्यां मंविकायांच दाडिम करवीलयोः गो
६१ धूमो नागरंगे स्यात्द्वेषजड्वीहिभेदयोः व्यायामो दुर्गसंचारे वि ६

क्रमेपोस्थेपि च विलोमस्तु प्रतीपे भुजंगे वरुणे मुनि आमलक्यां वि
लोमी च विलोमं चारघट्टके गोलोमीश्वेतदूर्वायां वचायां वारयोषि
तोः प्रतिमा दंतबंधे स्याद्गजस्यानुकृतावपि मच प्लवंगमः कपो
भेकेऽनुपमः सुंदरेऽन्यवत् सुप्रतीकस्य घोषायां भवेदनुपमापि
च अभ्यातमोंतिके घाते विरोन्नाद्रमाश्रिषु यातयामस्तु जीर्णे स्या
त्परिभुक्तोज्झितेपि च दंडयामस्तु कीनाशे दिवसे कुंभसंभवे सार्व
भौमश्च दिग्नागे सर्वपृथ्वीपतावपि पराक्रमो विक्रमे स्यात्साम
र्थ्योद्योगयोरपि उपक्रमः स्यादुपधा चिकित्सारंभविक्रमे जल्गु
ल्मो जल्लावर्तैकच्छपे जल्लचत्वरे महापद्मः स्मृतो नागनिधिसं
ख्यांतरेषु च भयं अभ्युपगमः स्वीकारे समीपागमनेपि नदग्रने
ऽः शीतांशोरवस्थां च धृवेक्षात्वेन् मांतवर्गः येकः यः सर्वना
मानिलयोर्यामो र्वीमात्रभूमिषु धुरर्कैवक्तौ दिवसद्यौः स्वर्गे
सुरवर्त्मनोः यश्चि जयो जयंते विजये जया दुर्गातिनिमेषयोः
जयंती तिष्ठिभेदो मासरवीपथ्यासु च स्मृता वयः समूहे प्राका
र मूलबंधे समाहतौ नयो नीतौ द्यूतभेदे शयः शय्याफिपाणिषु
भयं प्रतिभये घोरे प्रसूनेकु त्रुकस्य च भयः शिल्पिनि देत्यानां क

रभे) श्वतरेऽपि च लयो विलासे संश्लेषे साम्ये तौर्यत्रिकस्य च स्मयो ग
र्वेऽद्भुते गेयो गातव्यगायनेऽपि च क्षयो रोगान्तरे वेश्मकल्पान्तापचये
षु च प्रियो धवे च हृद्ये च वृद्धिनाम्नौषधेऽपि च कायः कदेवते मू
र्त्तौ संघे लक्ष्यस्वभावयोः कायो मनुष्यतीर्थेऽपि सायः कांडपराह्नयो
: दायो दाने यौतकादिधने सोल्लुंठभाषणे विभक्तव्यपितृद्रव्ये दाय
माहुर्मनीषिणः प्रायश्चानशने मृत्यौ तुल्यबाहुल्ययोरपि पेयं पा
तव्यपयसोः पेया श्राणाच मंडयोः स्थेयो विवादस्य पदनिर्णेतरि पु
रोहिते पीयुः काले रवौ घूके पयुः क्रतुमयोमये मयुस्तुरंगवदने मृ
गेऽपि मयुरिष्यते मन्युः क्रोधे क्रतौ दैन्ये मृत्युर्मरणदेवयोः दस्युः
स्तेने च शत्रौ च जन्युः प्राण्यग्निघातृषु वन्यं वनभवे वन्या वल्लावा
रिसमूहयोः जन्यं हेयपरीवादे संयुगे जनकेऽपि यः जन्यः स्याज्जननी
ये च जन्या मातृसखीमुदोः जन्यो वरवधूज्ञातिप्रियभृत्यहितेऽपि च
शून्यारख्यानिर्जने नन्या मन्यो भिन्नसमानयोः पथ्यं पानीयके नैं
घे पूज्यः श्वशुरवंद्ययोः हार्यो विभीतकतरौ हर्त्तव्ये हार्यमन्यवत्
वीर्यं शुक्रे प्रभावे च तेजःसामर्थ्ययोरपि आर्यः स्वामिनि वैश्ये च का
६२ र्यं हेतौ प्रयोजने सूर्यः सूरे तत्स्त्रियायां सूर्या स्यादोषधावपि शौर्य

चारभटीशाक्तोर्वर्ल्हीः स्मरवरेण्ययोः गुरुं स्याद्धस्तपुष्ये च गुरुत्वकच्छाव
दंतयोः सहस्रं शैलांतरारोग्यसारहेव्योष्णु च कथ्यते गरुत्वं पुरीषभोगेपि
भेदस्वैरिपक्षयोः गरुत्वं च शाखानगारेग्रहस्थेकपशुदीरितः योग
प्रवीणयोर्योगिनामपायशक्तेष्वेवाच्यवत् योगमरुद्वारव्यामेषड्यायोगाभ्या
सार्कयोश्चितोः भाग्यंशुभात्मकविघ्नोस्याच्छुभाशुभकर्मणि पा
कंच विडारव्यलवणपवहारेपिदृश्यते पंच्य नितेहरीतकांपथ्यार
थ्यारथोहर्हे रथ्यारथ्योघे विशाखावर्त्तनीच त्वरेषु च श्रेष्ठ्यशिला
जनुन्यर्थ्यावुधेन्याये तुवाच्यवत् ग्राम्यौजल्लेन्यवक्राम्यमश्लीलवध
बंधयोः सोमेवुधेमनोज्ञेस्यादनुगेसोमदेवते दुर्ल्लभलतासु चसौम्या
:स्पुर्नीचेवगाधे च वाच्यवत् रम्यंमनोरमेरम्याणत्रौरम्यक्रचंपके सं
ख्यंसमितिसंख्यादेकत्वादिविचारयोः मध्यं नाय्यवकाशे च लग्नके
चांतरेधमे मध्यं शुचौमेदुरेत्ववाच्यवन्मध्यमाश्रये साध्याभिख्या
साधनीयगणदेवतयोगयोः वंध्यो फलंद्रुमेवंध्यात्वप्रजातस्त्रिया
मपि हृद्यंधवलजीरेच हृत्प्रियेहृद्भवेपि च वशाकृद्वेदमंत्रे च हृद्योव
ध्याख्यमेषजे दोघ्यं स्याद्भुजेप्रश्नेचोदनार्हे च वाच्यवत् पद्यं श्लोके
श्लतोपाद्यं पयः श्लेष्ठे नितद्यते पुण्यं मनोज्ञेभिहितेतथा सुकृते तथर्मयोः
हो।

धिष्ण्यं सद्मनि नक्षत्रे स्थाने शक्तौ च पावके धान्यं व्रीहिषु धन्याके
धन्यः पुण्यवति स्मृतः धन्या धात्र्यामलक्योऽस्त्री कुंठ्यं भिन्नो विल्ले
पने काव्यं ग्रन्थे ग्रन्थकाव्यः काव्या स्यात्पूतनाधियोः चव्यं तु चवि
के च व्या शतपर्वीग्रंथ्योः गव्यं तु गोभिते गव्या ज्यायां क्षीरादिके
गवां नाग द्रव्ये तु गव्या तु गोकुले कथिता बुधैः द्रव्यं स्याद्द्रविणे भव्य
रथ्यव्यादौ च पित्तले भेषजे दविनेयेकरु मुद्रुमविकारयोः तथ्यं
सत्ये शुभे चाथ भव्यो च योग्य भाविनोः कर्मिरंगतरो भव्यो भव्या क
रिकणाभयोः दिव्यं लवंगे दिव्यं तु वल्लो दिविभवेन्यवत् आमल
क्यां मतादिव्या सव्यं वामप्रतीपयोः सेव्यं प्रोक्तमुशीरे च सेव्यो र्हि पुन
रन्यवत् गोप्यो दासीसुते गोप्यो रक्षणीये भिधेयवत् रूप्यं स्या
दाहतस्वर्णे रजते रजतेपि च रूप्यं प्रशस्तरूपे च वाच्यवत्समुदीरि
तं दूष्यक्षाद्येकरे एकवाच भवेदिष्या तु शल्ये शल्यको लभ्यं युक्ते
च लभ्य वाच्यमर्वाहयोग्ययोः चैत्यं मृतकचैत्ये स्याच्चैत्यो मृत
चेतावपि चैत्यमायतने बुद्धे विंध्यं चोद्देशपादपे दैत्योऽसुरसुरा
यां तु दैत्या चंडोषधावपि भृत्यो दासे भृतो भृत्या स्यादंत्यां तेगव्य
६९ धमे सत्यं शपथे तथ्ये कृते तत्तद्वति चान्यवत् वणाल्लोका त्यरसत्या ८

नित्यं तु सतते ध्रुवे मूल्यं तु वेतने च स्यान्माल्यं मालाप्रसूनयोः वल्यं
प्रधानधातौ स्याद्वल्यं वल्कके ऽपि च कल्यं शस्ये प्रभाते च कल्यो
नीरोगदक्षयोः कल्या कल्याणवाचि स्यात्कादंवर्यामपि स्मृता
शल्यं शङ्कौ शरे वंशकं विकायां च तोमरे शल्यश्च कथितः स्याद्वि
न्मदनद्रुमयोरपि कुल्यः कुलोद्भवे मान्ये कुलस्यापि हितेपि च
कुल्यं स्यात्कीकसे स्पृष्टे द्रोणीसूर्प्यामिषेषु च पयःप्रणाली सरितो
ःकुल्या जीवन्तिकौषधे वेश्यं वेश्यागृहे वेश्या गणिकायामुदीरि
ता आस्यं वक्त्रे वक्त्रमध्ये स्तुतौ वा स्याच्च विश्रुता लास्यं तौर्यत्रिके
नाट्ये सस्यं शस्ये फले गुणे कक्ष्यं मध्ये तुरंगाणां कक्ष्यं मद्यकरा
ञियोः कांस्यं तैजसद्रव्ये स्याद्वाद्यभित्पानपात्रयोः मत्स्यो मीनांत
रे मीने विराटे मुख्ययादवे तिष्यः पुष्ये कलौ धात्र्यां तिष्या पुष्यव
दिष्यते दूष्यं तु दूषणीये स्याद्दूष्यं वस्त्रे च तद्गृहे दीद्यं तु विस्मये
दृश्ये वीद्यो वासकवाजिनोः तार्क्ष्यः स्यादश्वकर्णाख्यवृक्षे रथतु
रंगयोः तार्क्ष्यं रसाञ्जने तार्क्ष्यो गरुडे गरुडाग्रजे लक्ष्यं शरव्ये संख्या
यां लक्ष्यं स्वच्छद्मसंमतः याम्या पाच्या भरण्यां च याम्यो ऽगस्त्ये च चं

दने वृत्यादाने ध्वरे चौर्यां स्त्रीनेवृत्यो गुरोमते कन्याकुमारिकाना
र्योः राशौ षधीराभिभेदयोः कद्याव्रतिकायां स्यात्कोष्ठामध्ये
- वेधने तम्ब्यादीनां प्रकोष्ठे च कृत्यं विविष्ट कार्ययोः कृत्यापि
देवताभेदे कृत्यास्त्त्यादिषु स्मृता विंध्यातुलवल्यां स्याद्धिं
ध्यो व्याधादिभेदयोः संध्यापितृप्रसूने ध्योश्चिंतामर्यादयोरपि
प्रतिज्ञायां च संधाने संध्या च कुसुमांतरे छायास्यादातपाभावे
प्रतिबिंबार्कयोषितोः पालनोत्कोचयोः कांतिस्वछाभापंक्तिषुस्मृ
ता क्रियाकर्मणि चेष्टायां कारणे संप्रधारणे आलंभोपायशिक्षा
षासु चिकित्सानिष्कृतिष्वपि मायादंभे कृपायां च मायः पीतांबरे
वरे त्रयी त्रिविद्या त्रितये पुरध्र्यां सुमतावपि यती विजयासुत
या पार्थे गौर्यां तु विजया तिथौ विनयं प्रणते प्राहुः शिक्ष्यायां विनया
पुनः विषयास्यादिंद्रियार्थे देशे जनपदेपि च गोचरे च प्रधानाद्यो
यस्य ज्ञातः सततस्य च अनयो व्यसने दैवे चाशुभे चापदि स्मृतः
सन्नयः समवाये स्यात्स्पृष्टस्यापि वल्लेपि च प्रणयः प्रश्रिते विश्रंभे
64 याच्ञाप्रणययोरपि वलयः कंठरोगे स्याद्वलये कंकणेपि च मल
यादेशआरामे शैलांशे पर्वतांतरे मलयात्रिवृतायां स्याद्विस्मयो
६४ द्भुतगर्वयोः प्रलयो मृत्युकल्पांतमूर्छायेषु प्रयुज्यते अभयं स्या २

दुश्चरित्रेच पथ्यायामभयामभयं निर्भयेवाच्यवत्क्रोडं हृदयं मानसोरसो
ः वृद्धायामुदयः पूर्वपर्वते चोन्नतावपि प्रत्ययः शपथे रंध्रे विश्वासा
चारहेतुषु प्रथितत्वेच सरणो चाधीनज्ञानयोरपि अत्ययोतिक्रमे दंडे
विनाशे दोषकृच्छ्रयोः आशयः स्यादभिप्राये पनसाधारयोरपि निका
यो निलये लक्ष्ये संयतानां समुच्छ्रये एकार्थभाजि निवहे परमात्मनि चे
ष्यते क्षेत्रियं क्षेत्रजे तृणे परदाररतेपि च अन्यदेहस्थचिकित्सार्हे साध्य
रोगेच जातने कषायो रसभेदे स्यादंगरागे विलेपने नियासे च कषायो
ऽमधुर मौल्लोहिते न्यवत् कुलायः पक्षिनिलये नीडं पक्षिवन्मतः उ
पायः सामभेदादावुपायः स्यादुपागतौ पर्यायस्तु प्रकारे स्यान्निर्माणे
वसरे क्रमे संस्त्वायः संनिवेशे स्यात्संस्थाने विस्तरे तावपि व्यवायो
मैथुने तर्द्धाव्यवायं तेजसि स्मृतं शाल्लेयं शतपुष्पायां आत्मनात्यक्त
वावपि शैलेयं सिंधुलवणे तालपर्ण्यां च शैलजे चंचरीकेतु शैलेयो
गांगेयो जाह्नवीसुते कसेरुस्वर्णमुस्तेषु गांगेयमिति कथ्यते चांपे
यं चंपके स्वर्णे किंजल्के नागकेसरे कालेयो दैत्यभेदे स्यात्कालेयं का
लखंडके चालेयांगारवल्लर्यां खल्वे च कलिमिति तेमते आत्रेयो मुनिभेदे
स्यादात्रेयी सरिदंतरे आत्रेयी पुष्पवत्यां च पानीयं पुष्पवारिणोः ए

णयमेणी च स्मिाद्यैरतवेधांतरे स्त्रियाः आत्मीयमस्य संघाते स्वीयमस्य
कितेन्यवत् इंद्रियं च हृषीके स्यादिंद्रियेरेतसि स्मृतं जघन्यं चरमे श्री
घ्रे जघन्यं गर्हितेन्यवत् ब्रह्मण्यो ब्रह्मसाधौ स्याद्ब्रह्मण्यस्तु शनैश्चरे
ब्राह्मण्यं ब्रह्मणत्वे स्यात्समूहे पि द्विजन्मनां शीर्षण्यमाहुर्विश
दे केशे शीर्षकयोरपि हिरण्यमक्षये द्रव्ये वराटे स्वर्णरेतसोः सौ
कर्यं स्यादनायासे क्रियायां सूकरस्य च स्वसुर्यो देवरे श्याले प्य
नार्यं स्थिरशैलयोः प्रकीर्यं पूतिकर्णे च विनिकीर्ये तु वाच्यवत्
सौरभ्यमाहुः सौगंध्ये चारुत्वे गुणगौरवे नेपथ्यं रंगभूमौ स्यान्ने
पथ्यं च प्रसाधने आतिथ्यमातिथेये स्यादातिथ्यस्त्वतिथावपि
सामर्थ्यं योग्यताशक्त्योरपत्यं पुत्रयोर्मतं कौकृत्यमनुतापे स्याद्दु
ष्कृतकरणेपि च लौहित्यः सागरे ब्रीह्यावादित्यस्त्रिदशे रवौ पौलस्त्यो
रावणे श्रीदे वैद्यो द्वैतं सत्यभोगयोः प्रसव्यमनुकूले स्यात्प्रतिकूले च
वाच्यवत् अवध्यमवधार्हे स्यादनर्थकवचस्यपि प्रणाय्यो संमते
प्राज्ञे प्यभिलाषविवर्जिते शांडिल्यो मुनिभेदे स्यान्माल्लूरे पावकां
६५ तरे मंगल्यमुद्गमाषे स्याद्बिल्वे स्वच्छे मसूरके मंगल्यं दधिमंगल्यो 1.

मनोह्वेत्वभिधेयवत् मंगल्या रोचनायां स्यात् प्रियंगुशतपुष्पयोः
अधःपुष्पीशंखपुष्पीशमीशुक्लवचासु च अधृष्यस्तु प्रगल्भे स्या
द्धृष्या निम्नगाभिदि पारुष्यं पुरुषत्वे स्यात् वने शक्रस्य गीयते
पारुष्योऽथ भुजिष्यः स्यात्सनाये हस्तसूत्रके स्वतंत्रे तु भुजिष्या स्या
द्दासीगणिकयोरपि चक्षुष्यं केतके पुंडरीके च हेरसांजने कुलत्थि
कासु भगयोश्चक्षुष्या च मितेन्यवत् जरायुर्गुग्गुलतरौ जरायुर्वि
सर्गांतरे ऊर्णायुः उरणभेदे स्यान्मेषकंबलमेषयोः देवयुर्धार्मि
के ख्यातो देवयुर्लोकपात्रके मृगयुर्ब्रह्मणि ख्यातो गोमायुव्याध
योरपि भुवन्युर्ज्वलने भानौ भुवन्युः शशलांछने शरन्युर्वीरे
देवाते द्विपण्युः सुरभौ तनौ तपस्या व्रतचर्यायां तपस्यो मासि फा
ल्गुने रहस्या निम्नगाभेदे गोपनीये तु वाच्यवत् पयस्या क्षीर
काकोल्यां पयोमितभवेन्यवत् पयस्या दुग्धिकायां च स्वर्णक्षी
र्यां च कथ्यते स्याद्रहस्या सरोभेदे गोत्रमस्य च योष्ठिते विश
ल्यालांगली दंती गुडूची त्रिपुटासु च अभिख्या कीर्तियशसो
रभिख्या नामशोभयोः द्वितीया तिथिभित्पत्न्योः पूरण्यामपि च

दयोः नादेयी नागरंगे स्याज्जयायां जलवेतसे भूमिजंब्वां जपा
यां च कांगुष्ठेपि समीक्ष्वते यत्र मेवदनुशये द्वेषे पश्चात्तापानु
बंधयोः स्मृतः समुदयो द्वंद्वे संयुगे समुपक्रमे प्रतिश्रयः स
भायां स्यादाश्रयेपि प्रतिश्रयः समुच्छ्रयः स्यादुत्सेधे विरोधे
पि समुच्छ्रयः हिरण्मयो लोकधातौ स्यात्सुवर्णमयेन्यवत्
अवश्यायो हिमे गर्वे समुदायो गणे युधि परीहायो जलस्थाने प
रिच्छदनितंबयोः संपरायो समीके स्यादापदुत्तरकालयोः
निरामयो न्यवल्कत्वे स्याद्दिरिके निरामयः समाह्वयः स्यात्सं
ग्रामे द्यूते च पशुपक्षिणाम् महालयो विहारे स्यात्तीर्थे च परमात्म
नि रौहिणेयो भेवद्वत्से रेवतीरमणे बुधे पौरुषेयो विकारे
स्यात्पुरुषस्य पदांतरे पुंसः समूहवधयोः पुरुषेण कृतेपि च
भागधेयं स्मृतं भाग्ये भागप्रत्यययोरपि विलेशयो मूषके स्या
द्भुजंगेपि बिलेशयः जलाशयमुशीरे च जलाधारे जलाशयः
चंद्रोदयो वितानेस्यात्तथा चंद्रोदये पि च फलोदयः स्यात्त्रि
६६ दिवलाभेपि च फलोदयः महोदयः कन्यकुब्जे व्याधिपक्षाय ११

66

फं च ज न्योः प्रदेः शरवे शंरवे पोर गालेने नले

वर्णियोः स्थूलोच्चस्त्वसाकल्यगण्डोपलवरंडयोः गजानां मध्यमगते स्थूलो
च्चयउदाहृतः धनंजययोर्जुनेन न्नौककुभे देहमारुते नागांतरे चापस
व्यं दक्षिणप्रतिकूलयोः मार्जालीयः स्मृतः शूद्रे विडाले कायशोधने तं
दुलीयः शाकभेदे विडंगतनुताप्ययोः तृणशून्यं मल्लिकायां केतक्यां च
केलेमतं महामूल्यं महार्घ्येस्यात्तच्छरागमणावपि श्रृंतरायामतो
भूमिशय्यायां स्पित्रकानने उपकार्या राजसद्मन्युपकारोचितेन्यवत्
यपं दुग्धतालीयमिति ख्यातं दुग्धाग्रे दुग्धफेनके भवेत्स्वचनीयारव्या
प्रतान्ताेत्ये चक्रनिरे कालानुसार्य्यकालेयेशैलेये सिंसपाक्रमे वृषाक
पायीश्रीगौर्य्योर्जीवंत्यां च शतावरी यवट्र प्रत्युद्गमनीयमुपस्थेयेधौ
तांशुकयोः विष्वक्सेनप्रियाल्लक्ष्म्यां त्रायमाणौषधावपि यातवर्णः
रैकः रःपावकेचतीक्ष्णे चराः स्मृतः स्वस्तिकेद्वित्वयोः स्मृतस्तु वैनिर्ऋ
रे चापिद्रूः स्वर्णलेकामरूपिणि श्रीविष्टरचनाशोभाभारतीसरलद्रुमे
लक्ष्म्यां त्रिवर्गसंप्राप्तौ वेषोपकरणे मतौ रद्वि अरंशीघ्रे चक्रांगे शी
घ्रगे पुनरन्यवत् करीवर्षोपलेपाषाणे शुण्डाप्रत्यायरश्मिषु स्वरः स्यात्
द्रुमे देवताडे तीक्ष्णाग्रके पि च गरोव्याध्यनुपविषे विषे च करणे गरं

वरो घृतप्रभेदे स्याज्झारं जंगमयोश्चले नरं तु रामकर्पूरे नरो जेमानवेऽर्जुने
परः स्यादुत्तमानात्मवैरिदूरेषु केवले परमव्ययमिच्छन्ति भरोऽतिशयभार
योः वरो भीष्टदेवतादेर्वरो जामातृषिङ्गयोः श्रेष्ठे न्यावहदाव तौ वरं
काश्मीरके मतं त्रिफलायां वरा प्रोक्ता शतावर्यां वरीवरा अव्ययं तु मना
गिष्टे शरो दध्यग्रवाणयोः स्वरोऽकारादिमात्रासु मध्यमादिषु च ध्वनौ
उदात्तादिष्वपि प्रोक्तः स्वरो नासासमीरणे शरं नीरे शरः काण्डे स्तेजनके
पि च धरस्तु शैलकर्पासे तूलके कमठावपि धरा मेदसि भूम्यां च स्त्री
णां गर्भाशयेऽपि च दारं नीरे दरो मेघे दरः साध्वसगर्तयोः कंदरे तु दरी
मा मुरी बदर्यां दरा व्ययं नूरः स्याच्छेदनद्रव्ये कोकिलायां च गोनूरे पुरं
पाटलिपुत्रे स्यान्नृत्यो परिरिज्यो पुरं पुरं पुरि शरीरे च गुग्गुलौ कथित
: पुरः पुरा व्ययं पूर्वकाले खुरः कोलदले शफे सुरो देवे सुरा मद्ये च
कष्टे च सुरा स्त्रियाञ्च त् कारो वधे निश्चये च बलौ यत्नेऽरतावपि कारस्तु ष
रशैले च कारः दूत्यां च सेवके बंधने वं धनाकारे हेमकारिकयोरपि चार
: पियाले वृक्षे स्याद्गतौ गंधापसर्पयोः पारं परतटे प्रान्ते पारी पात्री परा
गयोः कर्करीपूरयोः पारी पादरज्ज्वां च दन्तिनः वारः सूर्यादिदिवसे द्वारे व
६२ सरदवयोः कुब्जवृक्षे सरे वारो वारं मद्यस्य भाजने तारो मुक्तादिसंशुद्धौ १२

तरले शुद्धमौक्तिके तारं च रजते प्युच्चस्वरे प्यन्यवदीरितं तारा ऽक्ष्णोर्मध्यगो
स्तारा सुग्रीवगुरुयोषितोः बुद्धदेव्यां मता तारा शरः शबलवातयोः भार
स्तु वीवधे स्वर्णपलानामयुतद्वयोः मारो मृते ऽवघ्ने नगे मारी चंड्यां जनक्षये
स्फारं स्याद्विकरे स्फारः फरकादेश्च बुद्बुदे नारो रसांतरे धूर्ते लव
ऐकान्त्वभस्मनोः हारो मुक्तावलौ युद्धे प्यारः क्षितिसुते र्के तु आराच
र्मप्रभेदिन्यां नारं स्वर्णिकनीरयोः सारो बले मज्जनि च स्थिरांशे न्याय्ये
च नीरे च धने च सारं वरे न्यवत्सारमुदाहरंति द्वारं पुनर्निर्गमने भ्युपा
ये पूरो जलप्रवाहे स्याद्व्रणसंशुद्धिखाद्ययोः क्रूरस्तु कठिने घोरे नृशं
से त्वभिधेयवत् सूरश्चारभरे सूर्ये चौरश्चोरसुगंधयोः तीरं तटे व
यो तीरे सीरस्तिग्मकरे हले चीरं तु गोस्तने वस्त्रे चूडायां सीसके पि
च चीरे कच्छाटिकाग्रंथ्योः स्वैरः स्वच्छंदमंदयोः जीरः खड्गे वाणि
ज्यद्रव्ये नीरस्तोयधिशैलयोः क्षीरं दुग्धे च नीरे च कीरो जनपदे शुके गौ
रः पीतरुणश्वेतविशुद्धेष्वाभिधेयवत् गौरं तु विशदे पद्मकेसरे सर्षि
पे पि च गौरः शशिनि गौरी तु नग्नकन्योमयोर्मता रोचना रजनी पिंगा
प्रियंगुवसुधासु च नदीभेदे च गौरी स्याद्वरुणस्य च योषिति पौरं तु क
त्तृणे पौरः स्मृतः पुरभवे न्यवत् वरं शरीरकाश्मीरे वैरं वार्तिंगणेपि

च घोरं भीमे न्नरे घोरस्तारो लं गतुरंगयोः गोत्रा त्वेनपि राश्यपृष्ठैशा
स्त्रेरखाभिदोरपि गौरा पिपीलिकालक्ष्म्योः गौरः संगरवज्रयोः गो
त्रं नाम्नि कुले क्षेत्रे कानने क्षेत्रवर्त्मनोः संभावनीयबोधे पि गोत्रः क्षो
णीधरेपि च गोसमूहे भुवि गोत्रा गात्रं संशोकलेवरे गात्रं गजाग्रजं
घादिविभागेपि समीरितं पत्त्रं स्याद्वाहने पर्णे पक्षे च शरपक्षिणां
— च पात्रं भाजनयोग्यत्वे पात्रं तीरद्वयांतरे पात्रं स्रुवादौ पर्णे च राजमंत्रि
णि च ख्यते पोत्रं वस्त्रे मुखाग्रे च शूकरस्य हलस्य च पित्रं स्याद्प्रभु
तालेरख्यतिलकेषु विनायसि पैत्रा ब्रुकपर्णी गोदुग्धासु भद्रादं
तिकासु च रुद्राप्सरोभेदे च कर्वुरे चाभिधेयवत् चैत्रं मृतकचै
— स्याच्चैत्रो मासाद्रिभेदयोः छत्रो रिपौ घमध्वांते शैले शक्रे च दान
वे सत्त्रमाच्छादने यज्ञे सदादाने च केतवे सूत्रं तु सूचनाग्रंथे सूत्रं
तंतुव्यवस्थयोः मित्रं सुहृदि मित्रोर्के शास्त्रं ग्रंथनिदेशयोः मात्रं मा
68 वध्तौ कार्त्स्न्ये मात्रा कर्णविभूषणे अक्षरावयवे द्रव्ये माने ल्पे च परि
च्छदे शस्त्रं लोहास्त्रयोः शस्त्री छुरिकायां च विश्रुता अस्त्रं प्रहरणे
६८ चापे वक्त्रं छंदोंतरे मुखे नेत्रं पथि गुणे वस्त्रे तरुमूले शिफा लोचने नेत्रं र १३

ऐच्चनचर्यांचनेत्रोनेघरिभेद्यवत् तंत्रंशरीरकेद्वारेसिद्धस्थानकलत्रयोः
रैत्रंरतासिपीयूषेवरत्वासेपिसूतके मंत्रोवेदप्रभेदेस्याद्देवादीनां
चसाधने [illegible] गुह्यवादेचमोत्रंतुप्रजनेचेणकेपिच तंत्रंकुटुंबकृ
त्येस्यात्कारणेचपरिच्छदे शास्त्रप्रधानेसिद्धांतेतनुवायेगदं
तरे तथाद्विसाधकोपायेश्रुतिशाखांतरेपिच इतिकर्तव्यता
यांच तंत्रीवीणागुणेतनोः शिरायामप्यतायांच छत्रमातपवा
रणे छत्रामधुरिकायांस्यात्कुस्तुंबुरुशिलींध्रयोः चक्रांगणे
चक्रवाकेचक्रंसैन्यरथांगयोः ग्रामजालेकुलालस्यभांडेराष्ट्रा
स्त्रयोरपि अंभसामपिचावर्ते चुक्रस्त्वम्लेम्लवेतसे चुक्रांगेरि
कायांचवृक्षाम्लेचुक्रमिष्यते शुक्रःकाव्येनलेज्येष्ठेशुक्रंरेतोक्षि
रोगयोः शक्रःशास्तोमहेंद्रेस्यात्कुटजार्जुनभूरुहोः नक्रःकुंभी
रकेनक्रंरासायामग्रदारुणि वक्रःस्यात्कुटिलेक्रूरेपुरभेदेश
नैश्चरे अग्रमालंबनेव्रातेपरिमाणेपलस्य प्रांतेपुरस्तादधि
कप्रधानेप्रथमोर्द्ध्वयोः उग्रःशूद्रासुतेरुद्रेस्त्रीकंठेचोत्कटेन्यव
त् उग्राबचावच्छिक्काकयोर्व्यग्रोव्यासक्तव्याकुले मंद्रस्यात्मंगले

ऽन्निमुस्तके करणांतरे भद्रो भद्रे वृषे राम चरे मेरुकदंबके ह
स्तिजात्यंतरे भद्रो वाच्यवल्लिंगं तु साधुनोः भद्रा मंदाकिनी रास्ना
कृष्णावृंतासु पासु च गोगरीव्रतती शिंस्रा मक्षिका मात्रकेषु च
क्षौद्रं मधुनि पानीये वध्रं पुत्रवरत्रयोः गृध्रः खगांतरे गृध्रा
च्यवल्लिंगे तु लुब्धके रोध्रः शाबरके रोध्रम् अपराधे च किल्बिषे
नीध्रं नेमौ वल्मीके घ्रौ रेवतीभे पिकानने राध्रं मुद्दिष्टमुत्पाते
तथा स्यादुपवर्त्तने कुंद्र मारख्यातमाभीलं तापसं तापनाद्दिनोः
चंद्रः सुधांशुकर्पूरकंपिल्लस्वर्णवारिषु इंद्रः शचीपतावंतरा
त्मन्यादित्ययोगयोः इंद्रा फणिज्जकाकेंद्रो वनकाननयोर्द्विपो
गुंद्रस्तेजनके गुंद्रा प्रियंगौ भद्रमुस्तके केवर्त्तीमुस्तके चापि
रौद्रो नाट्यरसांतरे रौद्रोतिभीष्मले तीव्रे रौद्री स्कंदस्य मातरि
उद्रो जलमवेष्टे उद्रा जनपदांतरे पिटके दारयोर्विप्रो वप्रः
प्राकाररोधसोः पुंड्रो दैत्यविशेषेक्षुभेदयोरतिमुक्तके चित्रेक
पो पुंडरीके पुंड्राः स्युर्नीवृदंतरे वज्रं हीरकदंभोलिबालु
कामलकेषु च वज्रा गुडूचिकायां स्यात्ताम्रं शुल्वे रुरोन्यवत्
६९ तीव्रमत्युग्रकटुकं नितांतं तेष्वन्यवन्नतं तीव्रा च कटुरोहिण्या १४

मासुरीगंडदूर्वयोः अस्रः कोणे शिरसिजे चास्रमस्रुणि शोणिते
दस्रः खरे चाश्विनयोर्घस्रो दिवसहिंस्रयोः वास्रोपि दिवसे वा
स्रं मंदिरे च चतुष्पथे शीघ्रं द्रुतगतो प्राहुश्चक्रांगोशीरयोरपि
व्याघ्रो द्वीपिनि विख्यातो रक्तैरंडकरंजयोः व्याघ्री निदग्धि
कायां श्लिष्टे स्यादुत्तरस्थितः अभ्रं नभः स्वर्गवल्मीकेषु मुस्त्र मे ५
प्रदीप्ते धवले भ्रकेपि बभ्रुर्विशाले नकुले कृशानौ वज्रे मुनौ
शूलिनि पिंगले च सिग्रुः शोभांजने शाके शरुः कुशलकोप
योः स्वरुर्वज्रे ध्वरे बाणे यूपखंडे च स्वरुः खरुर्दंते हरे दर्पे
हये श्वेते तु वाच्यवत् चरुर्भांडे च हव्यान्ने भरुर्भर्त्तरि कांच
गुरुर्निषेकादिकरे पित्रादौ सुरमंत्रिणि दुर्जरालघुनोरक्तौ
गुरुर्महति वाच्यवत् रुरुर्मृगे दैत्यभेदे कारुः कारकशिल्पि
नोः विश्वकर्मणि शिल्पे च कुरुः श्रीकंठजांगले उंदनेन्नप
भेदे च पुरः प्राप्तिपरागयोः पुरुः स्वर्लोकनृपयोर्मेरुर्भूधरध
न्वनोः आरुस्तरुविशेषे स्यादारुः कर्कटदंष्ट्रिणोः कद्रूर्मातरि
नागानां कद्रुः कनकपिंगले हरिर्वातार्कचंद्रेंद्रयमोपेंद्रम

रीचिषु सिंहाश्वकपिभेकाहिशुकलोकांतरेषु च हरिर्वाच्यवदा
ख्यातो हरिः कपिलवर्णयोः भूरिर्ब्रह्माच्युते शंभौ भूरि प्राज्यसुव
र्णयोः गिरिर्गीर्णौ गिरियके क्रीडागुडकशैलयोः नेत्रामयवि
शेषेऽपि पूज्ये तु गिरिरन्यवत् वारिः स्त्री तासरस्वत्यां वारि ह्रीवे
रनीरयोः वारी घटीभबंधन्योः रंहिः स्यात्स्यादबुध्नयोः सा
रिरक्षोपकरणे तथा शकुनिकांतरे युद्धार्थगजपर्याणे व्यवहा
रेषु च क्वचित् कारिः क्रियायामाख्याता नापितादिकशिल्पि
नि अद्रिः शैलद्रुमार्केषु द्रिः काकतयेतयोः शद्रिरंभोधरे
ज्रिघो[illegible] तंद्री निद्राप्रमीलयोः धात्री जनन्यामलकी वसुम
त्युपमातृषु उष्ट्री गोलकिकायां स्यात्करभस्य च योषिति क्रो
ष्ट्रीसृगालिकाक्षीरविदारीलांगलीषु च तरिर्नौविदशायां
च वस्त्रादीनां च पेटके जारी स्याद्दोषधीभेदे जारस्तूपपताव
पि दूरा वारिसुरा भूमिर्भारती बुध्यते स्थिरा भूमौ शालपर्ण्या
स्थिरो निश्चलमोक्षयोः धरा सैन्याग्रिमस्कंधसंततौ पत्तनांत
रे द्रवद्रव्यप्रयाते पितुरंगगतिपंचके खड्गादीनां च निशितमुखे
धारा प्रकीर्तिता धाराकुच्चे घनासारवर्षणे स्यादृणेऽपि च वी

रास्यात्क्षीरकाकोलीतामलक्योल्लवाब्धुषु पतिपुत्रवतीरंभाठंभा
रीमदिरासु च गोष्ठाडुंबरिकाक्षीरविदारीदुग्धिकासु च गौरस्तु
सुभटेश्रेष्ठे वीरं शृंग्यां नतेपि च आर्द्रानक्षत्रभेदे स्यादार्द्रं क्लिन्ने
निधेयवत् यात्रातुयापनोपायगतौदेवाद्युत्सवे उग्रागव्युप
विज्ञायामुस्त्रस्तुकिरणे मतः ऋस्त्राकाकनदीमींस्यो ऋस्त्रः स्या
द्घातुकेन्यवत् रत्रि अमरास्त्रिदशेप्यास्तिसंहारे कुलिशद्रुमे
दूर्वीमरावतीस्थूणागुडूचीष्वमरास्मृता अमरं त्वधुनार्थे स्या
त्पश्चाद्भाते च दंतिनां अर्वाचीने परं प्राग्जुजरायां चापरामपि अध
रोदंतवसने न्यूर्ध्वभीनेऽधरोन्यवत् अध्वरो वसुभेदे स्यात्सव
धाकृतावपि अंतरं तुपरीधानभेदे रंध्राववैकौनयोः आत्मीत
र्द्धिविनाम्नायवहि भिध्यावघिष्ठापि तादर्थ्येवसरे चोक्तमवरं चर
मेन्यवत् गज्ञांतज्ञघादेशे च भवा न्यामवरा मता उत्तरं प्रतिवाक्ये
स्यादूर्ध्वोदीच्योत्तमेन्यवत् उत्तरस्तु विराटस्य तनयोदिशि चोत्तरा
दूतरः पामरेन्यस्मिन्नुदारं बृहत्त्ववर्णियोः अक्षरं वारिधारायामक्षरो
त्तत्वेप्रिस्मृतः प्रवरं संततौ गोत्रे श्रेष्ठे तु प्रवरोन्यवत् शवरो

वारि चेङ्गलभेदयोः शंकरे पि च अंबरं वाससि व्योम्नि कर्पासे च सु
गंधके संवरं सलिले चैत्ये बौद्धव्रतविशेषयोः शंबरो दैत्यहरि
णमत्स्यशैलजिनांतरे ढोबधी शंबरी प्रांशुः प्रखरोऽश्वतरे
शुनि तुरंगाणां च सन्नाहे प्रखरोतिभृशं खरे शिखरं शैलवृ
क्षाग्रकक्षापुलककोटिषु पक्वदाडिमबीजाभमाणिक्यशक
लेपि च शिंखरिखरस्तु शिलाभेदे खड्गे गोवारिवालके शिंखरिख
राबद्धबमुत्ते शिखरस्तु महीरुहे आसने कुशमुष्टौ च वठरः श
ठवंठयोः कठोरे चापि पिठरं मुस्तमंथानदंडयोः पिठरः स्था
दुखायां च जठरः कठिनेप्यवत् कुक्षौ च जठरं प्रोक्तं वठरस्ता
लपल्लवे करीरः कोशोप्यररं कपाटे छदने पि च कररः क्रकचे
दीने करीरः प्रोरगांतरे कदरः श्वेतखदिरे क्षुद्ररोगे पिमाष्ठितः
वदरं कोलिकर्पासयोः फलेस्या दुदरोमयोः एलापर्णीतु वदरी
खि छत्रकी तोयधावपि प्रदरो रोगभेदे स्यात् प्रदरः शरभंगयोः
मकरो यादसि ज्ञेयो निधिराशिप्रभेदयोः निकरो निवहे भारे
न्याय्यदेवधनांतरे शीकरं शंबरे वातसृष्टांबुकणयोर्विदुः प्रक
रश्चोपकारश्च विकीर्णकुसुमादिषु संहतौ चोपकृत्यायां यथा

संरम्भगर्वास्थितौ योगके प्रवरः प्रोक्तः प्रकरी चत्वरावसौ विस्तारस्तु प्रपं
चस्याद्विस्तारे प्रणयेऽपि च संस्तरप्रस्तरावेतौ प्रस्ताराध्वरयोरपि मणि
पाषाणयोश्चापि यथासंख्यमुदीरितौ टगरष्टंकणक्षारे नेत्रादिभ्रम
गोचरे वाद्यवत्के करादे च मुद्गरं मल्लिकाभिदि लोष्टादिभेदनेऽपि स्या
दुदरं जठरे युधि प्रसरः प्रणये वेगे संगरे चाथ मत्सरः असह्यपरसं
पत्तौ मात्सर्य्ये कृपणे युधि मत्सरा मक्षिकायां च विसरः प्रसरे व्रजे कुहरं
कोटरे छिद्रे नागराजविशेषयोः दमरो मूषिकायां च स्वल्पे ध्मातरि वा
लोके चमरं चामरे प्राक्पुंसि तु स्त्री मृगभेदयोः चमरी चमरोऽथ गोकामुकेऽपि
मधूद्रवत् रुधिरोंगारके प्रोक्तो रुधिरं कुंकुमास्रजोः मंदिरो नेकपे चेन्द्रे
मुन्दरः कामुके बुदे किंकिरो भास्वरे वक्षे मुन्दिरः कामभूर्वियोः विवरं दू
षणे गर्ते कण्ठितं छिद्रं ध्रुवत् रवपुरः कामुके भद्रमुस्तके लसके ऽपि च
गोपुरं च पुरद्वारे द्वारमात्रे च मुस्तके चिकुरश्चपले केशे शरनवभुजंगयो
ः पक्षीद्रुभेदयोः शैलेवंकुरोऽरघट्टयोः अंकुरो रुधिरे रोम्नि पानीयेऽपि
नवोद्भिदि कुकुरो वक्रपुच्छस्याद्भ्रष्टिपर्णी तु कुकुरं मुकुरो मल्लिकापुष्पे द
र्पणे वकुलद्रुमे कुलालदंडे मुकुरो मकुरोऽप्येषु विश्रुतः अजिरं प्रांगणे वा
ते विषये दर्दुरे तनौ असिरो रात्सेवका वासरस्तपनेऽपि च शिशिरः स्याद्दतौ

भेदे तुषारः शीतलेऽन्यवत् वशिरं किलिमी सिंधुलवणे गजकणास्तु च सु
षिरं विवरे वाद्ये सरंध्रे सुषिरोऽन्यवत् सुषिरोऽग्नौ च तमिस्रं ध्वांते नेत्रामये
पि च । छिद्रिरः पावके रज्जौ करवाले परस्वधे वंतुरं वाच्यवद्ध्याढ्यविषमोन्न
तदंतयोः विदुरो नागरे धीरे कौरवाणां च मंत्रिणि विधुरं स्यात्प्रविश्लेषे विधुरो
विकलेऽन्यवत् विधुरापि च रसालायां मधुरस्तु रसे विषे मधुरं रसवत्स्वादुप्रि
यबुमधुरोऽन्यवत् मधुरा शतपुष्पायां मिश्रेयानगरीभिदोः मधुकुक्कुटिका
भेदे मधूलीयष्टिकासु च वंधूरं वंधुरे रम्ये नम्रे हंसे तु वंधुरः वंधूके च वि
डंगे वंधुकारण्ययोष्ठिते वर्वरः पामरे केशविन्यासे नीवृदंतरे वर्वरः फ
तिकायां च वर्वरा शाकपुष्पयोः कर्वुरं सलिले हेम्नि कर्वुरः पापरक्षसोः
कर्वुरा कृष्णवृंतायां काश्मीरे कर्वुरोऽन्यवत् कर्परः स्यात्कपाटे च
शस्त्रभेदकटाहयोः कूर्परो जानुनि प्रोक्तः कफोणावपि कूर्परः ख
र्परस्तस्करे धूर्ते भिक्षापात्रकपालयोः गर्गरो मीनभेदस्यान्मंथि
न्यामपि गर्गरी घर्घरस्तु चलद्वारि ध्वने घूके नदांतरे निर्झरस्तु स
हस्रांशुतुरंगे तुषपावके मुर्मुरस्तुषवह्नौ स्यान्मन्मथे रविवाजिनि
जर्जरो वाच्यवज्जीर्णे जर्जरं वासवध्वजे निर्जरस्तु जरात्यक्ते वाच्यव
न्निर्जरः सुरे निर्जरा तु गुडूच्यां स्यात्तालपत्र्यामपि क्वचित् सर्जरः
७२ स्यात्कलिद्रुमे वाद्यभांडे नदांतरे दर्दरस्तु गिरावीषद्भग्नवस्तुनि वा १७

कांडेजपत्नीभुविश्रुता विप्रेनुब्राह्मणोवेदे ब्राह्मणंद्विजसंहतौ
पक्षिणीपूर्णिमायांस्यात्ताडिनीशाकिनीभिदि रक्तगंधस्यवर्तमाना
मनुष्यत्रात्रौचपक्षिणी रोहिणीकटुरोहिण्यांरोहिणीलोहिता
गवाः कंठरोगांतरेभेदे सोमवल्केचरोहिणी ण चतुष्क ४ आ
तपणंवसोमित्येविद्यात्प्राणीपणेपिच आथर्वणोथर्ववित्ब्राह्म
णेविपुरोधसि आरोहणंस्यात्सोपानेसमारोहेप्ररोहणे रक्तरेणु
स्तुसिंदूरेपलाशकलिकोद्गमे उत्क्षेपणंतुव्यजनेधान्यमर्दनव
स्तुनि उत्करणंसमुत्कारे वांतायांतन्मूलनेप्यपि निगरणंभोजने
पिगलेनिगरणोमतः निःसरणंस्यान्मरणेपायाने निर्गमणेनु
क्तिषु संसरणंरणारंभे पुरनिर्गमनापुरे घंटापथेचसंसारेप्य
संबाधचमूपतौ निस्तरणंस्यादुपायेचनिस्तारेनिर्गमेपिच विद
रणंरणभेदेविडंगेचविदारणं निरूपणंस्यादालोकेविचारेच
निदर्शने नारायणोच्युतेभीरुगौर्यांनारायणींविदुः पारायण
मभीष्टेस्यात्तत्पराश्रययोरपि पारायणंसमासंगकार्यकारण
कार्षापणः कार्षिकःस्यात्पणेषोडशकेपिच कामगुणःस्मृतो
रागेविषयाभोगयोरपि परीरणःस्यात्कमठेदंडेचपटशाटके
समीरणःस्यात्पवनेपथिकेचफणिज्झके वर्वरीणंतुपर्णासस्यात्स्त्रि

शयांवृन्तेकंवले। पर्णवृन्तंत्वरसेपिस्याद्बर्बरीणंचपर्वणि। तं
डुरीणः कीटमात्रेवर्बरीतंडुलोदके मीनाग्रीणादर्द्दुपा
त्रेमीनाग्रीणःश्रवणेतत्ने प्रवारणंनिषेधेस्यात्काम्यदानेप्र
वारणं जनुःक्षणोरणःधर्षकोरस्तिमाणोमरेवरे देवमणी
शिवेऽश्वस्यकंठावर्त्तेचकोस्तुभे चूडामणिःशिरोरत्नेका
कचिंच्याःफलेपिच परवाणिःस्मृतोधर्माध्यक्षवत्सरयो
रपि शरवाणिःशरमुखेपादपिठपदाजीविनि लंवकर्णःस्मृ
तोंकोठपादपेघातनेपिच हस्तिकर्णेनुवृकेस्यात्पलाश
गणभेदयोः वीणिपर्णस्तुनिंवेपिखर्जुरीमुरुणोपिच ग
गपूर्णःस्मरेदंतधावनेरक्तचालुके तैलपर्णीमलयजे
श्रीवासेसिह्लकेपिच पीलुपर्णीतुविंबायांमूर्वायामोष
धीभिदि दाक्षायणीत्वपर्णायांरोहिण्यांतारकासुच शुष्क
रिणीसरोजिन्यांहस्तिन्यांचतलाशये शिखरिणीस्याद्रो
मावल्यांरसालावृत्तभेदयोः स्त्रीरत्नमल्लिकायांचश्रोत्रा
शिखरिणीवुधैः शृंगारिणीहंसिन्यांचभास्करत्यक्तदिश्य

चरोगभेदेऽनुबंधयोः विकारो विकृतौ रोगे प्याकारः संस्थितांगयोः निकारः
स्यात्परिभवे धान्यां रोधारणेपि च प्रकारः सदृशे भेदे टंकारः सिंजिनीध्व
नौ विस्मये च प्रसिद्धौ च दंडारः शरयंत्रके कुलालचक्रे वमने दंडारो मत्तवा
रणे पिंडारः क्षपणे क्षेपमहिषीरक्षके द्रुमे तुषारो हिमभेदे स्याच्छीक
रे हिमेपि च भृंगारस्तु भृंगी भृंग्ये स्वर्णाडुकलविंकयोः कुमारो बालके
स्कंदे युवराजेऽश्ववारके शुके पि वरुणद्रौ च कुमारं जात्यकांचने कुमारीत
मतरुण्यां नवमालिकानदीभिदि कन्यापराजितागौरीजंबूद्वीपेषु च स्मृता
श्रालारो भोज्य नेमारे भवो दाहरणेपि च विहारो भ्रमणे स्कंधे लीलायां सुग
तालये कुठारं मैथुने स्त्रियां कुठारं कोमलेपि च कासारं नागरे कूपे पुष्करि
ण्यां च पारके कडारः पिंगले दासे संभारः संभृतौ गणे कौनारः कुंभिनरके
शिरः कापालसंधिषु संगरोऽग्नि च रत्कारः संमार्जन्यव पुंजिनोः नरदूषित
कन्यायां संकरी कापि दृश्यते पंकारः शैवले सेतौ सोपाने जलकुब्जके संस्का
रः प्रतियत्ने स्यात्संकल्पेऽनुभवेपि च सालारं स्याद्धस्तिनखे सोपाने पक्षिपं
जरे कंजारो जठने सूर्ये विरिंचौ वारणे मुनौ नागरिस्तौ तौ खड्गांगे भंगारः
कनकालुके भंगारी झिल्लिकायां स्याद्भगारोऽलाभ भोमयोः शृंगारः सुर
तेनाट्यरसे पि जगमंडने शृंगारं चूर्णसिंदूरलवंगकुसुमेषु च विस्तारो वि
स्तृतौ स्तंबे उत्कारस्त्वाकृता दृणे साडारो द्विजभेदे स्याद्ध्यासके परिपार्श्वकेः
शावरः पठाते रोध्रे त्यापापापराधयोः शावरी शूकशिंब्यां च शारीरं देहजे

करीरः कलशेवृक्षभेदे वंशांकुरेपि च करीरीचीरिकायां च दंतमूले
च दंतिनां शरीरं शोणमध्यस्थपुंस्तिने दर्दुरीतटे जंबीरं प्रच्छपु
ष्पाख्यशाखे दंतशठेपि च उसीरमानुज्ञमरदंडे च शयनाशने
सौवीरं बदरे स्रोतोंजने देशे च कांजिके कर्मारः कर्बुरे दैत्यराजसं
तयोरपि काश्मीरं कुंकुमे प्रोक्तं टंकपुष्करमूलयोः पाटीरो वा
तिके वंगे मूलके तितउन्यपि धाराधरे विकेदारे रेणुसारेपि चे
ष्यते अंडीरः पुरुषे शक्ते फंडीरः पुरुषे स्मृतः फेने वार्तिं नणे चा
पि धूसरः पांडुरे खरे कूबरः कुब्जके चारो कूबरस्त्र युगंधरे तूबरो
श्मश्रु पुरुषे प्रोढाशृंगवृषेपि च स्यान्नीवरो वाणिजके वास्तव्ये चा
पि नीवरः पीवरः कच्छपे स्थूले तीवरो लुब्धके बुधो कसरं किंजुनि
प्रोक्तं केसरो नागकेसरे सिंहच्छटायां पुन्नागकिंजल्कबकुलेष्व
पि किशोरः सारुणावस्थे हयशावकसूर्ययोः तैलान्ध्ये कुबेर
स्तु नंदीवृक्षे धनाधिपे कोलैसः स्याद्वसावेश्याकालिकारेणरु
वत् कोटिरः शक्रगोपे च शक्रे च नकुलेपि च अगुरुः स्याच्छिंशपा
यांबांगके लघुन्यपि किंसारुः सस्यशूकेपि विशिखे कंकपत्रिणि सा

र्थ्योरुः शैलभेदे स्यात्कृमभेदे च तत्र च क्रीडायां परभार्यायां पुत्रो येनोप
पादितः कुठारः पादपे क्लीशे कटपूः स्यान्नृपान्तरे विद्याधरे रुद्
सीच कटपूरस्तु देवने दासेरो दासिकापुत्रे दासेरः स्यात्क्रमेलके म
यूरो वर्हिचूडायामपामार्गे शिखंडिनि खर्जूरं रजते विद्याद्वृश्चिक
द्रुमभेदयोः खर्जूरश्चाथ कर्वूरः सठीकांचनयोर्मतः सिंदूरस्तरुभे
दे स्यात्सिंदूरं रक्तचूर्णके सिंदूरी रोचनी रक्तपेल्लिका धातकीषु च
वल्लूरं स्याद्वनक्षेत्रे वाहनोषरयोरपि वल्लूरमाहुः शुष्कमांसशूकर
मांसयोः एकाग्रमेकताने स्यादेकाग्रं चाप्यनाकुले नरेंद्रो वार्तिके राज्ञि
विषवैद्येपि कथ्यते खंडाभ्रमभ्रलेशे स्यात्स्त्रीणां दंतक्षतांतरे कटित्रं
रसनायांच वर्मणि तु कटिवाससि शिलींध्रं कदलीपुष्पे कवकत्रिपुटाख्य
योः शिलींध्रः कथितो धाराधरमीनप्रभेदयोः गंडूपद्यां स्त्रियां प्रोक्ता शिलीं
ध्री विहगांतरे तमिस्रं तिमिरे कोपे तमिस्रा च तमस्तती कृष्णपक्ष
निशायां च त्वक्पत्रं तु वरांगाख्ये त्वक्पत्रीति च कारव्यां कलत्रं श्रोणिभा
र्ययोः दुर्गस्थाने नृपादीनां पवित्रं धर्षिते कुशे पवित्रं ताम्रपयसोर्म
ध्ये चापि तदन्यवत् सावित्रः शंकरे प्रोक्तः सावित्री देवतांतरे दैत्यारिरस्त्रेप
शौ विष्णौ तीव्रस्त्रिविष्टगेमुनौ शंकरे धूपे स्कंदे यस्तु रिपावके पवौ

मंदुरावाजिशालायां समीपार्थकवस्तुनि उर्वरासर्वसस्याढ्यभूमौ स्या
द्भूमिमात्रके असुरा रजनीवास्योः सुरोदानवे रवौ वासुरावासितायां च
वासिते ध्यामतामुपि मसूरामसुराव्रीहिभेदे पण्ययोषिति मसूरमसुरौ च
द्वावेतावप्यनयोर्मतौ शर्कराखंडविकृतावुपलाकर्परांशयोः शर्करा
न्वितदेशे च रुग्भेदे सल्लिलेपि च कच्छुरा सूकशिंब्यां च सठीदुःस्पर्शयोर
पि कच्छुरं वाच्यवत्स्यात्पामने पुंश्चलेपि च मर्करा तु दरीभांडमुद्रास्व
फलासु च गायत्रीकथितांछंदः प्रभेदे सल्लिलेपि च शेरं धूपावरेश्म
श्लाकृत्स्वरास्त्रियां वह्निसंकरसंभूतस्त्रीमहल्लकयोरपि खंदिरीणा
कभेदे स्यात्खदिरो दंतधावने सुंदरी स्त्री तरुभिदोः शर्वरी रात्रियोषितोः
दरिद्रायां च कवरी केशशाकविशेषयोः कवरं लवणाम्ले च तुवरी सौर
माद्रयोः मंजरी वल्लरी स्थूलमुक्तातिलकशाखिषु मर्मरी पीतदारौ
स्याद्वस्त्रभेदे च मर्मरः टट्टरी स्याज्जलबाबादत्नेपापटहवाद्ययोः शा
क्करी मेखला नद्योश्छंदोभेदे च शाक्करी झल्लरी झल्लरी च द्वौ हुडुक्केवा
ल्वकके कावेरी स्यात्सरिद्भेदे पण्यनारी हरिद्रयोः रच भवेत्सुरीक
शेक्रांते पर्यंकपरिवारयोः प्राणारम्भाविकावंधे विवेकांशयोरपि व्य
तिकरः समाख्यातो व्यसने व्यतिषंगयोः विभाकरो वन्हौ तपनेऽवस्करो
गृह्यगुह्ययोः कर्मकरस्तु कीनाशे भृत्ये वेतनजीविनि कर्मकरी तु मू

१५

७५

२:

मुनौ ध्रुवादूर्वाशालपर्ण्योर्गीतिसुभेदयोरपि ध्रुवंनिश्चिततर्केनिश्चले
शाश्वतेन्यवत् अवाख्यासल्लकीमूर्वाश्रुभेदेषु च विश्रुता शिवंमोक्षेसु
खेभद्रेसलिलेऽथशिवोहरे वेदयोगान्तरेकीलेवालुकेगुग्गुलावपि पुंडरी
केद्रुमेवापिशिवाझा टामल्लोद्भवे अभयामलकीगौरीक्रोष्ट्रीसत्कुफ
लासु च दिवंस्वर्गेऽन्तरिक्षे च क्लीवेरंटे च पौरुषे जीवोवृहस्प्रभेदस्याज्जी
वंजीवाच्चजीविते भावःस्वभावेऽभिप्रायेचेष्टासत्तात्मयोनिषु क्रियाली
लापदार्थेषुबुधजंतुविभूतिषु देवःसुरेघनेराज्ञिदेवमाख्यातमिंद्रिये
देवीभट्टारिकायांचतेजनीस्पृक्कयोरपि सत्वंगुणेपिशाचादौवलेद्रव्यस्व
भावयोः आत्मत्वेव्यवसायेचवित्तेप्राणेषुजंतुषु सांत्वसामनेदाक्षिण्येक
त्वंपापेमुनौविदुः वि पापेसुरावीजेविल्वंतुश्रीफलेफले तत्वंवाद्यप्र
भेदेस्यात्स्वरूपेपरमात्मनि ह्रस्वखर्वौविमोशक्तौवामनार्थेनिगर्वयोः
विश्वंसमस्तेजगतोःविश्वोदेवेषुनागरे विश्वाचातिविषायांस्यादश्वःपुं
भेदवाजिनोः पार्श्वंकक्षाधरेवक्रोपांतेपांशुगणेऽपिच प्राध्वंसुप्रणतेचा
तिदूरवर्त्मनिबंधने पक्वंपरिणतार्थेस्याद्विनाशाभिमुखेऽपिच द्वंद्वोरह
स्यकलहेद्वंद्वंमिथुनयुग्मयोः ऊर्ध्वंस्यादुच्छ्रितेतुंगेवोपरिष्टादपिस्मृ
तं ध्यावत् द्यौःस्वर्गलोकेस्याद्गमनेचप्रयुज्यते अविःशैलेरवौमेषेभक्कन्दूव
कंबले स्त्रीतुमत्यामवीप्रोक्ता पाशिविर्भूर्जेन्द्रपांतरे कविःकाव्यकरेसूरौ

कर्वीकल्मीकभुक्तयोः कवीखलीनेकस्थिता छविः शोभारुचोर्मता ग्रीवाकंठध
रायांस्यात्तच्छिरायामपीष्यते रेवा तरंगिणीभेदे रेवानीलीस्मरस्त्रियोः ला
क्षाकरंजभेदे स्यात्फलेवाद्वेखगांतरे नीवीपरिपणे ग्रंथौ स्त्रीणां जघनवा
ससः पृथ्वी भूमौ पृथ्वीकांगुपत्रिकाकृष्णजीरयोः लघ्वी ह्रस्वे ध्वनद्वायां
प्रभेदे स्यंदनस्य च वत्रि प्रभवो जलमूले स्याज्जन्मभूमौ पराक्रमे आद्योप
लब्धयोः स्थाने विभवो निर्वृत्तौ धने प्रसवस्तु फले पुष्पे वृत्तौ गर्भमोचने
लोकोत्पादे च संश्रवः सभायं मंत्रिणि स्मृतः कितवो धूर्तेवन्मत्ते वंचके क
नकाह्वये त्रिदिवा स्त्रिदशावासे त्रिदिवा सरिदंतरे वल्लवः सूपकारे स्याद्गोम
सेनेपि गोदुहि पल्लवः किशले खड्गे विटपे विस्तरे बटे शृंगारेलक्तरागेपि
विद्रवस्तु पलायने ~~केशवो वासुदेवे~~ बुद्धौ च पुंगवः श्रेष्ठे वृषभे भेषजांतरे उ
द्भवो मातुले विष्णोरुत्सवे क्रतुपावके उत्सवो महदुत्सेक इच्छाप्रसरकोप
योः केशवो वासुदेवे स्यात्पुन्नागे केशवत्यपि कैतवं तु छले द्यूते कैरवोज्जं
वुके सपे रोरवो नरके घोरे कैरवः कैतके रिपौ कैरवं कुमुदे चांक्षे चंद्रिका
यां तु कैरवी भैरवं भीषणे भैरवे हरसमुदाहृतः सैंधवं माणिमंथेपि सिं
धुदेशोद्भवाश्वयोः वाडवं करणे स्त्रीणां और्वे विप्रेपि वाडवः वाडवं वडवा
84 संघे बाडवौ रसभागयोः आश्रवः स्यात्प्रतिज्ञाने क्लेशे च वचनस्थिते शात्र
वं भावसंमत्योः शत्रूणां शात्रके स्त्रियां माधवस्तु वसंते स्याद्वैशाखे गरुडध्व
८४ जे माधवी मदिरायां च कुदन्यामतिमुक्तके मधुनः शर्करायां च गात्रवा
मुनिलोध्रयोः आर्तवं स्वदुसंभूते स्त्रीरजः पुष्पयोरपि भार्गवः परशुरामे २२

मलेत्वभिधेयवत् धुंधुमारः शक्रगोपे गृहधूमेपदालिके कर्णपूरो
ऽवतंसे स्यान्नीलोत्पलशिरीषयोः करवीरः कृपाणे स्याद्दैत्यभेदाश्व
मारयोः श्रेष्ठगव्यां पुत्रवत्यामदितौ करवीर्य्यपि महावीरः पवौ ता
र्क्ष्यसूरे सिंहेपि कोकिले मखवानने च कर्म्मके च महावीरो जराटके आ
त्मवीरः प्राणवति स्यालपुत्रे विदूषके वार्वटीरः सुपावान्नास्यांकुरे
गणिकासुते चित्राटीरो विधौ मालमंकिते येन तत्र च घंटाकर्णो
पहारायनत छागासु विंदुभिः पातटीरो वुधे रुक्तो मृत्कव्यापार मंत्रि
णि लोमकोस्यज्जरत्पात्रे पिंगलेपावके पि च धारांकुरस्तु नाशीर शी
करे पि घनोपले समुद्रारः स्मृतो ग्राहे सेतुबंधे तिमिंगिले विश्वकद्रुः
खले ध्वाने स्यादाखेटककुक्कुरे असिपत्रे भवेत्कोशाकारेच नरकांत
रे शतपत्रोऽस्त्रजकीरे दार्वाघाटमयूरयोः राजीवं शतपत्रं तु वातपुत्रो ह
नूमति महाधूर्तेऽथ भीमे चल्लदलीपुत्रः स्मरे हयोः पूर्णपात्रं वस्तुपूर्ण
पात्रे वर्द्धापके पि च महामात्रः समृद्धे स्यामात्ये हस्तिपकाधिपयोः विंदु
तंत्रं त्विंदुः सारिफलके चतुरंगके रागसूत्रं तु तुलासूत्रे पट्टसूत्रेपि दृश्यते
तालपत्रं तु तालंके रंडायां तालपत्र्यपि अग्निहोत्रो हविरहविषो वीत
होत्रोऽनलाक्कियोः वीरभद्रोऽश्वमेधेऽश्वे वीरश्रेष्ठे च वीरणे पारिभद्रस्तु
मंदारनिंबपादपयोर्मतः बलभद्रो रोहिणेयेऽनायमालिशुधावपि ब

त्वभद्रा कुमार्यां स्यादर्द्धचंद्रस्तु मस्तके गलहस्ते वाणभेदे प्यर्द्धचंद्रा त्रि
वृद्धिदि धार्त्तराष्ट्रः सितासंख्यांघ्रि हंसके खभोगीषु धृतराष्ट्रः सुरा
ज्ञि स्यात्पत्क्षत्रियभेदयोः धृतराष्ट्री हंसपाद्यां स्थिरदंष्ट्रो भुजंगमे वा
राहाकृतिविष्णोश्च वक्रनक्रः शुके खले कटंभरा प्रसारिण्यां रोहिण्यां गज
योषिति कलंविकायां गोलायां वर्षाभूर्भूर्वयोरपि भल्लातेः तुभेदायाम्
षभारव्या षधेपि च तुंगभद्रा नदीभेदे तुंगभद्रा मदोत्करे दंडयात्रा दि
ग्विजये संयानवरयात्रयोः देहयात्रा भोजने स्यात्कृतांतगमनेपि च
विभावरी हरिद्रायां रजन्यां च विभावरी विवादवत्स्त्रियां च कुट्टन्यां च
क्रयोषिति कुंभकारी कुलत्थ्यां च कुंभकारः कुलालके तुंडकेरी तु कर्पा
स्यां विंविकायामपीष्यते रप पांसुचामरदूर्वाप्रं दूर्वान्वित तटीभुवि
वर्त्मीपके प्रशंसायां पूरोटो धूनगुच्छके स्यात्पादचत्वारः स्थांगो सेकतेपि
77 पल्लेपि च विप्रतीसारस्त्विच्छति कौकृत्येनुशयेरुषि समभिहारोभ्यस्तार्थ
चपोनःपुन्येपि कथ्यते पीतकावेरम्मिच्छति पित्तले कुंकुमेपि च तालीस
पत्रं तालीसे तामलक्यामपि स्मृतं भवेदुत्पलपत्रं तु तद्दले स्त्रीनखकृते
तमालपत्रं तापिच्छे तिलकपत्रकेपि च सर्वतोभद्रस्तु हंसः काव्यचित्र
गृहांतरे निंबेपि सर्वतोभद्रा गंभारीनटयोषितोः स्थोकाम्रसारा श्रीदस्य
७७ शाकस्य नलिनीपुरोः भवेत्कपिलधारा स्वर्न्नदीतीर्थभेदयोः रांत

वर्गः ग्रंथः २९३ लान्तं वलं गंधरसे रूपे स्थाम्नि स्थौल्ये सैन्ययोः
वलो हलायुधे दैत्यभेदे वलिर्नि वायसोः वाघातुके वल्ला तू कापल्लंचो
न्मानमोसयोः फलं हेतु समुत्थे स्यात्फलके मुष्कलाभयोः जातीफ
नालिकेर
ले पिकंकोले सस्यवणात्रयोरपि फलिन्यां तु फली प्रायुस्त्रिफलायां
फलं क्वचित् जल्लँगोकलले नीरं ह्रीवीरे चजडेन्यवत् खलं भूस्थानक
ल्केषु क्रूरे नीचे धमे खलः गलः सर्जरसे कंठे चलः कंपे चलाश्रि
यां दलं शस्त्रीछदोत्सेधावद्याव्यखंडपत्रियोः नलः पोटगले राज्ञि
पितृदेवे कवीश्वरे नली मनःशिलायां तु नलिने तु नलं मतं तलं स्वरूपा
धरयोः खड्गमुष्टौ च पेटयोः ज्याघातवारणेपि स्यात्तलस्तालतराव
पि मल्लं किट्टे पुरीषे च पापे च कृपणे मलः शल्लं तु शल्लकीलोम्नि शलो
भृंगीगणे विधौ तैलं भवेदप्रमते सारसंक्षेपवेधयोः विलं छिद्रगु
हायां भ्व विलउच्चैःश्रवोहयोः छलं तु स्खलिते व्याजे पुलं तु विपुलेत्यव
त् पुलः स्यात्पुलके वापि कुलं जनपदे गृहे सजातीयगणे गोत्रे देहेपि
कथितं कुलं कालो मृत्यौ महाकाले समये यमकृष्णयोः कृष्णत्रिवृति
काला तु नीलीमंजिष्ठयोरपि काली गौर्यां क्षारकीटे कालिकामातृभे
दयोः नवांबुवाहवृंदे च परिवादेपि च क्वचित् भालं ललाटमहसोः शील
ःस्कंधमहीरुहे शालो हालन्रपे मत्स्यप्रभेदे सर्जपादयोः शालागृहैत

स्कंधशाखागारैकदेशयोः मालं क्षेत्रे जने मालो माला पुष्पादिदामनि
सालः पादपमात्रे स्यात्प्राकारे शंकुकद्रुमे: तालः करतलांगुष्ठमध्यमा
भ्यां च संमितौ गीतकालक्रियामाने तालः खड्गादिमुष्टिषु द्रुमभेदे करा
स्फाले तालं तु हरितालके वाद्यभांडे च कांस्यस्य वालं छिद्रे स्थिकंपने
जालं गवाक्षआनाये क्षारके दंभवृंदयोः जालो नीपद्रुमे जाली कोशात
क्यामुदाहृता व्यालो भुजंगमे क्रूरे श्वापदे दुष्टदंतिनि नालं दंडस
रोजस्य नाली शाके कलंबुके स्थालं भाजनभेदेपि स्थाली स्यात्पाटलो
खयोः फालं सारोपकरणे कर्पासादिकवाससि बालः कचे शिशौ मू
र्खवक्रीवेरेऽश्वभपुच्छयोः अलंकारांतरे मध्ये बाला बाला तु त्रुटिस्त्रियोः
वेल्लो नीचेऽन्यवत् वेल्लमंबुके गर्हितेऽन्यवत् भल्लः क्लीवभीरुके च नि
र्बुद्धिमुनिभेदयोः कोलो कपोतावुत्संगे तिलके पात्रिचित्रयोः कोला
कणायां च क्लीनु कोलं तु बदरीफले शैलो भूभृति शैलं तु शैलेयताद्धि
शैलके शीलं स्वभावे सद्वृत्ते नीलः कृष्णे नगांतरे नीलः कपीश्वरे नीलो
वृत्तलांछनभेदयोः कूलं कूपतडागे च सैन्यपृष्ठप्रतीरयोः चूलः पि
चुभवे चूलं ब्रह्मदारुविनायसोः मूलमोघे शिफायां स्यात् भुविकुंजे तिकेपि
वा शूलं प्रहरणे मृत्यौ केतने रोगयोगयोः शूला दुष्टवधार्थाय काल
७८ कपण्येवाले ति सूलः स्याज्जीवरकुरे [illegible] नावत शक्लोरसस्य

ध्यानेवशिष्टार्थवचस्यपि उज्ज्वलोदीप्तिमच्छृंगारविशदेषुविकाशिनि
वंजुलोवेतसाशोकतिनिशेष्वथमंजुलः निकुंजेचजलेमंजौजलरंकौ
तुमंजुलः पिंजलंतुहरिद्राभेकुशपत्रेपिपिंजलः कुंतलःसुंदराकारेपुं
गलश्चात्सदसयोः जंभलोदेवताभेदेजंबीरेचापिजंभलः कुंडलःस्या
नकेचौरेश्लाकछायासरेउभे चंडिलोनापितेख्यातोहरवास्तुशार
कयोः कंथिलोकंथसंहितेकरीरद्रौविकंकते वामिलोदांभिकेवा
मेरामिलोरमणेस्मरे वाद्दलंदुर्दिनेमेघानंदायामपिवार्दलः तंडु
लाख्याविडंगेस्याद्धान्यादिनिकरेपिच ठव्वलःकथितःशूद्रेचंद्रगुप्ते
चवाच्यवत् निष्कलस्तुकलाशून्येनष्टवीर्येतुवाच्यवत् पाकलंकुष्ठ
मेबत्येपाकलःकुंजरज्वरे पाचलोराधनद्रव्येपवनानलयोरपि
मावल्लोवंध्येचोरेस्यात्कृत्रिमयादसिवामये पाटलःश्वेतरक्तेस्यादाशु
व्रीहौचपाटलः पाटलःपाटलापिस्यादस्याःपुष्पेपिपाटलं लोहलः
स्फुटंरवलाचार्थेभवेदव्यक्तवादिनि कोहलोमद्यभेदेस्यात्कोहलःस्यान्मु
नावपि तैलंतिलंडकेप्रोक्तंस्यात्तिलकरणंतरे हेमलःस्वर्णकारेस्यात्
कृकलासेशिलांतरे श्यामलःकोमलस्वच्छेकोमलंमृदुलंतथा कामलः
कामुकेदाहेशुरदेशावसंतयोः पेशलोरुचिरेदक्षेगोकिलोमुशलेहलो
गोरिलोलोहचूर्णेस्याद्गोरिलोगौरसर्षपे फेनिलःस्यादरिष्टेचफेने

ले वदरीफले मदनस्य फले चाथ वाच्यवत्फेनवत्यपि शिवल्लाख्याच्छा
शाकाने शैल्लेयेऽपि च शीवलं शैवलं पद्मकोष्ठे स्याच्छैवलं च जलोव
रे शीतलं पुष्पकासीसे शैलजे मलयोद्भवे भेवदस्तनपर्ण्यां च शीत
लः शिशिरेऽन्यवत् कल्लोलो हर्षवेउल्लोले कल्लोलः परिपंथिनि पटोल
मोषधी वस्तुभिदा ज्योत्स्नापटोल्यपि काकोलो विषभेदे स्याद्द्रोणका
ककुलालयोः तमालस्तिलके खड्गे तापिच्छे वरुणद्रुमे सुवेलः प्रणने
शांते सुवेलः पर्वतांतरे अवेलस्त्वपलापे स्याद्देवला पूगपत्रिके कपा
लं शिरसोऽस्थ्नि स्याद्घटादेः शकले व्रते कुष्ठरोगविशेषे च गोपालो
गोपभूपयोः किट्टालस्ताम्रकलशे किट्टालो लोहगूथके पातालं भूत
ले प्रोक्तं पातालं वडवानले प्रवालो वल्लकीदंडे विद्रुमे नवपल्लवे अरल
: कुटिले सर्जरसे मदनदंतिनि करालो दंतुरे तुंगे करालं च कुठेरके क
रालो वर्णतैलेऽपि करालो भीषणेऽन्यवत् शृगालो जंबुके दैत्ये शृगालाड
मरे विदुः कुलालः कुंभकारः स्यात्कुकुभे काशिकापि च कुद्दालो युगप
त्रेऽपि कुद्दालो भूमिदारणे विडालो नेत्रपिंडेऽपि विडालोऽपि खगांतरे जंबा
ले शैवले पंके कीलालं रुधिरे जले केटालः सूरणे युद्धे नौकायां च ख
नित्रके अभीलं चापि कृच्छ्रे स्याद्भामीलं च भयानके नाभीलं नाभिगर्भांडे
·८१ वंक्षणे चोत्तमस्त्रियाः उत्फुल्लः करणे स्त्रीणां मुक्ते ल्लेपि विकस्वरे श

यालुः स्यादजगरे निद्राशीलेपि कुंजरे श्रद्धालुर्दोहदिन्यां च श्रद्धावति तु वा
च्यवत् लांगूलं मेहने पुच्छे शार्दूलो राक्षसांतरे व्याघ्रे च पशुभेदे च सत्तमे तूत्त
रस्थितः वातूलः वातसंघाते वातले मारुतासहे कुतूलं शंकुसंकीर्णे श्व
भ्रे चापि तु स्थानले कुतूलः स्याद्दुकूलं तु क्षौमे क्षौमांशुकेपि च लंवूलोऽजं
वुर्विरपे लंवूलं क्रकवच्छदे चत्वालो होमकुंडे स्याद्गर्भे वोत्कालउत्कटे श्रे
ष्ठेपि विकरालेपि स्यादुत्तालः प्लवंगमे चूडाला तु जटायां स्याच्चूडावति तु वा
च्यवत् विशाला त्विंद्रवारुण्यां विशालोज्जयनीपुरि विशालो वृक्षभेदेपि वि
शालं विपुलेन्यवत् मेखला खड्गबंधे स्यात्कांचीशैलनितंबयोः श्रंख
ला पुंस्कटीवस्त्रबंधेपि निगडेपि च कुचेला विद्धकर्ण्यां च कुचेलद्रकुवा
ससि अचला वसुधायां स्यादचलः शैलकीलयोः चंचला तु तडिल्ल
क्ष्म्योः श्व चलः कामुके निले दुल्वला स्तारकाभेदे इल्वलो दैत्यमत्स्ययो
: पिच्छला शाल्मलीसिंधुभेदयोस्तक्रिकासु च पिच्छलः शिंशिपायां च
पिच्छलो विज्जुलेन्यवत् पाटला सातला गुंजा नवमाल्लिकयोरपि भवे
सातलाशा
च्चर्मकषायां च मतल्ला भीरुगुंद्रयोः सिध्मला मत्स्यचूर्णे स्यात्सिध्मलश्च
किलासिनि सिंधिला तु संगायां नदीमंदिरयोरपि रसाला मार्जितायां
स्याद्विकादूर्वाविदारिषु रसालं सिह्लके वोल्ले रसालश्चेक्षुचूतयोः वि
मला शातलायां स्याद्गुवासो देवनिर्मिते विमले चामला लक्ष्म्यामामलं त्रि

शेषे/भ्रके श्रीफली नीलिका धात्र्यो मोलूरे श्रीफलः स्मृतः खडाली तैल
माने च सरसी कामुकस्त्रियोः पाटली वागुरायां स्यान्नारीभृत्याप्रभेदयो
ः जांगली शूकशिंब्यां स्यात् जांगलश्च कपिंजले जांगली जलपिप्पल्यां
लांगलं कुसुमांतरे सीरे पि लांगलं तालगृहदारुविशेषयोः अंगुली
करशाखायां कर्णिकायां गजस्य च जांगुली विषविद्यायां जांगुलं जा
नि नीफले कंदली वैजयंत्यां च रंभायां हरिणांतरे कदली शाल्मली
प्रश्नी डिंबिकास्वपि कथ्यते नकुली कुक्कुटी मांस्योर्नकुलः पांडवे पशौ
नाकुली कुक्कुटीकंदे नाकुली चव्यरास्नयोः नेपाली नवमाली स्यान्म
नःशिलासु वनासु च तांबूली नागवल्यां च तांबूलं क्रमुके पि च पंचाली
पुत्रिकागीत्योः पंचालो जनदेशयोः शाल्मली तरुभेदे स्याद्द्वीपभेद
पि शाल्मली केवलं ज्ञानभेदे स्यात्केवलश्चैवकृत्स्नयोः निर्णीते केव
लं चोक्तं केवलः कुहनेक्षणे काहली तु सरिण्यां स्यात्काहलं भृशशु
ष्कयोः वाद्यभांडविशेषे तु काहली काहलः खगः गंधोली वरटाभ
द्रा सटी शुंठ्योः कथिता बुधैः अंजलिः कुडवे पि स्यादंजलिः करसंपुटे ल
च मदकलः स्यान्मत्तेभे मदचाव्यक्तवाचि च गवलं कलकलः सर्जरसे
कोलाहलेपि च स्मृतो विचकिलो मल्लीप्रभेदे दमने पि च वल्वलो गु
डाकेशे महापाटलेपि च परिमलो विमर्देपि स्यान्मनोहरगंधवत्
82 रतोपमर्दविकसदेहराशादिसौरभे जवफलः स्मृतो वर्णो मांसी 27

स्यादृते मुक्ते सुधन्वनि भार्गवी हैमवत्यां च कमलासितदूर्वयोः आहवः संगरे
यागे राघवो रघुवंशजे महामीनप्रभेदे च जलाधारेम्बुधेः स्मृतः तांडवं कथि
तं नृत्ये तृणभेदेपि तांडवं निह्नुवं निःकृतौ विंद्यादविश्वासापलापयोः सं
भवः कथितो हेतौ उत्पत्तौ मेलकेपि च आधारानतिरिक्तत्व आधेयस्य च सं
भवः बांधवो बंधुसुहृदोः पंचत्वं निधने स्मृते पंचानामपि भावे च प्रभावः
शक्तितेजसोः अभावः स्यादसत्तायामभावो निधनेपि च विभावः स्यात्परिचि
ते कामस्योद्दीपनेपि च निष्पावः सूर्पपवने राजमाषे कडंगरे पवने शिं
बिकायां च निष्पावो निर्विकल्पके सुग्रीवः शोभनग्रीवे सुग्रीवो वानराधि
प राजीवं स्यान्नरे मत्स्ये पद्मे राजोपजीविनि गांडीवं गांडिवो द्वयोः को
दंडे कार्मुकेपि च अक्षीवः स्यादपमदे अक्षीवो वसरे भवेत् ॥ समुद्रलव
णे नील्यां प्रकार्यां सिग्रुपादपे अक्षीवं च सिते विंद्यादसत्वे जीवमन्यव
त् पार्थिवी स्यादुमायां च वैदेही विधिवल्लांतयोः प्रसवः कथितो धी
रैर्वीणस्पूतयोरपि वडवाश्वा कुंभदास्योः स्त्रीविशेषे द्विजास्त्रियां का
रवी मधुरादीप्यत्वक्पत्रीकृष्णजीरके सुवर्चिकाकारवेल्ल्योः स्यात्कृष्णजीर
कजीरयोः व च भवेदभिषवः स्नाने मद्यसंधानयज्ञयोः उपप्लवः
सैंहिकेये विप्लवोत्पातयोरपि अपह्नवोपलापे च स्नेहेप्यपनुतो मतः
पराभवास्तिरस्कारे विनाशे च पराभवः भवेत्पारशवः पारसेन्द्रे शूद्रासु
ते द्विजात् शस्त्रप्यादीन वोदोब परिक्लैब्य पुरं तयोः सैंधवेपि पुरग्री

वोगंतरीताम्रकुंभयोः धामाऽप्येव स्वरूपामोद्देवतास्वामपि स्मृतः अनुभवः
प्रभावे स्यान्निश्चये भावसूचने वलदेवः स्मृतो वाते कालिंदीभेदनेपि वलदेव
मपिप्रानुस्त्रायमाणौषधेपि च जलबिल्वस्तु पंचांगकर्कटे जलचरेपि च रो
हितास्वोरुहज्ञानो हरिश्चंद्ररूपालये सहदेवा वलादंडोत्पलासारिवमे
षके सहदेवी तु सर्पाक्ष्यां सहदेवस्तु पांडवे जीवंती वस्त्रकोरस्याद्गुमप
त्रिविशेषयोः वर्षे आसीतंभवमन्वादेत्प्रावप्यासीतंभवः कोतवर्गः
ग्रंथः ६२ शान्ति वशमायतनतायांस्याद्गशमिच्छाप्रभुत्वयोः वशा वं
ध्यासुतायोषास्त्रीवाचीकरणीषु च कुशा रामसुते दर्भे योक्त्रे द्वीपकु
शंजले कुशी शेलेपि चंऽयां कुशा पापिष्ठमत्तयोः कुशो वा ध्रुवदारवा
तः स्पशः प्रणिधियुद्धयोः शशो गंधरसे रोध्रे स्यात् शशो पुरुषांतरे द
शिस्तु संगमे सूर्येचंद्रे याख्लोकने पक्षांते वैदिकविधौ दर्शश्च समुदाहृ
तः स्पर्शो रुजायां दाने च स्पर्शने स्पर्शकेपि च विट् स्मृतो वैश्यमनुजप्र
वेशयोर्मनीषिभिः पाशः कचांते संघाप्तकर्णांते रोमनाथकः छात्राद्य
ते च निंदार्थः पाशो जे घादिबंधने नाशः पलायने प्रोक्तो निधनोनुपल
भयोः काशं तृणे स्याद्रुवयोर्वारणस्यांतु काश्यप कशो देत्यांतरे वाल्ले
क्लीवरे च प्रचेतसि कीशो दिगंबरे प्रोक्तः कीशः शाखामृगोपि च क्रूशः प्रभो
८५ शंकरे स्यादीशा लांगलदंडके पशो वश्याऽरुह प्रोक्तो नेपथ्याऽरुहमात्रको

कीर्यां विविकायामपि क्लीबेतु अरुष्करो व्रणकृति भल्लाते चाप्यरुष्करं भवे
त्सारुचरो ऽर्कि द्युवयस्यप्रतिबंधके निशाचरः पेचकाहियातुधानेषु केर
वे निशाचरी पांशुलायां भवेत्सत्रचरो विघ्नो पृथक्सद्ध रथक्कारिवारणेपि प्र
कीर्त्तितः चराचरं स्याज्जगति वाच्यवत्जंगमागयोः विदुर्दशपुरं देशे मुस्ता
यां पत्तनेपि च अभिसुरो वधे युक्ते तथास्ववत्लसाध्वसे आतुःप्रतिसरं हस्तसू
त्रे माल्येपि मंडले व्रणशुद्धौ च मूर्छ्ये नियोज्यारत्नकंकणे मंत्रभेदे प्रवसरेव
र्थिप्रस्तावयोरपि स्मृतः परिसरो मृत्यौ देवोपांतप्रभेदयोः दिगंबरः स्याद्
क्षपणे नग्ने तमसि शंकरे पीतांबरः पद्मनाभे भवेत्पीतांबरो नटे कादंबरं तु
दध्यग्रे मद्यभेदे च सीधुनि कादंबरी परभृता भारती सारिकासु च उदंबरस्तु
देहल्यां व्रह्मजांतौ च पंडके उदंबरं स्मृतं ताम्रे कुष्ठभेदे प्युदंबरं उदुंबरश्रा
द्धदेवे रागभेदे प्रचक्ष्यते नीलांबरः प्रलंबघ्ने कोणपक्रूरलोचने आडंबरः
समारंभे गजगर्जिततूर्ययोः निबद्धरस्तुजंबाले निशायां च निबद्धरी उपह्व
रं समीपे स्यादेकांते चाप्युपह्वरं इंदीवरं कुवलये वर्णे ऽपींदीवरी मता कालंज
रो यो ऽगौ च क्रमेलके ऽभैरवे भैरो विश्वंभरो ऽच्युते शक्रे भवेद्विश्वंभरा भुवि दुरोदरो
द्यूतकारपणे द्यूते दुरोदरं लंबोदरः स्याद्धुद्धाने गणानामधिपेपि च अनुत्तरो मतः
श्रेष्ठप्रतिवाक्यविवर्जिते तुलाधारस्तुलाराशौ भवेद्वाणिजकेपि च भवेद्धाराधरो
मेघस्तुनिबलोबधेपि च धुरंधरो धवतरौ धूर्वहेपि धुरंधरः शुकंधरो हरो

सर्प्पिकायवक्षामसान्तिने अश्वतरो वेगसरे नागराजांतरेपि च विदुर्वीरतरं श्रे
ष्ठे शरवीरणयोरपि नभश्चरो घने वाते विद्याधरविहंगयोः उदंतुरः स्यादुत्तुं
गे कराले त्करदंतयोः द्वैमातुरो जरासंधगणनाथयोर्मतः परंपरः प्रपौत्रा
दौ मृगभेदे परंपरः परंपरा परीपाट्यां संतानेपि वधे क्वचित् धराधरः स्मा
र्त्ते च कृपाणे धराधरस्तोयधरे कृपाणे पयोधरः स्यात्कुचकोशाकारकसे
रुकांभोधरनारिकेरे कलिकारः करंजे स्यात्कूप्यादपीतमस्तके अलंकारस्तू
पमादौ हारकेयूरकादिषु कर्णिकारश्च सप्याके कर्णिकारो द्रुमोत्पले रथका
रस्तु माहिष्यीकरण्यां यचे च तक्षणि चर्म्मकारः स्मृतः पादूकृत्तिकर्म्मकरो बधो
चर्म्मकारी च कथिता प्रतिकारः समेभटे घनसारस्तु कर्पूरे दक्षिणावर्त्तपार
ते कृष्णसारः स्यान्नीवदे शिंशिपामृगभेदयोः गौरसारो भवेन्नीके तिलं तैम
लयपर्वते पीतसारो मलयजे गोमेदकमणावपि शालसारो मृगेन्द्रे गोसूत्र
धारः शचीपतौ [illegible] नांत्तेतरस्समं वारि पात्रकोत्पि प्रभेदयोः दंडधारो यमे
भूपे संप्रहारेण तौ प्रतीहारः प्रतीहार्यो द्वाःस्थ द्वारप्यनंतरे अतिहारो
नियोगे च चौर्य्ये संहनने पि च व्यवहारो द्रुमे देस्याद्व्यवहारः पणे स्थितौ अ
वहारः स्मृतश्चौरे द्यूतपुत्रादिविभ्रमे निमंत्रणेपनेतव्यद्रव्यग्राहारस्यया
दसि परिचारः परिजने खड्गकोशपरिच्छदे पारावारः समुद्रे च पारावारं तट
द्वयोः अवतारोवतरणे पुष्करिण्यादितीर्थयोः अकूपारः समुद्रेपि कूर्म्मराजे
७६ पि कीर्त्तितः शीकुमारं तु संभूतं जेतो ताराल्पकाच्युते सुकुमारश्च पुंड्रेक्षौ का

१६

२१

भेदे स्यादङ्कोलश्चांगेरिकौषधे शुक्लो योगांतरे श्वेते शुक्लं च रजते मतं
भल्लः पात्रे कपाले च मत्स्यभेदे बलीयसि भल्लो भल्ली च बाणे स्याद्भल्लो भ
ल्लूकदृष्यते भल्लातक्यां तु भल्ली स्यादुल्लमार्द्रे च सूरणे चिल्लः पिल्लो मतो
क्लिन्ननेत्रे क्लिन्नाक्षे पिल्लवत् आतापिनि भवेच्चिल्लं चिल्ली स्याल्लोडवास्तु
के चिल्ली चितायां तु दाने कचिदाघेष्वुदीरिता छल्ली चीरुधि संताने
वल्कले कुसुमांतरे खल्ली तु हस्तपादावमर्दनाख्यरुजि स्मृता ख
ल्लो वस्तुप्रभेदे स्यान्निम्ने चर्मणि चातके आलुर्गलंतिकायां स्यात्कंदभे
दे च पोतके पीलुर्गजे द्रुमे कांडे परमाणुप्रसूनयोः पीलुस्तालादिखं
डे च मालुः पत्रलतास्त्रियोः शालुः कषायद्रव्ये स्याच्चौरकाख्यौषधेऽपि
च बलिश्चामरदंडे च जरया श्लथचर्मणि उदरावयवे दैत्ये करप्रत्युप
हारयोः गृहदारुविशेषे च गंधके चक्रवेन्मता दोलायां त्वंतरे नी
ल्यां मेला स्यान्मलके मसौ इला कलत्रे सोमस्य स्याद्धरित्र्यां गवि वाचि च
कीला कफोणिनिर्घाते शंकुज्वाले तु कीलवत् शिला कुद्यां दृषदि च द्वारा
धःस्थितदारुणि शिलं शिलमवेदुंछे कंदूपात्र्यां यथाक्रमं तुला पलश
तेशा भांडे सादृश्यमानयोः गृहाणां दारुबंधाय पीठिकायामपीष्य
ते वेला काले च जलधेस्तीरनीरविकारयोः अक्लिष्टमरणे रोगे सीम्नि
वाचि बुधस्त्रियां भोजनेपीश्वराणां स्याच्छाल्लादुष्कृतरि स्मृता आ

तयोर्मी ञ्जुकायां ञावाक्कापि विलोक्यते कलास्यान्मूलवैरद्धौ शि
ल्पादावंशमात्रके षोडशांशे च चंद्रस्य कलना कालयोः कला कल्लं
शके कलोत्रीसिप्यव्यक्तमधुरध्वनौ लोलाजिह्वाकमलयोर्लोलश्च
लसतृष्णयोः लीलां विदुः केलिविलासखेलाशृंगारभावप्रभवक्रिया
सु मेलामवज्ञातविलासयोश्च मालासुराधां नृपतौ च मालः गोलास
खीमणिकयोर्गोलं लद्धानुसारवत् पत्रांजने कुनद्यां च गोदावर्यां च मंड
ले आलिः स्युरापुष्पलिभेशालिस्तु विशमाशये आलिः पंक्तौ च सखां च
सेतौ च परिकीर्तिता कलिः स्यात्कलहे शूरे कलिरंत्ययुगे युधि धूलिः सं
ख्यांतरे रेणौ दुलिस्तु कमोमुनौ मौलिः किरीटे धम्मिल्ले कंकेलि क्रमचू
डयोः शालिस्तु गंधमार्जारे कलमादिषु च स्मृतः पालिः कर्णलताग्र्य
श्रो पंक्तावंसप्रदेशयोः पाली प्रस्थे च यूकायां जातश्मश्रुस्त्रियामपि जि
ल्लीस्यादातपरुचिवर्त्यांमुद्दतेनां वल्लीस्यादजमोदायां पुष्पभेदेपि वीरु
धि पल्लीकुटीग्रामकयोः पल्लः स्थूलकुसूलके तल्ली तु लूत्यां तल्लस्तु
जलाधारांतरेपि च लत्र कमलं सलिले ताम्रे जलजे क्लोम्नि भेषजे
मृगप्रभेदे कमलः कमला श्रीवरस्त्रियोः चपलः पारदे मीने चोरके प्र
स्तरांतरे चपला कमला विद्युत्पुंश्चली पिप्पलीषु च चपलं तु क्षणिके
शीघ्रे चपलश्चिकुरे चरे उपलः प्रस्तरे रत्ने शर्करायां स्मृतोपला उ

७९

त्वलं मांसशूत्यस्यात्कुष्ठे दीवरयोरपि अनलो वसुदेवेग्नौ अनिलो वसु
वातयोः शकलं त्वचि खंडे च रागवस्तुनि वल्कले गरलं तु विषे माने गर
लं तृणपूलके तरलश्चंचलेषिंगे हारमध्यमणावपि भासुरे चापि तर
ला यवागूसुरयोर्मता सरलः पूतिकाष्ठे स्यादुदारावक्रयोरपि कपि
लो मुनिभेदे स्यात्पावके शारतंत्रयोः कपिला शिंशिपायां च रेणुकागो
विशेषयोः पुंडरीककरेण्वां च पिंगे च कपिलोन्यवत् पललं तिल
चूर्णे स्यात्पललं पंकमांसयोः पललो यातुधाने च पटलं छदिषि व्रजे
पिटके नेत्ररोगे च तिलके च परिछदे जगलः पिष्टमद्ये च मेदके मद
नद्रुमे केतके छगलश्छागे छगली छागमातरि वृद्धदारुकभेदेथ
छगलं नीलवाससि पिप्पलो बोधिवृक्षे स्यात्खगभेदे निरंशुके पि
प्पलं वसनछेदे भेदेपि सलिलं मतं कणायां पिप्पली चोक्ता धवलः सुं
दरे सिते महोक्षे चापि धवली सोरभेय्यामुदीरिता कुवलं चोत्पले मु
क्ताफले पि वदरीफले कुशलः शिक्षिते क्षेमपर्याप्तिसुकृतेषु च कुशलं
मुशलस्तु स्यादयोग्रे मुशली मता तालमूल्यामाखुपर्णीगृहगोधि
कयोरपि निचुलो हिज्जलतरौ निचुलस्तु निचोलके पिचुलो झावुकेपि
स्याद्धिज्जले जलवायसेः विपुलः पृथुले गाधे मेरुपश्चिमभूधरे तुमु
लः कलिवृक्षे स्यात्तुमुलं रणसंकुले वहुलः कृष्णपक्षेग्नौ त्रिषु तो च व

हुलागवि भयां नीलिकायां च बहुलाः कृत्तिकासु च बहुलं प्राज्यवन्नभसोर्मा
तुलो मदनद्रुमे मातुल्नी तरि धत्तूरे व्रीहिभेदेपि मातुलः कुटिलं वाच्य
वद्भुग्ने कुटिला सरिदंतरे जटिलस्तु जटायुक्ते जटिला मांसिकौषधे
सुतलं प्रतलौ चेति पातालभुवनद्वयोः स्यातां मणालिकाग्धे ततांगु
लिकरे क्रमात् पित्तलं तैजसद्रव्ये पित्तलः पित्तसंगते पित्तला तोय
पिप्पल्यां निस्तुलं वर्तुले वले कुंतलः स्याद्यवे देशे केशलांगलयोर
पि कंबलो नागराजे स्यात्सास्नाप्रावारयोः कृमौ कंबलस्योत्तरासं
गे कंबलं सलिले मतं शंबलं कूलपाथेयमत्सरेषु समीरितं कंदलं तु
कलापे स्यादुपरागे नवांकुरे कालध्वनौ कंदली च मृगपक्षिविशेषयोः
पिंगलः स्यान्मुनौ रुद्रे चंडांशोः पारिपार्श्विके निधिभेदे कपावग्नौ पिं
गलः कपिलेप्यवत् कारायिकायां वेश्यायां पिंगला कुमुदस्त्रियां जां
गला जलनिर्मुक्तदेशे मांसे च जांगलं मंगलं श्रेयसि स्यात्तदूर्वायामपि
मंगला सर्वोधिरक्षणे चापि मंगलं समुदीरितं कुंडलं वलये पाशे कुंड
ले कर्णविभूषणे गुडूच्यां कांचनाद्रौ च कुंडली समुदीरिता स्यान्मंडलं
द्वादशराजके च देशे च बिंबे च कदंबके च भुजंगभेदे शुनि मंडलः स्या
त् स्यादर्गलं तु कल्लोले दंडे वांतः कपाटयोः निर्मलं विमले विं
ध्या नैर्मल्या मरुकयोरपि शेष्कलः मुष्कमांसस्य पालिकेपि शिता
८० शिनि वाष्कुलः पुष्कलो शंभोः खड्गांगे पांशुला भुवि संकुलं वाच्यव २५

कुटजयोरपि मुक्ताफलं तु कर्प्पूरे मौक्तिके लवलीफले सदाफलं
स्कंधफले नालिकेरेप्युदुंबरे त्रिदुः कर्म्मफलं कर्म्मरंगे कर्म्मविपाकयो
ः मृत्युफलो महाकाले कदल्यां मृत्युफल्यपि भवेद्वायुफलं शक्र
कार्मुके करकेपि च हालाहलो विषे छछ्यां हालाहलहयोरगे
कुतूहलं कौतुके स्यात्प्रशस्तेपि कुतूहलं दलामलो दमनके तथा
मरुवकेपि च महावलं सीसके स्याद्वद्येलापि महावलः भवे
दतिवलायांच्च रवतमालो वलाहके भूम्नेपि कंदरालः स्यात्पर्कटी
गर्दंडयोः महाकालस्त्रिनयने किंपाकप्रथमांतरे महानीलो भृं
गराजे मणिनागविशेषयोः भवेद्दन्तुफला मिश्रा मलपूनीपवृद्द
योः जनचलं स्वतो वारि निर्गमे शेवलेपि च गंडशैलो ललाटे
स्याच्च्युतस्थूलोपले गिरेः उलूखलं गुग्गुले स्यात्कंडव्यांप्यु
लूखलं चक्रवालोद्रिभेदे स्याच्चक्रवालं तु मंडले स्मृतः पोटग
लः काशनलेपोटगलो झषे हस्तिमल्लोप्रमातंगे हस्तिमल्लो
विनायके भस्मतूलं ग्रामकूटे पांसुवर्षहिमेपि च वार्त्ताकेलिः
कलालापे लिहानां दंतलेखने कमंडलुः स्यात्करके कर्कटीपा
दपेपि च अक्षमाला क्षसूत्रे स्यादुदधन्यामपि स्मृता मणिमाला

स्मृता मारे स्त्रीणां दंतक्षतांतरे ध्वनिर्लाला स्मृता वेणौ काहला वीणा
यामपि रजस्वला पुष्पवत्यां सोरभे पि रजस्वला एकाष्ठीलामपि प्राहुः
शिवमल्योषधीभिदोः अतिबला बला भेदे प्रबलेति बलामतः भद्रका
ली तु गंधोल्यां उमायामोषधीभिदि हरिताली नभोरेखा दूर्वा खड्गलता
सु च श्रेकपाली स्मृता वध्वां धारिकापरिरंभयोः गंधफली प्रियंगौ स्या
त्कोरके चंपकस्य च लापं आसुतीवल इत्याख्या कल्पपालकयोर्जिनो
: स्यात्पांडुकंबलः स्वेतकंबले च शिलांतरे एककुंडल इत्येषसोने
र्धने धनाधिपे भवेदुद्दंडपालस्तु सर्पमत्स्यप्रभेदयोः कूपीटपाल
श्चि छंन्तिके निपातसमुद्रयोः भवेत्सुरततालीतु दूतिकायां शिरःस्रजि
लांतवर्गः श्लोघः १६० वैक वंप्रचेतसि ज्ञानीयाद्देवार्थे च तदव्य
यं संज्ञातावात्मधनयोरात्मीये च प्रचक्षते वर्ग भवः संसारसंतति श्रे
यः शंकरजन्मसु दवो दानदवाख्यातो वनाग्नि वनयोरपि द्रवः प्रद्राव र
सयोर्गीतो नर्मणि विद्रवो धवः पतौ नरे धूर्ते वृक्षभेदेपि कीर्तितः उ
द्धावे गौनिवेशे स्यादेदुपुष्पजवामता लवोल्पे शोविलासे च छेदने शम
नेदने प्लवः कारंडवभेके कुलके भेल्लकेकपौ शब्द प्लुतिगतौ प्लक्षे चंडा
लजल्लकाकयोः प्रावः संघट्ट प्रोक्तं केवर्तीमुस्तके पि च गोपद्रे तथा
कानेनेदशोपि प्रोमतः शावः स्नूते शवं नीरे शवः संधानयक्षयोः ह्रवः
८३ आहूते राजिकायां नवं नव्ये स्तवे विदुः धूवः कीलेश्वेव शंको वसो यागे वटे २८

न्मवत् दर्दुरस्तोयमुचे स्याद्वाद्यभांडाद्रिभेदयोः दर्दुरा चंडिकायां च
ग्रामजाले तु दर्दुरं वार्द्दरं दक्षिणावर्त्तशंखे कृमिजनीरयोः काक
दंच्यास्तु बीजेपि वाच्चवार्द्दरमिष्यते दुर्द्दरं वाच्यवद् दुःखधार्येस्या
द्यमोघे दुर्द्दरो निर्वरं सारनिर्भये कठिने त्रयोः कुंजरो नेक
पे केशे धातक्यामपि कुंजरा पिंजरं कनके वाजिभेदे पीते च पिंजरः
मंदरो मथशैले स्यात्स्वर्गमंदारयोरपि मंदरो वहले मंदे कंदरो
विवरं कुशे मंदिरं नगरे गारे मंदिरो मकरालये वर्करस्तरुणे मेषे
कर्करो दर्पणे दृढे कंधरो वारिवाहे स्यात् क्रीवायामपि कंधरा व
ल्लरं शाद्वले प्रोक्तं निकुंजल स्यान्नकुंजयोः चिल्लके चैव वल्लर्यां व
ल्लरीति प्रचक्ष्यते मंथरः सूचके कोशे मंथाने वाद्यमंथरं कुसुंभ्यां
मंथरा मंदे रथ्यो वक्रे च गाच्यवत् कर्करं कुत्सिते तक्रे च त्वरं स्थंडि
ले जने छित्वरं छेदनद्रव्ये छित्वरो धूर्तवैरिणोः इत्वरो दुर्विधो नी
चे पथिक क्रूरकर्मणोः पुष्करं पंकजे व्योम्नि पयः करिकराग्रयोः
औषधद्वीपविहगतीर्थरागोरगांतरे पुष्करं तूर्यवक्त्रे च कां
डे खड्गफलेपि च डिंगरो डिंगरे क्षेपे संगरोंगीकृतो युधि स्वाप
दोः क्रियाकारे संगरं तु समीफले गङ्गरं तु गुरुमाद्दंभनिकुंजगम

नेप्यपि कर्बुरः कथितो व्याघ्रे शिवायामपि कर्बुरी चातुरस्त्वातुरे दक्ष
दक्षगंडोलियंतरे एतौस्मातामुभौ नेत्रगोचरे चातुकारिणि धूसरो
वेमुवेराष्ठो शंभोस्यात्मनि मन्मथे पार्वत्यामीश्वरा मामुदीपरः संश
येयुगे आकारो निवहेत्यान्ते स्थानश्रेष्ठेबु कथ्यते भास्वरस्तापनेव
ह्नौ प्रभाकरसमः स्मृतः पार्थरो भक्तसिद्धे स्यात्कीनाशे राजलद्म
णि जरादेपि कदंबस्य केसरेपि च भस्मनि शार्वरं त्वंधतमसे शार्वरो
घातकेन्यवत् प्रांतरं विपिने दूरशून्यवर्त्मनि कोटरे शार्करो दुग्ध
फेनेपि शर्करान्वितदेशवत् शाक्करो वृषभे छंदोविशेषे शाक्करं मतं
नागरं मुस्तके शुंठ्यां विदग्धे नागरोन्यवत् शंसंति नगरोद्भूते रतवं
धेपि नागरं वागरो वारके शाल्ले निर्णये वाडवेष्ठने विशारदे मुमुक्षौ
च गतातंके च वागरः भ्रामरं गावमधुनोः पामरः स्वस्थनीचयोः वास
रो दिवसे रागप्रभेदे पि च वासरा कांतारमुपसर्गादौ वने दुर्गमवर्त्म
नि इक्षुप्रभेदे कांतारः पादारः पादधूलिषु पादात्तिंदे च मंदारः पारि
भद्रार्कपर्णयोः सुरद्रुमेपि गंधारः सिंदूरे रागदेशयोः आधारस्त्वाधि
करणे व्यालवालंबुधारणे आसारः स्यात्प्रसरणे वेगवर्षे सुहृद्बले
केदारः पर्वते शंभो क्षेत्रभेदालवालयोः उदारो दातृमहतो र्दक्षिणे प्य
७३ निधेयवत् मंदारो क्षीरदे मूर्त्ते विदारो दारणे रणे विदारी शालपर्ण्यां १८

गवादनीन्द्रवारुण्यां गवां घोसादनाश्रये सौदामिन्यप्सरोभेदे त
डिन्नेघ्नदयोरपि नपुं पीतचंदनमित्येतत्कालीयकहरिद्रयोः
बनचंदनमाख्यातं कालीये देवदारुणि हरिचंदनमाख्यातं
गोशीर्षे सुरपादपे ज्योत्स्नायां कुंकुमे चापि सर्ज्जनं वधयानयो
ः मधुसूदनसंज्ञा च भ्रमरे वनमालिनि स्यान्मत्तुवंधनः
शंभौ श्रीफलक्रोणकाकयोः स्यादपवर्ज्जनं मोक्षे परित्यागे विहा
यसि अपसर्ज्जनमाम्नातं परिवर्ज्जनदानयोः महरजनमुद्दि
ष्टं शातकुंभकुसुंभयोः स्यात्प्रतिपादनं दाने प्रतिपत्तौ च बोध
ने गंधमादनमित्याहुर्गंधकेवावरान्तरे अद्रिभेदे शृंगे च सु
रायां गंधमादनी स्यादनुवासनं स्नेहकर्म्मधूपनयोरपि श्वेत
वाहनइत्याख्या सुधाधाम्नि धनंजये हरिवाहनइत्युक्तः श
चीपतिविवस्वतोः अभिनिष्ठानशब्दो विसर्ज्जनीये स्वरे मतः
धूमकेतनमिछन्ति हुताशग्रहभेदयोः स्यादुपस्पर्शनं स्पर्शे
स्नानाचमनयोरपि शिवकीर्त्तननामापि भृंगरीटे मुरद्विषि
शालंकायनशब्दः स्याच्छब्दभेदे पिनंदिनि स्यात्ताद्धलांच नाभि

द्राविधौल्लोकेश्वरार्कयोः धनदे च सरस्वत्यां तारा लक्ष्म्योरपि
स्मृता स्यात्स्वच्छलायनो धान्यविशेषेपि मतंगजे ज्ञानीया
दुपसंपन्नं निमृते च सुसंस्कृते विश्वकर्मा देवशिल्पिमुनिभेद
युरश्मिषु कृष्णवर्त्मा हुताशे स्याद्दुराचारे विधुंतुदे अग्रज
न्मा द्विजश्रेष्ठभ्रातरि ब्रह्मणि स्मृतः श्वेतधामा कलानाथे
घनसाराब्धिफेनयोः तिक्तपर्वा तु यष्ट्यां कुगुडूच्यां हिलमो
चिषु विष्कुपर्वा भवेद्दिक्षौ वल्लिपोरगत्रेपि च वज्रपर्वा तरे
दैत्यमृगारिलिकेसरुलि व्योमचारी खगे देवे चिरजीवी द्वि
जार्कयोः कारंधमी कांस्यकारे धातुवादरतेपि च वनमाली
तु गोविंदे वाराह्यां वनमालिनी प्रचलाकी भुजंगे स्याच्चित्रमे
खलकेपि च संप्रयोगी कलाकेलौ कामुके सुप्रयोजके अंते
वासी भवेच्छिष्ये चांडालेप्यंतरेपि च विश्वकारी स्मृतो घोरद
र्शनेपि विघातिनि कामचारी तु कमने स्वच्छंदकलविंकयोः
एकशृंगी भवेद्दशाभीरौ खंडे वृकोदरे शकुलादन्यभिद्रा तु
५६ मांसीकिं चुल्लिकाकयोः कटुकाजलपिप्पल्योः कथ्यते शंकु

ऽङ्गीषायां पयोष्णीति विट्स्यापनै विषायां सुषिः शोषे विलेपि च रु-
क्षितेर्दे वर्षीयाद्यौ दीधितावपि पठ्यते उषा बाणसुतारात्र्योः ऽ-
षः कामिनि मुग्धे ऽलौ ऊषा नामवलायां स्याद्वैसारिणी ऽषो मतः
कर्षूः करीषदहने कुल्यायामपि चेष्यते कष निकषः शाणफ-
लके निकषा ज्ञानुमातरि नघुषो राज्ञि भुजगे कल्मषं त्वाविलेनसोः
किल्विषं कलुषे रोगेऽप्यपराधेऽपि किल्विषं निमेषस्तु निमेषो काल-
प्रभेदे ऽक्षिनिमीलने परुषं कर्बुरे रूक्षे स्यान्निष्ठुरवचस्यपि पुरुषः
पूरुषे सांख्यज्ञे च पुंनागपादपे पौरुषं पुरुषस्योक्तं भावे कर्मणि ते-
जसि ऊर्ध्वविस्तृतदोःपाणिन्माने पि च पौरुषं कल्माषो राक्ष-
से कृष्णे कल्माषः कृष्णपांडुरे कुल्माषं यावके प्रोक्तं कुल्माषं कां-
जिके पि च उष्णीषं तु शिरोवेष्टे किरीटे लक्षणान्तरे तरीषः शोभ-
नाकारे ऽनले व्यवसायिनोः रोहिषं कतृणे हेयं रोहिषं मृग-
ण्यन्तरे विश्लेषः स्याद्विघटने विश्लेषो विधुरे पि च प्रदोषः काल-
भेदे स्यात्प्रदोषो दोषदूष्यते अभीषुः प्रग्रहे रश्मौ प्रत्यूषोऽह्नर्मुखे व-
सौ गंडूषा मुखपूर्तौ स्यात्करिहस्ताङ्गुलावपि स्मृतो ऽन्ते रोल-
षः कथितो नटविल्वयोः मारिषः शाकभेदे स्यान्मारिषा दत्तमातरि

८७ ३२

रामे शंकरे चूर्णे ल्लेऽपि च षंडामल्लकमैत्र्युपसिंहिकातनयेऽपि च गाद
पारीगवट्टः यौगंधरवल्लाकरकेऽपि च स्मृतापंचदशीपूर्णिमास्यमा
वास्ययोरपि शांतवर्णिः ग्रंथ ३९ वृषः स्याद्वासके धर्मे सौ
रमेऽटोचमुष्कले पुंराशिभेदयोः अंशो मूषकश्रेष्ठयोरपि कपि
क षुंश्राटवायोःक्लोवृश्चिनामासनेऽत्वषी विषं तु गरले तोयेऽप्यविषा
योर्विषामवत् तुषो धान्यत्वचे स्यात्ताविभीतकतरावपि कंषंच
स्पर्द्धने स्यात्ते तर्षो लिप्सापिपासयोः वर्षसंवत्सरे स्वष्टो जंबूद्वी
पान्तमंविदुः प्रावृट्कालेतु वर्षाः स्युः कषः कषणमानयोः मा
षा ब्रीहियंतरे मूर्खे मानत्वग्देवमानयोः मेषो राशिविशेषे स्यादुर
णमेषत्वंतरे रोषः संकषणेनते उपद्रुतेतरेऽपि वा प्रसादान्वित
निर्माल्यदानशेषेऽपि कीर्तिता रोषस्तुरोषणेराजयक्ष्मण्यपि क्लिश
यते दोषः स्याद्दूषणेपापदोषारात्रौ भुजेऽपि च कोषस्तु कुड्मलेपा
त्रेदिव्यखड्गपिधानके जातिकोशेऽर्थसार्थे च पेशस्य शकादिसंग्रहे
घोषस्तु घोषके धानगोपालाभीरपल्ल्योश्च घोषातु रतपुष्पा
यां घोषः कांस्ये बुदध्वनौ प्रेषः स्यात्प्रेषणे रोमंदिनमानयोरपि
पोषोमासविशेषे स्यात्तोषस्तुमनःपुष्टयोः त्विट्कांतौ व्यवसायेच

क्लेशो दुःखेपि रागादौ व्यवसायेपि कुत्रचित् वंशो वेणौ कुले वर्गे पृष्ठस्यावय
वे भुवि देशः स्यात्स्थाने दोषे दंशो मर्मणि मक्षिकाकीर्तितः सर्पादिदंतेपि संनाहव
र्मे मक्षिकयोरपि अंशुर्लेशे रवे रश्मौ वाशुर्वीहौ च चत्वरे पांशुर्धूलि बुस
स्यात्पीवरसांचि तमोमये दृग्दर्शने लोचने च दृग बुधौ वीक्ष्यकेपि च
दशावर्तौ वस्थायां च वस्त्रांतेस्युर्दशा अपि निशा दारु निद्रायां स्या
द्धिद्रायामानि द्रयोः आशा तृष्णा दिशोः प्राकाराद्यैर्मर्कटे हुन्नुतयोः
पेशी पललपिंडे च मांसे खड्ग पिधानके मंडभेदेपि पेशी स्यात्सुपक्व
कल्लेपि च शर कपिशः सिल्हकेश्यावे माधव्यां कपिशी मता कु
लिशो मत्स्यभेदे स्याद्दंभोलौ कुलिशं मतं विवशः स्यादवश्यात्मारिष्ट
दुष्टकयोरपि निस्त्रिंशो निर्दये खड्गे सदृशं सूचिते समे बालिशो बा
के मूर्खे लोमशो लोमसंयुते मेढ्रके चाप्यकासीसम्लगाल्नीजटीला सु
च लोमशा शूकशिंब्यां च मर्कटीकाकजंघयोः महामदातिबलयोः शा
किनी भिदि चेष्यते विकाशो विजनव्यक्तौ संकाशः सदृशं तिके प्रकाशो
ति प्रसिद्धे स्यात्प्रहासातपयोः स्फुटे नीकाशो निश्चये तुल्ये दृताशो नि
र्दये खले कीनाशः कर्षके तुच्छे कृतांते पांशुघातिनोः सुखाशो राज
ति निरोगासनाशप्रचेतसोः पिंगाशो मुखभासः स्यात्तथा पल्लीपता
वपि पिंगाशी नीलिकायां च पिंगाशं जात्यकांचने पलाशः किंशुके म

ध्यां मरितरां द्वेसेपिच पत्रपन्नांशं संवेशः शयनेचासनेपिच प्रदेशोदे
शमात्रेस्यात्तर्जन्यंगुष्ठसंमिते निवेशः शिविरोद्वाह विन्यासेषुप्रका
शितः निर्वेशोमूर्छितभोगेनिर्वेशोवेतनेपिच भिन्नावपिप्रदेशःस्या
त्संदेशोमध्यमेदेशयोः निदेशःशासनोपांतभाषणेषुप्रयुज्यते आद
र्शोदर्पणेटीकाप्रतिपुस्तकयोरपि कर्कशःपरुषेक्रूरेकृपणेनिर्दये
दृढे इक्षौसाहसिकेकारमर्द्दकंपिल्लयोरपि कौशिशोवाग्मतोरुद्रे
कौशिशोद्रिपतावपि उड्डीशांशेप्रभेदेस्यादुड्डीशत्र्यंबकेपतौ उग्र
शःशंकरेचंद्रेपद्मीशस्ताम्रचूडमयोः उपांशुर्जपभेदेस्याद्द्विपार्श्वितत
नेजये विकेशीप्रदुर्वंतोस्याद्धिकशीनेच्छचस्त्रियां भूकेशीविल्वाजगु
स्याद्भूकेशःशेवल्लेवते शच अपदेशःस्मृतोल्लक्ष्येनिमित्तव्याजयो
रपि जीवितेशायमकांतेजीवितजीवनाधिपे आश्रयाशोहुतवहेभवे
दाश्रयनाशके नागपाशःस्मृतःस्त्रीणांकरणेवरुणायुधे पुरोडाशो
हविर्भेदेचमस्यांपिष्टकस्यच रसेसोमलतायाश्चहुतशेषेचकीर्त्ति
तः परिवेशःपरिक्षेपोभानोःसवितृमंडले प्रतिश्चकाशःसाम्यास्याद्धा
त्रोमरस्पुरोगयोः उपस्पर्शःस्पर्शमात्रेस्नानाचमनयोरपि भूमिस्पृ
८६ शःवैश्यनरयोःक्रूरस्तुस्यात्खलेशोनो अपभ्रंशोपशब्देस्याद्भाषाभे
दावपातयोः उपदंशोविंदंशस्यान्मेढ्रोगेपिवर्तते संदंशःकर्कुःपर्शु

संकीर्णे निश्चितं प्रोक्तं मञ्जुर्ब्बन्धे चापि वाच्यवत् गोकर्ण्यश्वतरे सर्पे

सारंगप्रमथान्तरे अंगुष्ठानामिकोन्माने गोकर्णो मोरटे कोषधौ

अरणिर्व्वह्निमंथेपि स्मृता निर्म्मथ्यदारुणि तरणिस्तरुणे

भानौ कुमार्यामोषधिनौकयोः विपणिः पण्यवीथ्यां च भवेदाप

ण्यपण्ययोः श्रेणिर्वेणिः कुब्जयोः सरणिः पंक्तिवर्त्मनोः

ले: अणिरश्रिरोणिः ण्यो रथ्यानूरी पादपेपि च भरणी घोटके

ऋक्षे भरण्यं वेतने भृतौ भ्रमणी कारुणीकायां क्रीडाव्यापा

भवीथिषु ग्रामणीर्भोगिके पत्यौ प्रधाने नापितेपि च ग्राम

णीर्नालिकायां च ग्रामस्त्री पण्ययोषितोः धारणी ना

डिकायां स्यात् दृष्टौ क्रमं त्रभिद्यपि दूतणी कारलेस्त्री ण्णापोल्लो

की भिंदुवारयोः दक्षणी वृक्णमार्ज्जीनुसारिण्यां चतुलाधि

ले: तेपणी जालभेदे स्यान्नौकादंडे च कथ्यते वारुणी

गंडूकेयां प्रतीच्यां सुरयोरपि सारिणिः स्वल्पसरिते प्र

सारण्यां च सारिणी सारणः स्यात् तीसारे सहि वेतवण

स्यच काकिणी पणतुर्यांशमानदंडे च काकिणी कृष्ण

लेकवराट्योः स्यादुपमानं त्रकपिच ब्राह्मणी फेञ्जिकास्य

MSS. No. 7

46 leaves

Sanskrit

DICTIONARY

Incomplete

२७